

PRAKSISOVERSIGTER • SAMLET UDGAVE

Praksis inden for *erhvervskontrakter*

Ejeraftale, NDA, handelsbetingelser, gældsbrev, kaution og IT-kontrakt – erhvervslivets keredokumenter.

OVERSIGTER

6

AFGØRELSE

71

PERIODE

2002–2026

6 OVERSIGTER

Indhold

01	Ejeraftale	0 afg.
02	Fortrolighedsaftale (NDA)	0 afg.
03	Gældsbrief	10 afg.
04	Handelsbetingelser (webshop/B2C)	23 afg.
05	IT-kontrakt (systemleverance/SaaS)	17 afg.
06	Kautionserklæring	21 afg.

Hver oversigt er et selvstændigt kapitel med introduktion, principper, gennemgang, lovgrundlag og citerede afgørelser. Titlerne er klikbare, og kapitlerne findes også som bogmærker i PDF-læseren.

01

PRAKSISOVERSIGT · ERHVERVSKONTRAKTER

Ejeraftale

Aftalen mellem kapitalejerne – exit, forkøbsret, dødvande og hvorfor selskabslovens § 82 gør den nødvendig

Version 1 Opdateret 21. jul. 2026 0 afgørelser

[Læs online](#)

INTRODUKTION

En ejeraftale – tidligere kaldt aktionæroverenskomst eller anpartshaveroverenskomst – er en privat aftale mellem kapitalejerne i et aktie- eller anpartsselskab om, hvordan de vil eje, finansiere, lede og en dag forlade selskabet sammen. Selskabsloven definerer den i [§ 5, nr. 6](#) som en »aftale, der regulerer ejer- og ledelsesforhold i selskabet, og som er indgået mellem kapitalejere«. Der findes ingen formkrav, ingen registrering og ingen offentliggørelse: aftalen er et rent kontrakt dokument mellem private parter.

Parterne er ejerne – ikke selskabet. Netop dét er kernen i [selskabsloven § 82](#), der siden 2009 udtrykkeligt fastslår, at ejeraftaler ikke er bindende for kapital selskabet og de beslutninger, der træffes af generalforsamlingen. Forarbejderne til bestemmelsen beskriver et klart retshierarki: selskabsloven øverst, derefter selskabets vedtægter, og først derefter ejeraftalen. Bryder en ejer aftalen, udløser det almindelige aftaleretlige misligholdelsesbeføjelser mellem ejerne – men generalforsamlingens beslutning står ved magt, og Erhvervsstyrelsen registrerer den uanfægtet.

Oversigten her er bygget op efter den vej, en ejeraftale typisk skal skrives: først hvornår den er nødvendig og hvad der i stedet skal stå i vedtægterne, dernæst checklisten over det indhold en brugbar aftale skal have – ejerkreds, beslutninger, ledelse, forkøbsret, værdiansættelse, exit, konkurrenceforbud, misligholdelse og de personlige begivenheder (død, skilsmisse) – og til sidst de faldgruber, der i praksis gør aftaler værdiløse, samt hvordan de håndhæves.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ejeraftalen binder kun ejerne indbyrdes: et brud gør ikke generalforsamlingens beslutning ugyldig, og Erhvervsstyrelsen registrerer beslutningen uanset aftalen, jf. selskabsloven § 82.
- 02** Retshierarkiet er lov → vedtægter → ejeraftale. Aftalen må ikke stride mod loven eller vedtægterne, men ejerne kan indbyrdes aftale, at ejeraftalen har forrang frem for vedtægterne – med aftaleretlige, ikke selskabsretlige, konsekvenser ved brud.
- 03** Skal et vilkår virke over for selskabet og en erhverver, hører det i vedtægterne (som er offentlige); skal det være fortroligt, hører det i ejeraftalen (som kun har obligatorisk virkning).

- 04** Aftalen er kun så stærk som sine egne sanktioner – konventionalbod, køberet og tvangsindløsning inter partes er de reelle håndhævelsesmidler, fordi selskabsretten ikke reparerer bruddet.
- 05** Værdiansættelsen er den hyppigste tvist mellem ejere: mangler en klar og gennemtænkt prisformel, ender prisen hos en skønsmand eller i retten.
- 06** »Bad leaver«-vilkår er gyldige udgangspunkter, men [aftaleloven § 36](#) er grænsen for, hvor hårdt en udtrædende ejer kan straffes på prisen.
- 07** Alle kapitalejere skal være parter, og enhver ny ejer – også en ejers holdingselskab, ægtefælle eller arving – skal tiltræde aftalen, ellers står den med huller netop dér, hvor konflikten opstår.
- 08** En ejeraftale kan skabe kontrol og dermed udløse registrerings- og oplysningspligter uden for aftalen selv: reelle ejere i selskabsregistret og, for børsnoterede selskaber, flagning og tilbudspligt.

§ 1 Hvornår er dokumentet påkrævet?

Ingen lovpligt. Ingen bestemmelse i selskabsloven, årsregnskabsloven eller anden dansk lovgivning kræver, at kapitalejere indgår en ejeraftale. Den er hverken et gyldighedskrav for selskabet, en registreringspligtig oplysning eller noget, Erhvervsstyrelsen kontrollerer. Selskabet kan stiftes, drives og opløses uden. Aftalen er derfor et rent frivilligt, men stærkt retssikrende dokument.

Betinget nødvendig – fra og med ejer nummer to. Uden ejeraftale gælder alene loven og vedtægterne. Det betyder i praksis: alle spørgsmål afgøres med simpelt flertal på generalforsamlingen, jf. [§ 105](#), vedtægtsændringer med 2/3, jf. [§ 106](#), kapitalandele er frit omsættelige, medmindre vedtægterne siger andet, jf. [§ 48, stk. 2](#), ingen ejer har ret til at komme ud af selskabet, ingen har pligt til at købe, og en majoritets ejer kan i vidt omfang ansætte sig selv, styre udbyttet og bestemme retningen. Behovet bliver akut i typiske situationer: 50/50-ejerskab (hvor lovens flertalsregler ikke kan bryde et dødvande), indtræden af investorer eller nøglemedarbejdere som medejere, familie- og generationsskifteejerskab, joint ventures, og hvor en ejer også er ansat eller direktør.

Nogle vilkår virker kun, hvis de står i vedtægterne. Skal en omsætningsbegrænsning, forkøbsret, samtykkeklausul eller indløsningsordning have virkning over for selskabet og over for en erhverver i god tro, skal den optages i vedtægterne – ejeraftalen alene rækker ikke, jf. [§ 48, stk. 2](#), sammenholdt med [§ 82](#). Omvendt hører alt det, ejerne ønsker holdt fortroligt (priser, udbyttepolitik, exit-planer, bonusordninger), naturligt hjemme i ejeraftalen, fordi vedtægterne er offentligt tilgængelige.

Når aftalen først findes, kan den udløse selvstændige pligter. En ejeraftale, der giver en person kontrol med selskabet gennem samordnet stemmeafgivning eller vetorettigheder, kan gøre vedkommende til reel ejer med registreringspligt efter [§ 58 a](#). For selskaber med aktier optaget til handel på et reguleret marked kan den udløse flagningspligt og i værste fald pligtmæssigt overtagelsestilbud. Det er pligter, der følger af aftalen – ikke af at man har skrevet den ned.

Hvad man mister uden aftalen. Uden ejeraftale er ejernes værn alene lovens minoritetsbeskyttelse: generalklausulerne, søgsmålsadgangen mod generalforsamlingsbeslutninger og – som yderste, sjældent anvendte middel – sag om tvangsopløsning ved misbrug efter [§ 230](#), der kræver forsætligt misbrug og mindst

1/10 af selskabskapitalen bag søgsmålet. Det er en dyr, langsom og usikker vej sammenlignet med en aftalt exit- og prismekanisme.

§ 2 Det skal dokumentet indeholde

1. Aftalen skal identificere selskabet, samtlige kapitalejere og deres kapitalandele og gøre det klart, at aftalen kun binder ejerne indbyrdes. Den bør pålægge enhver ejer at sikre, at en ny ejer – herunder eget holdingselskab – tiltræder aftalen som betingelse for overdragelse. (*Selskabsloven § 82*)
2. Aftalen skal forholde sig udtrykkeligt til vedtægterne: hvilke vilkår der optages i vedtægterne (omsættelighedsbegrænsninger, forkøbsret, samtykke, indløsning), hvem der har pligt til at stemme for de nødvendige vedtægtsændringer, og hvad der gælder ved uoverensstemmelse mellem de to dokumenter. (*Selskabsloven § 48, stk. 2*)
3. Aftalen skal fastlægge beslutningsstrukturen: hvilke beslutninger der kræver enighed eller kvalificeret flertal (vetoliste), og hvordan ejerne stemmer på generalforsamlingen. Vilkår om udbyttepolitik skal holde sig inden for lovens rammer, da generalforsamlingen ikke kan vedtage højere udbytte end tiltrådt af det centrale ledelsesorgan. (*Selskabsloven § 76, stk. 1*)
4. Aftalen skal regulere ledelsesbesættelsen – hvem der kan indstille bestyrelsesmedlemmer og direktør, og hvordan poster fordeles. Skal en udpegningsret binde selskabet, skal den stå i vedtægterne, og flertallet af bestyrelsen skal fortsat vælges af generalforsamlingen. (*Selskabsloven § 120, stk. 2*)
5. Aftalen skal indeholde omsætningsbegrænsninger og forkøbsret med udløsende begivenheder, meddelelsespligt, acceptfrist og fordelingsnøgle mellem de øvrige ejere. Optages forkøbsretten i vedtægterne, skal vedtægterne indeholde nærmere regler, herunder fristen for udøvelse. (*Selskabsloven § 67, stk. 1*)
6. Aftalen skal fastlægge værdiansættelsen – metode (markedsværdi, multipel, indre værdi), opgørelsestidspunkt, hvem der beregner, og en bindende backstop hvis parterne er uenige. Mangler en beregningsmetode, fastsættes prisen af en skønsmand udmeldt af retten. (*Selskabsloven § 67, stk. 3*)
7. Aftalen bør indeholde medsalgsret (tag along) for minoriteten og medsalgspligt (drag along) for et kvalificeret flertal ved salg af hele selskabet, med angivelse af tærskler, identiske vilkår og fuldmagtsmekanik. Begge dele er ren aftalefrihed uden lovhjemmel og virker kun mellem parterne.
8. Aftalen bør have en exit- og dødvandemekanisme, der kan bruges uden domstolene – fx opsigelses-/udtrædelsesret efter en periode, købstilbudsmodel (shoot-out), mediation eller aftalt salgsproces – så et fastlåst 50/50-selskab ikke ender i lammelse.
9. Aftalen skal afgrænse konkurrence-, kunde- og loyalitetsforpligtelser i ejertiden og efter udtræden, med saglig varighed og geografi. Klausuler mellem ejere kan efter omstændighederne rammes af konkurrencereglerne, hvis de går videre end nødvendigt for samarbejdet. (*Konkurrenceloven § 6, stk. 1*)
10. Aftalen skal definere misligholdelse og dens virkninger – konventionalbod, tab af stemme- og udbyttet ret indbyrdes samt køberet til den misligholdende ejers kapitalandele (»bad leaver«) – og prisreduktionen skal kunne bære en rimelighedsprøvelse. (*Aftaleloven § 36*)
11. Aftalen skal håndtere de personlige begivenheder: død, uarbejdsdygtighed, skilsmisse og konkurs hos en ejer, herunder krav om ægtepagt om særeje for kapitalandelene, koordination med testamente og finansiering af udkøb (fx krydslivsforsikring). Et krav om særeje virker først, når ægtepagten faktisk er oprettet og tinglyst. (*Ægtefælleloven § 20*)

12. Aftalen skal afslutningsvis regulere tvistløsning (voldgift eller domstol, mediation som forudgående trin), lovvalg, fortrolighed, varighed og at ændringer kun kan ske skriftligt med samtlige parter tiltrædelse. (Voldgiftsloven § 7, stk. 1)

LOV

Aftaleloven § 36

Konkurrenceloven § 6, stk. 1

Selskabsloven § 48, stk. 2

Selskabsloven § 67, stk. 1, 3

Selskabsloven § 76, stk. 1

Selskabsloven § 82

Selskabsloven § 120, stk. 2

Voldgiftsloven § 7, stk. 1

Ægtefælleloven § 20

§ 3 Vedtægter eller ejeraftale – hvad virker over for selskabet?

Den vigtigste beslutning, når en ejeraftale skrives, er ikke *hvad* der skal aftales, men *hvor* det skal stå. Vedtægterne er selskabets grundlov: de er offentligt tilgængelige i Erhvervsstyrelsens register, de binder selskabet, dets ledelse og enhver, der erhverver kapitalandele. Ejeraftalen er en privat kontrakt, som efter [selskabsloven § 82](#) hverken binder selskabet eller generalforsamlingens beslutninger. Forarbejderne til bestemmelsen siger det direkte: selskabsloven er øverst i det selskabsretlige retshierarki, derefter kommer vedtægterne, og først efter disse en eventuel ejeraftale – som derfor hverken må stride mod loven eller vedtægterne. Til gengæld kan kapitalejerne indbyrdes aftale, at ejeraftalen skal have forrang frem for vedtægterne; brud håndteres da med almindelige aftaleretlige misligholdelsesbeføjelser, mens generalforsamlingsbeslutningens gyldighed er upåvirket.

Det betyder i praksis en arbejdsdeling. I vedtægterne hører de vilkår, der skal have selskabsretlig virkning: omsættelighedsbegrænsninger og indløsningsbestemmelser, jf. [§ 48, stk. 2](#), forkøbsret, samtykkekrav, indløsningsordninger efter [§ 69](#), kapitalklasser med forskellige rettigheder efter [§ 45](#) – herunder stemmeløse eller stemmesvage klasser – og en eventuel ret for andre end generalforsamlingen til at udpege bestyrelsesmedlemmer, jf. [§ 120, stk. 2](#), idet flertallet af bestyrelsen fortsat skal vælges på generalforsamlingen. I ejeraftalen hører alt det, ejerne ønsker fortroligt eller mere fleksibelt: prisformler, udbyttepolitik, exit-planer, arbejdspligt, bonus, vetolister og misligholdessanktioner.

En ofte overset detalje er, at flytningen af vilkår ind i vedtægterne ikke kan besluttes med sædvanligt vedtægtsflertal. Beslutninger, der begrænser kapitalandelenes omsættelighed eller skærper eksisterende begrænsninger – herunder krav om selskabets samtykke til overdragelse – kræver 9/10 af både de afgivne stemmer og den repræsenterede kapital, jf. [§ 107, stk. 2, nr. 2](#). En ejer, der modsætter sig sådanne ændringer, kan desuden inden fire uger kræve sine kapitalandele indløst efter [§ 110](#). Vil man have omsætningsbegrænsninger, er tidspunktet derfor ved stiftelsen eller ved indtræden af en ny ejer – ikke midt i en konflikt.

Endelig virker vedtægterne dér, hvor ejeraftalen ikke rækker: over for erhververen. Selskabet indfører en ny ejer i ejerbogen, »hvis der ikke efter vedtægterne er noget til hinder for erhvervelsen«, jf. [§ 53, stk. 2](#). Står forkøbsretten kun i ejeraftalen, er overdragelsen selskabsretligt gyldig, og de øvrige ejere har alene et krav mod deres medejer.

LOV

Selskabsloven § 48, stk. 2

Selskabsloven § 53, stk. 2

Selskabsloven § 82

Selskabsloven § 107, stk. 2

Selskabsloven § 110

Selskabsloven § 120, stk. 2

§ 4 Forkøbsret, exit og prisen – dér hvor tvisterne opstår

Forkøbsretten er den klassiske omsætningsbegrænsning: når en ejer vil sælge, skal kapitalandelene først tilbydes de øvrige. Optages retten i vedtægterne, stiller § 67 krav om, at vedtægterne indeholder nærmere regler herom, herunder fristen for udøvelse – og efter forarbejderne er netop fristangivelsen en betingelse for, at bestemmelsen kan registreres. Forkøbsretten kan som udgangspunkt kun udøves for hele posten, medmindre vedtægterne giver ret til at tage en del. Vælger man i stedet en samtykkeklausul, gælder § 68: afgørelsen skal træffes snarest muligt, et afslag skal begrundes, og gives der ikke underretning senest fire uger efter anmodningen, anses samtykke for givet.

Prisen er den hyppigste kilde til konflikt. Ejeraftalen bør derfor indeholde både en metode (markedsværdi, multipel af normaliseret indtjening, indre værdi med korrektioner), et opgørelsestidspunkt og en bindende afgørelsesmekanisme, hvis parterne ikke bliver enige. Gør den ikke det, træder lovens backstop i kraft: mangler vedtægterne bestemmelser om beregningsgrundlaget, fastsættes prisen af en skønsmand udmeldt af retten på selskabets hjemsted, skønsmandens afgørelse kan indbringes for retten inden tre måneder, og omkostningerne bæres som udgangspunkt af den, der ønsker vurderingen. Fører vedtægternes prisregler til en åbenbart urimelig pris, kan de tilsidesættes ved dom – men forarbejderne beskriver tærsklen snævert: åbenbar urimelighed foreligger, når prisen er »helt uventet og for alle parter uforudsigelig«, og kravet er yderligere skærpet mellem erhvervsdrivende parter. Man kan altså ikke regne med, at domstolene redder en dårligt gennemtænkt formel.

Medsalgsret (tag along) og medsalgspligt (drag along) har derimod ingen lovhjemmel – de er ren aftalefrihed og virker kun mellem parterne. Netop derfor skal drag along-klausulen være operationel: tærskel for udløsning, krav om identiske vilkår for alle, procedure og fuldmagt til at gennemføre overdragelsen på den modvilliges vegne. Lovens egne udkøbsregler hjælper kun i den ekstreme ende: en ejer med mere end 9/10 af kapital og stemmer kan tvangsindløse minoriteten efter § 70, og minoriteten kan omvendt forlange sig indløst efter § 73. Mellem 51 % og 90 % findes der ingen lovbestemt exit – kun den, ejerne selv har aftalt.

LOV

Selskabsloven § 67

Selskabsloven § 68

Selskabsloven § 70

Selskabsloven § 73

§ 5 Håndhævelse: bod, køberet og hvad domstolene kan gøre

Fordi ejeraftalen ikke er selskabsretligt bindende, må håndhævelsen ske ad aftaleretlig vej. De virkemidler, der reelt virker, er tre: en konventionalbod, der er stor nok til at afskrække og lille nok til ikke at blive lempet; en køberet til den misligholdende ejers kapitalandele til en reduceret, men forsvarlig pris; og en aftalt pligt til at stemme for de vedtægtsændringer, der skal til for at gennemføre konsekvenserne. Grænsen for, hvor hårdt vilkårene kan skrues, sættes af aftaleloven § 36, hvorefter en aftale kan ændres eller tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt at gøre den gældende – og der lægges vægt på både forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder.

Selskabsretten kan derimod ikke reparere et aftalebrud. En stemme afgivet i strid med ejeraftalen tæller, og beslutningen registreres. En kapitalejer kan alene anfægte en generalforsamlingsbeslutning, hvis den ikke er blevet til på lovlig måde eller strider mod loven eller vedtægterne, jf. § 109 – og sag skal som hovedregel anlægges inden tre måneder. Er beslutningen derimod udtryk for majoritetsmisbrug, kan generalklausulen i § 108 om beslutninger, der åbenbart er egnede til at skaffe visse kapitalejere en utilbørlig fordel, blive aktuel; ledelsens tilsvarende pligt følger af § 127. Yderste udvej er sag om tvangsopløsning efter § 230, som kræver forsætligt misbrug, særlig anledning og mindst 1/10 af selskabskapitalen bag søgsmålet.

Derfor bør ejeraftalen selv an vise, hvordan uenigheder afgøres. En voldgiftsklausul kan lovligt omfatte fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, jf. [voldgiftsloven § 7](#) – det giver fortrolighed og hurtighed, men afskærer appel og koster mere op front. Et forudgående mediationstrin er ofte det billigste værn mod, at en driftskonflikt eskalerer til en ejerkonflikt. Til den bredere praksis om konflikter mellem ejere og om ledelsens ansvar henvises til [praksisoversigten om aktionærkonflikter](#), [oversigten om selskabsorganernes kompetence og generalklausulen](#) og [oversigten om bestyrelsesansvar](#).

LOV

[Aftaleloven § 36](#)[Selskabsloven § 108](#)[Selskabsloven § 109](#)[Selskabsloven § 230](#)[Voldgiftsloven § 7](#)

Død, skilsmisse og generationsskifte – når ejerkredsen skifter uden aftale

De fleste ejerkonflikter, der ikke handler om penge, handler om, hvem der pludselig blev medejer. Dør en ejer, går kapitalandelene i arv efter arveloven og et eventuelt testamente. Ejeraftalen kan ikke sætte arveretten ud af kraft – livsarvinger og ægtefælle har tvangsarv på en fjerdedel af arvelodden, jf. [arveloven § 5](#) – men den kan forpligte boet og arvingerne som aftalepart til at tilbyde kapitalandelene til de øvrige ejere til en aftalt pris. Skal det fungere, kræver det tre ting: at afdødes testamente er skrevet, så det ikke modarbejder ejeraftalen; at der er likviditet til udkøbet (typisk krydslivsforsikring eller en aftalt afdragsordning dokumenteret i et gældsbrev); og at fristerne er realistiske i forhold til et dødsboskifte.

Ved skilsmisse er problemet et andet: kapitalandele, der er delingsformue, indgår i formuedelingen, og ægtefællen kan få krav på halvdelen af værdien. Det kan gøre virksomheden illikvid præcis når den er sårbar. Ejeraftalen kan derfor pålægge hver ejer at oprette ægtepagt om, at kapitalandelene er særeje – men kravet er kun et løfte mellem ejerne. Selve virkningen indtræder først, når ægtefællerne rent faktisk har aftalt særeje ved ægtepagt efter [ægtefælleloven § 12](#), og ægtepagten er underskrevet af begge ægtefæller og tinglyst i personbogen, jf. [§ 20](#). En ejeraftale bør derfor kræve dokumentation for den tinglyste ægtepagt – og knytte en sanktion til manglende opfyldelse.

Ved planlagt generationsskifte eller overdragelse til medarbejdere er ejeraftalen det redskab, der styrer overgangsfasen: fordeling af stemmer og udbytte mellem generationer, tilbagekøbsret hvis den nye ejer forlader virksomheden, vetorettigheder i en overgangsperiode og bindende exit-tidsplan. De skattemæssige rammer for succession og værdiansættelse ligger uden for selve dokumentet, men prisformlen i ejeraftalen bør ikke kollidere med den værdiansættelse, generationsskiftet bygger på. Se nærmere [praksisoversigten om generationsskifte](#).

LOV

[Arveloven § 5](#)[Ægtefælleloven § 12](#)[Ægtefælleloven § 20](#)

§ 7 Når ejeraftalen udløser pligter uden for selskabsretten

En ejeraftale er privat, men den er ikke usynlig for retsordenen. Reglerne om reelle ejere rammer den, der »udøver kontrol ved hjælp af andre midler« – og en aftale om samordnet stemmeafgivning, vetorettigheder eller udpegningsret er netop et sådant middel. Selskabet skal indhente og registrere oplysninger om sine reelle

ejere og deres rettigheder, undersøge forholdene mindst én gang årligt og opbevare dokumentationen i fem år, jf. § 58 a. Manglende registrering efter § 58 a, stk. 3, er strafbelagt med bøde, jf. § 367.

For selskaber med aktier optaget til handel på et reguleret marked er indsatsen større. Stemmerettigheder, der besiddes af en tredjemand, som man har indgået aftale med om ved samordnet brug af stemmeretten at føre en langsigtet fælles politik over for ledelsen, medregnes ved opgørelsen af flagningspligtige besiddelser, jf. [lov om kapitalmarkeder § 38, stk. 2, nr. 1](#). Fører den samordnede optræden til, at parterne opnår kontrol med målselskabet, indtræder desuden pligten til at give alle aktionærer mulighed for at sælge på identiske vilkår, jf. § 45. En ejeraftale kan altså udløse et pligtmæssigt overtagelsestilbud.

Konkurrenceklausuler mellem ejere skal holdes inden for det, der er nødvendigt og accessorisk til samarbejdet. Aftaler, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen, er forbudt efter [konkurrenceloven § 6](#) og som udgangspunkt ugyldige – det gælder også markedsdelings- eller prisvilkår, der pakkes ind i et ejersamarbejde. Er en ejer samtidig ansat, skal man desuden holde ejeraftalens klausul adskilt fra ansættelsesforholdets: [lov om ansættelsesklausuler § 1](#) gælder klausuler mellem en lønmodtager og dennes arbejdsgiver med krav om compensation og maksimale bindingsperioder, og en klausul, der reelt regulerer ansættelsen, kan ikke undslippe reglerne ved at stå i ejeraftalen.

Endelig sætter kapitalbeskyttelsen grænser for, hvad selskabet må bidrage med, når en ejer skal købes ud. Selskabet må ikke direkte eller indirekte stille midler til rådighed, yde lån eller stille sikkerhed for tredjemands erhvervelse af kapitalandele i selskabet, medmindre selvfinansieringsreglernes betingelser om generalforsamlingsgodkendelse, forsvarlighed, redegørelse og sædvanlige markedsvilkår er opfyldt, jf. § 206. En exit-model, der forudsætter, at selskabet betaler, skal derfor konstrueres med reglerne om egne kapitalandele og udlodning for øje – ellers kan ledelsen ikke lovligt gennemføre den.

LOV

[Konkurrenceloven § 6](#)[Lov om ansættelsesklausuler § 1](#)[Lov om kapitalmarkeder § 38, stk. 2](#)[Lov om kapitalmarkeder § 45](#)[Selskabsloven § 58a](#)[Selskabsloven § 206](#)[Selskabsloven § 367](#)

§ 8 Typiske faldgruber

Omsætningsbegrænsningen står kun i ejeraftalen. Forkøbsret, samtykkekrav og salgsforbud, der alene står i ejeraftalen, forhindrer ikke en overdragelse. Erhververen bliver ejer og indføres i ejerbogen, hvis vedtægterne ikke er til hinder for erhvervelsen, jf. [selskabsloven § 53, stk. 2](#). De øvrige ejere står tilbage med et erstatnings- eller bodskrav mod den, der solgte – ikke med kapitalandelene.

Aftale uden sanktion – en hensigtserklæring med underskrifter. Fordi § 82 afskærer den selskabsretlige virkning, er en ejeraftale uden konventionalbod, køberet eller anden aftalt følge af misligholdelse i praksis tandløs. Erstatningskrav stranded typisk på bevis for tab, og et brudt stemmeløfte kan ikke rulles tilbage – stemmen er afgivet, og beslutningen gyldig.

Prisformlen er »indre værdi« og intet andet. Bogført/indre værdi ignorerer goodwill, ordrebeholdning og indtjeningssevne og rammer typisk den udtrædende hårdt – eller den tilbageblivende, hvis selskabet er aktivtungt. Uden en gennemtænkt metode ender prisen hos en skønsmand udmeldt af retten, jf. § 67, stk. 3, og forarbejderne understreger, at tærsklen for at tilsidesætte en aftalt pris som »åbenbart urimelig« er skærpet, når parterne er erhvervsdrivende.

Bad leaver-vilkår, der straffer alt for hårdt. En klausul, der tvinger enhver udtrædende ejer til at afgive kapitalandelene til nominel værdi eller nul – uanset årsag, anciennitet og indsats – risikerer at blive lempet eller tilsidesat efter aftaleloven § 36. Bemærk også, at en overdragelse til underpris mellem ejere med interessefællesskab kan have selvstændige skattemæssige konsekvenser.

Ikke alle ejere er parter – og nye ejere tiltræder aldrig. Overdrager en ejer sine kapitalandele til sit eget holdingselskab, en ægtefælle eller en arving uden at aftalen følger med, opstår et hul præcis dér, hvor konflikten senere lander. Aftalen bør derfor gøre tiltrædelse til en betingelse for enhver overdragelse og pålægge konventionalbod for brud.

50/50 uden dødvandeløsning. Står stemmerne lige, er forslaget ikke vedtaget, jf. § 105 – selskabet kan hverken vedtage regnskab, udbytte eller strategi. Uden aftalt exit- eller shoot-out-mekanisme er alternativet en langvarig konflikt eller sag om tvangsopløsning efter § 230, der kræver forsætligt misbrug og mindst 1/10 af kapitalen bag søgsmålet.

Aftalen instruerer bestyrelsen. Klausuler om, at bestyrelsesmedlemmer skal stemme på en bestemt måde, kolliderer med, at hvervet er personligt, og at ledelsen ikke må disponere til utilbørlig fordel for enkelte ejere, jf. § 127. Ledelsesmedlemmet risikerer ansvar ved at følge instruksen – og ejeren står uden håndhævelse, hvis instruksen ikke følges.

Udbyttegaranti og udkøb, som selskabet ikke lovligt kan levere. En aftalt udbyttepolitik kan ikke sætte lovens udlovningsregler ud af kraft: generalforsamlingen kan ikke vedtage højere udbytte end foreslået eller tiltrådt af det centrale ledelsesorgan, jf. § 180, stk. 1, og selskabets køb af egne kapitalandele må kun ske inden for de frie reserver, jf. § 197. Skal selskabet finansiere et ejerskifte, gælder selvfinansieringsreglerne – og overtrædelse er bødesanktioneret.

Glemte registrering af reel ejer og af kontrolskifte. Giver ejeraftalen en person kontrol »ved hjælp af andre midler« – samordnet stemmeafgivning, vetoet, udpegningsret – skal det afspejles i registreringen af reelle ejere. Manglende registrering efter § 58 a, stk. 3, er strafbelagt med bøde, jf. § 367.

§ 9 Relaterede dokumenter

- [Direktørkontrakt](#) – Kontrakten for den registrerede direktør – uden for funktionærlovens beskyttelse, så alt skal aftales udtrykkeligt
- [Konkurrence- og kundeklausul](#) – Ansættelsesklausuler efter ansættelsesklausulloven – gyldighedsbetingelser, compensation og de klausuler der falder
- [Fortrolighedsaftale \(NDA\)](#) – Hemmeligholdelsesaftalen før forhandlinger og samarbejder – og dens samspil med forretningshemmelighedsloven
- [Samejeoverenskomst](#) – Aftalen når to eller flere ejer bolig sammen – ejerbrøk, hæftelse, exit og opløsning ved uenighed
- [Gældsbrief](#) – Skylderklæringen på skrift – simple vs. omsætningsgældsbriefe, tvangsfuldbyrdelse og familielånets krav
- [Testamente](#) – Rådighed over arven inden for tvangsarvens grænser – notartestamente, friarv og de dispositioner der holder i skifteretten
-

[Ægtepagt](#) – Aftalen om formueordningen i ægteskabet – særejeformer, gyldig tinglysning og pensionskompensation

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Aftaleloven § 36	Selskabsloven § 48 stk. 2
Selskabsloven § 58a	Selskabsloven § 67
Selskabsloven § 68	Selskabsloven § 70
Selskabsloven § 82	Selskabsloven § 230

02

PRAKSISOVERSIGT · ERHVERVSKONTRAKTER

Fortrolighedsaftale (NDA)

Hemmeligholdelsesaftalen før forhandlinger og samarbejder – og dens samspil med forretningshemmelighedsloven

Version 1 · Opdateret 21. jul. 2026 · 0 afgørelser

[Læs online](#)

INTRODUKTION

En **fortrolighedsaftale** – i praksis kaldet en **NDA** (*non-disclosure agreement*) eller en hemmeligholdelsesaftale – er en aftale om, at den ene eller begge parter hverken må videregive eller udnytte de oplysninger, de får adgang til under forhandlinger, due diligence, et udviklingsprojekt, en tilbudsproces eller et leverandørsamarbejde. Parterne er den **afgivende part** (discloser), der udleverer materialet, og den **modtagende part** (recipient), der forpligter sig – eller begge dele på én gang i den gensidige NDA. Aftalen er **frivillig**: ingen lov pålægger to virksomheder at indgå en NDA, før de taler sammen.

Frivillig betyder dog ikke betydningsløs – nærmest tværtimod. [Forretningshemmelighedsloven § 2, nr. 1](#) (lov nr. 309 af 25. april 2018 om forretningshemmeligheder, der gennemfører [direktiv \(EU\) 2016/943](#)) beskytter kun oplysninger, der opfylder **tre kumulative krav**: de skal være hemmelige, have handelsværdi *fordi* de er hemmelige, og under de givne omstændigheder være undergivet **rimelige foranstaltninger til hemmeligholdelse**. NDA'en er den mest håndgribelige af netop disse foranstaltninger. Undlader man den, risikerer man ikke blot at stå uden aftaleretligt krav – man risikerer, at oplysningen slet ikke kvalificerer som forretningshemmelighed, og at hele lovens apparat af forbud, påbud, tvangsbøder og erstatning derfor er lukket land.

Oversigten er ordnet sådan: først **hvornår** en NDA reelt bør indgås, og hvornår en fortrolighedsforpligtelse undtagelsesvis er retligt påkrævet; dernæst **checklisten** over det indhold aftalen skal og bør have, med hjemmel pr. punkt; så de **typiske faldgruber** med deres konsekvenser; og til sidst uddybende afsnit om parterne, koblingen til forretningshemmelighedsloven, bod og bevisbyrde samt håndhævelsen i praksis.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** En NDA er frivillig, men den er i praksis selve den »rimelige foranstaltning til hemmeligholdelse«, som forretningshemmelighedslovens beskyttelse er betinget af – uden foranstaltninger, ingen forretningshemmelighed.
- 02** Brud på en fortrolighedsaftale er ikke kun kontraktbrud: det er efter loven en selvstændig ulovlig handling, der åbner for forbud, påbud, tvangsbøder, erstatning og godtgørelse.

- 03** Aftalen giver adgang til midlertidigt forbud efter [forretningshemmelighedsloven § 8](#), jf. retsplejelovens kapitel 40 – det hurtigste og ofte eneste effektive våben, når materialet allerede er i omløb.
- 04** Formålsbegrænsningen er lige så vigtig som tavshedspligten: modtageren må kun bruge oplysningerne til det aftalte formål, ellers står du magtesløs over for den »lovlige« men konkurrerende egen-anvendelse.
- 05** Konventionalboden er det bærende element, fordi et økonomisk tab ved lækkede forretningshemmeligheder næsten aldrig kan bevises – boden flytter bevisbyrden fra tabets størrelse til selve overtrædelsen.
- 06** En NDA kan ikke gøre lovlig erhvervelse ulovlig i forhold til omverdenen: uafhængig udvikling og reverse engineering af frit tilgængelige produkter er lovligt efter loven, medmindre aftalen udtrykkeligt forbyder det mellem parterne.
- 07** En NDA kan ikke sætte whistleblowerbeskyttelsen, indberetningspligter eller lovpligtig videregivelse ud af kraft – sådanne klausuler er uvirksomme og skader aftalens troværdighed.
- 08** En NDA erstatter ikke en databehandlersaftale, en konkurrence- eller kundeklausul eller en ansættelseskontrakt – den supplerer dem.

§ 1 Hvornår er dokumentet påkrævet?

Aldrig lovpligtig som selvstændigt dokument. Der findes ingen bestemmelse i dansk ret, der pålægger erhvervsdrivende at indgå en fortrolighedsaftale. Man kan lovligt forhandle, udveksle materiale og gennemføre en due diligence uden en eneste underskrift på en NDA. Forretningshemmelighedsloven gælder også uden aftale – den beskytter mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse uafhængigt af, om parterne har skrevet noget under.

Men beskyttelsen er betinget af, at du har gjort noget. Lovens værn indtræder kun for oplysninger, der er undergivet rimelige foranstaltninger til hemmeligholdelse. Og [forretningshemmelighedsloven § 4, stk. 2, nr. 2](#) gør det udtrykkeligt til en **ulovlig handling** at bruge eller videregive en forretningshemmelighed i strid med »en fortrolighedsaftale eller enhver anden pligt til at undlade at videregive« den. NDA'en er altså både adgangsbilletten til lovens beskyttelse og et selvstændigt retsgrundlag, der hægter aftalebruddet direkte på lovens retsmidler. Uden aftale skal du i stedet bevise, at oplysningen objektivt var hemmelig og beskyttet – en langt tungere øvelse.

Betinget pligt – situationer hvor en fortrolighedsforpligtelse dog er retligt påkrævet:

- **Persondata i spil.** Skal modtageren behandle personoplysninger på dine vegne, kræver [GDPR artikel 28, stk. 3, litra b](#), at de autoriserede personer »har forpligtet sig til fortrolighed eller er underlagt en passende lovbestemt tavshedspligt«. Her er en fortrolighedsforpligtelse obligatorisk – men den skal ligge i eller ved siden af en databehandlersaftale, ikke i stedet for.
- **Tavshedsklausuler i regulerede brancher.** Indgår en finansiel virksomhed eller en hvidvask-omfattet virksomhed en tavshedsklausul med en ansat eller tidligere ansat, skal det fremgå af aftalen, at den pågældende ikke er afskåret fra at indberette overtrædelser til offentlige myndigheder, jf. bl.a. [hvidvaskloven § 35 a](#). Et indholdskrav, ikke en pligt til at indgå aftalen.

- **Kontraktuelle krav.** Udbudsmateriale, samarbejdsaftaler, ejeraftaler og finansieringsaftaler indeholder ofte selv et krav om, at parterne indgår NDA, før materiale udleveres.

Frivilligt, men reelt uundværligt i disse situationer: før due diligence i en virksomhedshandel; før prototyper, kildekode, tegninger, opskrifter eller kalkulationsgrundlag udleveres; ved fælles udvikling og ved forhandling med potentielle underleverandører; før en investorpræsentation; og før eksterne konsulenter, freelancere eller vikarer får adgang til systemerne. Ansatte er allerede bundet af den ulovbestemte loyalitetspligt – men netop derfor bør fortroligheden også stå skriftligt i ansættelseskontrakten, hvor rækkevidden efter fratræden kan gøres klar. Bemærk til gengæld, at en NDA ikke må bruges til at pålægge en lønmodtager konkurrencebegrænsninger, som kun kan aftales inden for rammerne af [lov om ansættelsesklausuler § 5](#) og § 6 mod compensation. Ved siden af aftalen gælder desuden pligten til god markedsføringsskik erhvervsdrivende imellem efter [markedsføringsloven § 3](#).

§ 2 Det skal dokumentet indeholde

1. Parterne skal identificeres præcist med navn og CVR-nummer, og det skal fremgå, om aftalen er ensidig (kun modtageren forpligtes) eller gensidig. Aftalen bør udtrykkeligt angive, om koncernforbundne selskaber er omfattet som afgiver og/eller modtager.
2. Aftalen skal angive formålet med udvekslingen og begrænse brugen til netop dette formål. Misligholdelse af en kontraktlig pligt til at begrænse brugen af en forretningshemmelighed er en selvstændig ulovlig handling efter loven. (*Erhvervshemmelighedsloven § 4, stk. 2*)
3. De fortrolige oplysninger skal defineres bredt nok til at dække både skriftligt, mundtligt og elektronisk materiale, knowhow, prototyper, kildekode, kunde- og prislister samt selve det forhold, at parterne forhandler. Definitionen bør spejle lovens krav om hemmelighed og handelsværdi. (*Erhvervshemmelighedsloven § 2*)
4. Aftalen skal indeholde de sædvanlige undtagelser: oplysninger der er eller bliver offentligt kendte uden brud, der allerede var i modtagerens besiddelse, der modtages lovligt fra tredjemand, eller som modtageren selvstændigt har udviklet. Undtagelserne svarer til lovens regler om lovlig erhvervelse. (*Erhvervshemmelighedsloven § 3*)
5. Modtagerkredsen bør afgrænses efter et need-to-know-princip, og videregivelse til ansatte, koncernselskaber, rådgivere og underleverandører bør kun tillades, når disse er bundet af tilsvarende (back-to-back) fortrolighedsforpligtelser, som modtageren hæfter for.
6. Aftalen skal pålægge modtageren konkrete sikringsforanstaltninger – mærkning, adgangsbegrænsning, sikker opbevaring, forbud mod kopiering. Retten lægger udtrykkeligt vægt på, hvilke foranstaltninger der faktisk er truffet, når den vurderer, om forbud kan meddeles. (*Erhvervshemmelighedsloven § 8, stk. 3*)
7. Aftalen skal indeholde et forbehold for videregivelse, der kræves efter lov, myndighedspåbud eller retskendelse, samt for indberetning af overtrædelser. Whistleblowerloven kan ikke ved aftale fraviges til skade for whistlebloweren. (*Lov om beskyttelse af whistleblowere § 4*)
8. Varigheden skal fastsættes udtrykkeligt – typisk 3-5 år efter samarbejdets ophør for almindelige fortrolige oplysninger. For egentlige forretningshemmeligheder bør forpligtelsen løbe, så længe oplysningen faktisk er hemmelig, da lovens beskyttelse først ophører, når betingelserne i § 2, nr. 1, ikke længere er opfyldt. (*Erhvervshemmelighedsloven § 12, stk. 3*)
- 9.

Aftalen bør pålægge modtageren at tilbagelevere eller slette alt materiale ved anmodning eller ved samarbejdets ophør, herunder kopier, backups og materiale i cloud-tjenester, og at bekræfte sletningen skriftligt. Der bør tages stilling til lovpligtig opbevaring og til arkivkopier hos revisor og advokat.

10. Indebærer udvekslingen personoplysninger, skal aftalen henvise til en særskilt databehandlersaftale eller til parternes selvstændige dataansvar. Fortrolighedsforpligtelsen for de autoriserede personer er et selvstændigt krav, som NDA'en ikke i sig selv opfylder. (*Databeskyttelsesforordningen § 28, stk. 3*)
11. Aftalen bør indeholde en konventionalbod pr. overtrædelse, som forfalder uden dokumentation for tab, kombineret med et forbehold for erstatning ud over boden. Bodens skal stå i rimeligt forhold til værdien af oplysningerne, da et urimeligt vilkår kan ændres eller tilsidesættes. (*Aftaleloven § 36*)
12. Aftalen skal angive lovvalg og værneting eller voldgift, og bør udtrykkeligt fastslå, at den afgivende part bevarer adgangen til lovens retsmidler, herunder midlertidigt forbud, uanset bod- og tvistløsningsklausulen. Parterne kan frit aftale, ved hvilken af flere ligeartede retter sagen skal anlægges. (*Retsplejeloven § 245*)

LOV

Aftaleloven § 36

Databeskyttelsesforordningen § 28, stk. 3

Erhvervshemmelighedsloven § 2

Erhvervshemmelighedsloven § 3

Erhvervshemmelighedsloven § 4, stk. 2

Erhvervshemmelighedsloven § 8, stk. 3

Erhvervshemmelighedsloven § 12, stk. 3

Lov om beskyttelse af whistleblowere § 4

Retsplejeloven § 245

§ 3 Ensidedig eller gensidig – og hvem NDA'en i virkeligheden binder

Den **ensidede** NDA bruges, når kun den ene part udleverer noget: en opfinder der præsenterer sin løsning for en potentiel industriel partner, en sælger der åbner datarummet for en køber, en virksomhed der lader en konsulent se ind i systemerne. Den **gensidede** (mutual) NDA bruges, når begge parter deler – og det er langt oftere tilfældet, end folk regner med. Selv i en klassisk M&A-proces deler køber sin finansieringsstruktur, sin integrationsplan og ofte sine egne nøgletal. Vælger man ensidighed af gammel vane, efterlader man den ene parts materiale ubeskyttet.

Et hyppigt overset spørgsmål er, **hvem aftalen egentlig rækker ud til**. Selskabet er part – ikke direktøren personligt, ikke moderselskabet, ikke de rådgivere der læser materialet. Vil du have koncernselskaber, revisorer, advokater og eksterne udviklere omfattet, skal det stå der, og modtageren bør hæfte for, at de pågældende er bundet af tilsvarende forpligtelser. Det er denne back-to-back-kæde, der gør aftalen operativ i praksis; brister den ét sted, brister beskyttelsen.

Over for **egne ansatte** gælder allerede en ulovbestemt loyalitetspligt, og forarbejderne til forretningshemmelighedsloven fremhæver, at beskyttelsen af betroede tegninger, beskrivelser, opskrifter og modeller ikke kræver en udtrykkelig tilkendegivelse – betroelsesforholdet kan fremgå af materialet selv eller af omstændighederne. Alligevel bør fortroligheden stå skriftligt, fordi rækkevidden **efter** fratræden ellers bliver et bevisspørgsmål. Her løber der samtidig en vigtig grænse: direktivet og loven ændrer ikke reglerne om arbejdstagermobilitet, og de erfaringer og kompetencer, en medarbejder normalt erhverver i løbet af sin ansættelse, er efter direktivets betragtning 14 netop **ikke** forretningshemmeligheder. Vil du begrænse en tidligere medarbejders adgang til at konkurrere eller kontakte kunder, skal det ske gennem en klausul efter [lov om ansættelsesklausuler § 6](#) med den lovpligtige compensation – ikke gennem en bredt formuleret NDA.

Endelig skal NDA'en holdes adskilt fra **databeskyttelsesretten**. Får modtageren personoplysninger til behandling på dine vegne, kræver [GDPR artikel 28, stk. 3](#) en databehandlersaftale med et bestemt minimumsindhold, herunder at de autoriserede personer har forpligtet sig til fortrolighed. En NDA opfylder ikke det krav – den kan supplere databehandlersaftalen, men aldrig træde i stedet for den.

LOV

[Databeskyttelsesforordningen § 28, stk. 3](#)[Erhvervshemmelighedsloven § 4, stk. 2](#)[Lov om ansættelsesklausuler § 6, stk. 1](#)

§ 4 NDA'en som »rimelig foranstaltning« – koblingen til forretningshemmelighedsloven

Hele pointen med NDA'en ligger i litra c i lovens definition. En forretningshemmelighed er efter forretningshemmelighedsloven § 2, nr. 1, oplysninger, der (a) er hemmelige i den forstand, at de ikke i deres helhed eller i den præcise udformning eller sammensætning er almindeligt kendt blandt eller umiddelbart tilgængelige for personer i de kredse, der normalt beskæftiger sig med den type oplysninger, (b) har handelsværdi **fordi** de er hemmelige, og (c) *»under de givne omstændigheder er blevet underkastet rimelige foranstaltninger til hemmeligholdelse af den person, som lovligt kontrollerer oplysningerne«*. De tre krav er kumulative – svigter ét, er der ingen forretningshemmelighed og dermed ingen beskyttelse.

Forarbejderne bemærker udtrykkeligt, at direktivet ikke indeholder konkrete fortolkningsbidrag til kravet i litra c. Vurderingen bliver derfor konkret og helhedspræget: hvad har virksomheden faktisk gjort? Her tæller NDA'en tungt, men den står sjældent alene. Mærkning af materiale som fortroligt, adgangsstyring og need-to-know, logning af hvad der udleveres til hvem, exit-procedurer ved fratræden, sikker opbevaring og – ved digitale datarum – vandmærkning og downloadspærring er alle elementer, der samlet gør foranstaltningerne »rimelige«.

Den anden kobling går den modsatte vej: aftalen skaber selv ulovligheden. Efter lovens § 4, stk. 2, er brug eller videregivelse af en forretningshemmelighed uden samtykke ulovlig, når den foretages af nogen, der har **misligholdt en fortrolighedsaftale** eller misligholdt en kontraktlig forpligtelse til at begrænse brugen. Bruddet på NDA'en er altså ikke blot et kontraktbrud, der udløser bod – det er en handling, loven selv kvalificerer som ulovlig, med adgang til lovens fulde retsmiddelskatalog. Efter § 4, stk. 3, rammes også den, der videre erhverver eller bruger oplysningen og vidste eller burde vide, at den stammede fra en ulovlig videregivelse; NDA'en får dermed også virkning i forhold til modtagerens medkontrahenter.

Omvendt sætter [forretningshemmelighedsloven § 3](#) grænserne. Erhvervelse er lovlig ved uafhængig opdagelse eller skabelse, ved observation, undersøgelse, demontering eller test (reverse engineering) af et produkt, som offentligheden har fået adgang til eller som modtageren lovligt besidder – når vedkommende ikke er bundet af en juridisk gyldig forpligtelse til at begrænse erhvervelsen – samt ved enhver praksis i overensstemmelse med redelig erhvervspraksis. Netop den mellemsætning er værd at bemærke: **parterne kan aftale sig ud af reverse engineering-adgangen indbyrdes**, men kun over for hinanden. En NDA gør ikke omverdenens lovlige efterligning ulovlig. Det er samtidig baggrunden for, at aftalens undtagelseskatalog bør spejle § 3 – ellers bliver aftalen urimeligt bred og dermed sårbar over for censur.

En nærmere gennemgang af selve beskyttelsesbetingelserne og af, hvornår oplysninger mister deres hemmelige karakter, findes i [praksisoversigten om forretningshemmeligheder](#), og den typiske udvekslingssituation er behandlet i [oversigten om due diligence ved virksomhedsoverdragelse](#).

LOV

[Erhvervshemmelighedsloven § 2](#)[Erhvervshemmelighedsloven § 3](#)[Erhvervshemmelighedsloven § 4, stk. 3](#)

§ 5 Konventionalbod, erstatning og bevisbyrden for tabet

Grunden til at konventionalboden er NDA'ens vigtigste enkeltbestemmelse er bevisretlig. Efter [forretningshemmelighedsloven § 15](#) skal den, der forsætligt eller uagtsomt har foretaget en ulovlig handling, erstatte den skade, forretningshemmelighedshaveren har lidt. Erstatningen fastsættes bl.a. på grundlag af tabt fortjeneste og krænkerens uberettigede fortjeneste, den kan efter stk. 3 fastsættes til mindst et **rimeligt vederlag** for udnyttelsen, og der kan efter stk. 4 tilkendes en godtgørelse for ikke-økonomisk skade. Forarbejderne fremhæver, at reglerne giver en friere fastsættelse end almindelige erstatningsprincipper – men understreger samtidig, at der »fortsat i det mindste skal sandsynliggøres et tab«.

Og det er netop dér, sagerne strander. Når en konkurrent har set dit kalkulationsgrundlag eller din kundeliste, er det sjældent muligt at føre bevis for, hvilke ordrer der gik tabt som følge heraf. En konventionalbod, der forfalder ved selve overtrædelsen uden dokumentation for tab, fjerner det problem – og virker samtidig præventivt, fordi modparten på forhånd kender prisen. Bodden bør kombineres med et udtrykkeligt forbehold for erstatning ud over boden; ellers kan den blive fortolket som en udtømmende afregning, så et større faktisk tab ikke kan kræves.

Proportionaliteten er den anden side af mønten. Et vilkår kan ændres eller tilsidesættes helt eller delvis efter aftaleloven § 36, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre det gældende, og der tages hensyn både til forholdene ved aftalens indgåelse, til indholdet og til senere indtrufne omstændigheder. En standardbod på et sekscifret beløb pr. overtrædelse over for en enkeltmandsvirksomhed, der har underskrevet et fortrykt dokument uden forhandling, er en oplagt kandidat til nedsættelse. Trappede bodsbeløb efter overtrædelsens grovhed, og en bod der står i et fornuftigt forhold til oplysningernes værdi, holder langt bedre.

Ved siden af aftalen løber markedsføringsretten. Efter [markedsføringsloven § 24](#) kan handlinger i strid med loven forbydes ved dom, de er erstatningsansvarspådragende efter dansk rets almindelige regler, og den, der forsætligt eller uagtsomt krænker eller uberettiget udnytter en andens ret, skal betale et rimeligt vederlag. Bestemmelsen om erhvervshemmeligheder i markedsføringslovens tidligere § 23 blev ophævet, da forretningshemmelighedsloven trådte i kraft den 9. juni 2018 – men generalklausulen om god markedsføringsskik erhvervsdrivende imellem består og kan fange den illoyale adfærd, der ikke rammes af forretningshemmelighedsloven. Se nærmere [oversigten om markedsføringsret og illoyal konkurrence i B2B](#).

LOV

[Aftaleloven § 36, stk. 2](#)[Erhvervshemmelighedsloven § 15, stk. 3](#)[Markedsføringsloven § 24, stk. 3](#)

§ 6 Håndhævelse i praksis: fagedforbud, tvangsbøder, offentliggørelse og straf

Når en fortrolighedsaftale brydes, er tid det knappe gode. Det centrale redskab er derfor det **midlertidige forbud eller påbud** efter forretningshemmelighedsloven § 8, der meddeles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 40. Kravet er, at rekvirenten godtgør eller sandsynliggør, at der foreligger en forretningshemmelighed, at han er

forretningshemmelighedshaver, og at hemmeligheden er erhvervet ulovligt, bruges eller videregives ulovligt – eller at der er en umiddelbar risiko herfor. Bemærk lempelsen i forhold til det almindelige udgangspunkt i [retsplejeloven § 413](#): loven opstiller sine egne betingelser, og retten skal ved afvejningen bl.a. inddrage forretningshemmelighedens værdi, **de foranstaltninger der er truffet for at beskytte den**, sagsøgtes adfærd og parternes legitime interesser. Retten kan som alternativ tillade fortsat brug mod sikkerhedsstillelse.

Efterleves forbuddet ikke, yder fogedretten bistand, og der kan pålægges **tvangsbøder** efter [forretningshemmelighedsloven § 16](#) – daglige eller ugentlige bøder, der løber, indtil forbuddet overholdes. Ved dom kan retten efter [forretningshemmelighedsloven § 12](#) bl.a. forbyde brug og videregivelse, forbyde produktion og markedsføring af krænkende varer, tilbagekalde varerne fra markedet og bestemme tilintetgørelse eller udlevering af dokumenter, materialer og elektroniske filer, der indeholder hemmeligheden. Foranstaltningerne sker som udgangspunkt for krænkerens regning, og retten kan efter [forretningshemmelighedsloven § 17](#) bestemme, at dommen skal offentliggøres på krænkerens bekostning – et i praksis meget mærkbart pressionsmiddel, dog altid med den begrænsning, at forretningshemmeligheden skal beskyttes ved offentliggørelsen.

Sagen kan også have en **strafferetlig** side. Efter [forretningshemmelighedsloven § 18](#) straffes overtrædelse af § 4 med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder, når gerningsmanden står i tjeneste- eller samarbejdsforhold til den krænkede, har lovlig adgang til virksomheden, eller i erhvervsøjemed er blevet betroet tekniske tegninger, beskrivelser, opskrifter, modeller el.lign. Påtale sker kun efter den forurettedes begæring, og juridiske personer kan pålægges strafansvar. Under særligt skærpende omstændigheder – navnlig betydelig skade eller nærliggende fare herfor – er strafferammen fængsel indtil 6 år efter [straffeloven § 299 a](#). Den kreds, § 18 rammer, er i vidt omfang netop den kreds, man typisk lader underskrive en NDA.

Tre praktiske forhold bør indtænkes allerede ved kontraheringen. For det **første** fristen: forbudsanmodning og sagsanlæg om endelige foranstaltninger skal indgives inden 6 måneder efter, at du har fået tilstrækkeligt kendskab til krænkelsen. For det **andet** fortroligheden under sagen: at føre sag om en forretningshemmelighed indebærer, at den skal beskrives for retten og modparten – loven imødegår dette gennem reglerne om dørlukning og begrænset aktindsigt, men risikoen skal indregnes. For det **tredje** tvistløsningen: [voldgiftsloven § 7](#) tillader, at parterne aftaler voldgift for fremtidige tvister, hvilket giver fortrolig behandling – men vælges voldgift, bør aftalen udtrykkeligt bevare adgangen til at søge midlertidigt forbud ved de almindelige domstole, da voldgiftsretten sjældent er konstitueret hurtigt nok. Om samspillet med konkurrencebegrænsende klausuler i ansættelsesforhold henvises til [oversigten om konkurrenceklausuler](#).

LOV

[Erhvervshemmelighedsloven § 8, stk. 2](#)[Erhvervshemmelighedsloven § 12, stk. 1](#)[Erhvervshemmelighedsloven § 16, stk. 1](#)[Erhvervshemmelighedsloven § 18, stk. 1](#)[Straffeloven § 299a](#)[Voldgiftsloven § 7, stk. 1](#)

§ 7 Typiske faldgruber

Materialet sendes før NDA'en er underskrevet. Den klassiske fejl i due diligence og leverandørforhandlinger: regneark, kundelister og tegninger sendes »lige for at komme videre«, og NDA'en underskrives dagen efter – eller aldrig. Er materialet først udleveret uden nogen foranstaltning til hemmeligholdelse, kan modparten hævde, at kravet i [forretningshemmelighedsloven § 2, nr. 1, litra c](#) ikke var opfyldt på udvekslingstidspunktet.

En NDA underskrevet bagefter dækker sjældent det allerede udleverede, medmindre den udtrykkeligt gøres tilbagevirkende.

Ingen formålsbegrænsning – dual use-fælden. Mange NDA'er forbyder kun *videregivelse* til tredjemand, men siger intet om modtagerens **egen** brug. Modtageren kan da lovligt bruge din knowhow i sit eget konkurrerende produkt uden at have videregivet noget som helst. Formålsbegrænsningen – »oplysningerne må udelukkende anvendes til vurdering af det påtænkte samarbejde« – er derfor mindst lige så vigtig som tavshedspligten, og den er direkte hæftet op på [forretningshemmelighedsloven § 4, stk. 2, nr. 3](#).

Ingen bod – eller en bod der bliver censureret. Uden konventionalbod skal du bevise dit økonomiske tab, og tab ved lækkede forretningshemmeligheder er notorisk næsten umuligt at dokumentere; resultatet er en aftale, der er reelt tandløs. Omvendt kan en bod, der er groft ude af proportion med oplysningernes værdi, ændres eller tilsidesættes helt eller delvis efter [aftaleloven § 36](#), navnlig over for en mindre modpart. Fastsæt boden konkret pr. overtrædelse, gerne trappet efter grovhed, og med udtrykkeligt forbehold for yderligere erstatning.

NDA'en bruges som forklædt konkurrenceklausul. Formuleringer som »modtageren må i 3 år ikke drive virksomhed inden for samme område« er ikke fortrolighed, men konkurrencebegrænsning. Over for lønmodtagere er en sådan klausul kun gyldig under de strenge betingelser i lov om ansættelsesklausuler, herunder kompensation. Også over for andre end lønmodtagere kan en konkurrencebegrænsning tilsidesættes, hvis den går videre end påkrævet for at værne om den berettigedes tarv eller på urimelig måde indskrænker adgangen til erhverv, jf. [lov om ansættelsesklausuler § 11, stk. 2 og 3](#).

Klausuler der gagger whistleblowere og myndighedsindberetning. En fortrolighedsklausul kan ikke afskære nogen fra at indberette overtrædelser. [Whistleblowerloven § 4](#) fastslår, at loven ikke ved aftale kan fraviges til skade for whistlebloweren, og [forretningshemmelighedsloven § 5](#) foreskriver, at en anmodning om forbud og erstatning skal **afvises**, når videregivelsen skete for at afdække forseelser, uregelmæssigheder eller ulovlige aktiviteter i almenhedens interesse. En for bred gag-klausul er ikke bare virkningsløs – den svækker din troværdighed i den sag, du faktisk vil føre.

Man venter for længe med at reagere. Anmodning om midlertidigt forbud eller påbud skal indgives, inden **6 måneder** efter at du har fået tilstrækkeligt kendskab til den ulovlige brug eller videregivelse, jf. [forretningshemmelighedsloven § 14](#) – samme frist gælder for sagsanlæg om endelige foranstaltninger. Bod- og erstatningskrav forældes i øvrigt efter den 3-årige frist i [forældelsesloven § 3, stk. 1](#), regnet fra misligholdelsen ved kontraktkrav. Den, der bruger et halvt år på at overveje, har typisk mistet det eneste effektive retsmiddel.

Papiraftale uden praksis bagved. En NDA i skuffen redder dig ikke, hvis intet materiale er mærket fortroligt, alle i virksomheden har adgang til alt, og der ikke føres log over hvad der udleveres til hvem. Både ved forbud og ved endelig dom skal retten netop tage hensyn til »*de foranstaltninger, der er truffet for at beskytte forretningshemmeligheden*«. Kombinér derfor aftalen med mærkning, adgangsstyring, exit-procedurer ved fratræden og en dateret oversigt over, hvad der konkret er udleveret.

Ensidig NDA når begge parter i realiteten deler. En ensidig NDA beskytter kun den ene vej. I fælles udvikling, forhandlinger om partnerskab og de fleste M&A-processer udveksler begge parter følsomt materiale – sælger deler tal, køber deler sin integrationsplan og finansieringsstruktur. Vælges alligevel ensidighed, står den anden part uden beskyttelse for sit eget materiale og uden mulighed for at kræve bod, selv om bruddet er lige så groft.

§ 8 Relaterede dokumenter

- [Ansættelseskontrakt](#) – Ansættelsesbeviset efter den nye ansættelsesbevislov – obligatoriske oplysninger, frister og godtgørelse ved mangler
- [Konkurrence- og kundeklausul](#) – Ansættelsesklausuler efter ansættelsesklausuloven – gyldighedsbetingelser, kompensation og de klausuler der falder
- [Direktørkontrakt](#) – Kontrakten for den registrerede direktør – uden for funktionærlovens beskyttelse, så alt skal aftales udtrykkeligt
- [Fratrædelsesaftale](#) – Den forhandlede afslutning af ansættelsen – fritstilling, godtgørelser, fuld og endelig afgørelse og skattefælder
- [Ejeraftale](#) – Aftalen mellem kapitalejerne – exit, forkøbsret, dødvande og hvorfor selskabslovens § 82 gør den nødvendig
- [IT-kontrakt \(systemleverance/SaaS\)](#) – Kontrakten om softwareleverancer og cloud-drift – K-standarderne, agile leverancer, SLA'er og exit
- [Databehandlersaftale](#) – Den lovpligtige aftale mellem dataansvarlig og databehandler efter GDPR art. 28 – krav, indhold og faldgruber

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Aftaleloven § 36		Erhvervshemmelighedsloven § 2	
Erhvervshemmelighedsloven § 4	stk. 2	Erhvervshemmelighedsloven § 8	
Erhvervshemmelighedsloven § 14	stk. 1	Erhvervshemmelighedsloven § 15	
Lov om ansættelsesklausuler § 11	stk. 2	Markedsføringsloven § 3	stk. 1

03

PRAKSISOVERSIGT · ERHVERVSKONTRAKTER

Gældsbreve

Skylderklæringen på skrift – simple vs. omsætningsgældsbreve, tvangsfuldbyrdelse og familielånets krav

Version 1 · Opdateret 21. jul. 2026 · 10 afgørelser · 2002-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Et **gældsbreve** er en skriftlig, ensidig og ubetinget erklæring fra en skyldner om at skyldes et bestemt pengebeløb. Parterne er **udstederen (skyldneren/debitor)**, som underskriver, og **fordringshaveren (kreditor)**, som beholder dokumentet. Gældsbreve stifter ikke selve gælden – den opstår ved låneudbetalingen eller den underliggende aftale – men det er beviset for gælden, rammen om vilkårene og adgangsbilletten til fogedretten.

[Gældsbrevsloven](#) definerer mærkeligt nok ikke selv, hvad et gældsbreve er; den forudsætter begrebet og regulerer i stedet det, der sker bagefter: hvornår og hvor der skal betales, hvordan gældsbreve kan overdrages, hvilke indsigelser skyldneren beholder over for en ny kreditor, og hvornår skyldneren betaler med frigørende virkning. Langt de fleste af reglerne er deklaratoriske – de gælder kun, hvis parterne ikke har aftalt noget andet. Den enkeltbestemmelse, der har størst praktisk betydning, står imidlertid ikke i gældsbrevsloven, men i [retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 5](#): et gældsbreve kan tjene som grundlag for tvangsfuldbyrdelse, **når det udtrykkeligt er bestemt i dokumentet**.

Oversigten er bygget op efter dokumentets egen logik: først hvornår et gældsbreve er lovpligtigt, betinget påkrævet eller blot klogt, dernæst checklisten over det indhold, der bærer retsvirkningerne, så de typiske fejl – og til sidst fem uddybende afsnit om begrebet, om valget mellem simpelt gældsbreve og omsætningsgældsbreve, om vejen gennem fogedretten, om forældelse og om familielånets skatte- og afgiftsmæssige krav.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Et gældsbreve er frivilligt, men fuldbyrdelsesklausulen er dokumentets vigtigste enkeltlinje – uden den er gældsbreve kun et bevis, ikke et tvangsfuldbyrdelsesgrundlag.
- 02** Gældsbrevsloven regulerer ikke gyldigheden af låneaftalen, men overdragelse, indsigelser og betaling – og reglerne viger i vidt omfang for det, parterne har aftalt.
- 03** Valget mellem simpelt gældsbreve og omsætningsgældsbreve afgøres af ordlyden: et navnegældsbreve er simpelt, medmindre det utvetydigt angiver at være et omsætningsgældsbreve eller lyder på "ordre" eller ihændehaver, jf. [gældsbrevslovens § 11, stk. 2](#).

- 04** Ved simple gældsbreve følger skyldnerens indsigelser og modregningsret med til erhververen, og sikringsakten ved overdragelse er underretning af skyldneren (denuntiation), jf. § 31, stk. 1.
- 05** Ved omsætningsgældsbreve kan en godtroende erhverver, der har fået brevet i hænde, ekstingvere skyldnerens svage indsigelser efter § 15, stk. 1 – men de stærke indsigelser som falsk, voldelig tvang og forældelse bevares altid.
- 06** Fogedretten kræver som udgangspunkt originaldokumentet indleveret, jf. [retsplejelovens § 488, stk. 2](#); ved digitalt underskrevne gældsbreve indleveres en skriftlig repræsentation.
- 07** Er der udstedt gældsbrev, er hovedstolen omfattet af en 10-årig forældelsesfrist, mens senere forfaldne renter og gebyrer fortsat forældes efter 3 år, jf. forældelseslovens § 5, stk. 2.
- 08** Aftales intet om rente, får kreditor ingen løbende forrentning – kun morarente fra forfaldsdagen med referencesatsen plus 8 procentpoint efter [rentelovens § 5, stk. 1](#).
- 09** Et reelt, skriftligt og rentefrit anfordringslån mellem nærtstående udløser hverken indkomstskat eller gaveafgift – men eftergives gælden, værdiansættes gældsbrevet som klart udgangspunkt til kurs 100, og alt over bundbeløbet i [boafgiftslovens § 22, stk. 1](#) er gaveafgiftspligtigt.

§ 1 Hvornår er dokumentet påkrævet?

Udgangspunktet: helt frivilligt. Ingen lov kræver, at et lån dokumenteres ved gældsbrev. En mundtlig låneaftale er lige så bindende som en skriftlig, og gældsbrevsloven indeholder ingen formkrav til dokumentets oprettelse – hverken vitterlighedsvidner, notar eller tinglysning. Prisen for friheden betales i bevisbyrde: uden dokument står påstand mod påstand om, hvorvidt pengene var et lån eller en gave, hvor stort beløbet var, og hvad der var aftalt om renter og afvikling.

Betinget skriftlighedspligt – erhvervsmæssig långiver til forbruger. Yder en erhvervsdrivende kredit til en forbruger, gælder kreditaftaleloven, jf. § 1, stk. 1, og så skal aftalen efter [kreditaftalelovens § 8, stk. 1](#) udfærdiges på papir eller andet varigt medium med det obligatoriske oplysningsindhold i § 8, stk. 2, og hver part skal have sit eksemplar. Loven gælder også, når en privatperson yder kreditten, hvis aftalen er indgået eller formidlet for kreditgiveren af en erhvervsdrivende. Omvendt falder kredit, der ydes **rentefrit og uden andre omkostninger**, uden for loven efter § 3, stk. 1, nr. 1 – det rene rentefri familielån er derfor ikke omfattet af kreditaftalelovens formkrav.

Betinget: vil du kunne gå direkte i fogedretten. Skal gældsbrevet kunne tvangsfuldbyrdes uden dom, er skriftlighed og en udtrykkelig fuldbyrdelsesklausul en ufravigelig betingelse, jf. [retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 5](#). Uden klausulen må kreditor først skaffe sig en dom eller et fogedretspåtegnet betalingspåkrav – måneders forsinkelse og en omkostningsrisiko, der ofte overstiger småbeløbet selv.

Betinget: vil du have den lange forældelsesfrist. Er der udstedt gældsbrev for fordringen, er forældelsesfristen 10 år efter [forældelseslovens § 5, stk. 1, nr. 1](#). For egentlige pengelån følger de 10 år allerede af § 6, stk. 1, men for andre krav – en restkøbesum, et opgjort mellemværende, et tilgodehavende ved samlivsophør – forvandler gældsbrevet den korte 3-årsfrist til 10 år.

Frivilligt, men stærkt retssikrende: familielånet. Låner forældre penge til børn, er gælds brevet det dokument, der senere afgør, om overførslen var et lån eller en afgiftspligtig gave – både over for Skatteforvaltningen og over for skifteretten og de øvrige arvinger. Aftales intet om betalingstiden, er lånet efter [gældsbrevslovens § 5, stk. 1](#) et anfordringslån: skyldneren skal betale, så snart kreditor forlanger det, og må betale når som helst.

§ 2 Det skal dokumentet indeholde

1. Parterne skal identificeres entydigt – fulde navn, adresse og CPR-/CVR-nummer på både skyldner og fordringshaver – så det er hævet over tvivl, hvem der hæfter, og hvem der kan kræve betaling. (*Retsplejeloven § 478, stk. 4*)
2. Dokumentet skal indeholde en ubetinget erklæring om at skyldte et bestemt pengebeløb (hovedstolen). Er skyldforholdet gjort betinget eller beløbet ubestemt, er dokumentet ikke et gælds brev, og fuldbyrdelsesadgangen falder bort. (*Retsplejeloven § 478, stk. 1*)
3. Det bør fremgå, hvornår og hvordan lånebeløbet er udbetalt (dato, konto, bilagsreference), så pengestrømmen kan dokumenteres over for skifteret og skattemyndigheder.
4. Gælds brevet skal tage stilling til, om det er et simpelt navnegælds brev eller et omsætningsgælds brev – herunder om der skal indføres forbeholdet »ikke til ordre«. Vælges intet, er et navnegælds brev simpelt. (*Gældsbrevsloven § 11, stk. 2*)
5. Rentevilkåret skal fastlægges udtrykkeligt – enten en rentesats med tilskrivnings- og forfaldstidspunkter eller en udtrykkelig bestemmelse om rentefrihed. Uden aftale om rente kan der kun kræves morarente efter renteloven. (*Renteloven § 3, stk. 1*)
6. Afdrags- og forfaldsvilkårene skal beskrives: fast afdragsplan med ydelsens størrelse og terminer, eller udtrykkeligt anfordringsvilkår. Aftales intet om betalingstiden, forfalder hele gælden på anfordring. (*Gældsbrevsloven § 5, stk. 1*)
7. Betalingsstedet og betalingsmåden (kontonummer) bør angives; ellers skal betaling som udgangspunkt ske på fordringshaverens bopæl eller forretningssted. (*Gældsbrevsloven § 3, stk. 1*)
8. Der skal være en misligholdelses- og førtidsforfaldsklausul, der angiver, hvornår hele restgælden forfalder. Fuldbyrdelsesfristen er 14 dage efter, at ydelsen kunne kræves betalt, medmindre andet er bestemt i dokumentet – dog aldrig kortere end 4 søgnedage. (*Retsplejeloven § 484*)
9. Gælds brevet skal indeholde en udtrykkelig bestemmelse om, at det kan tjene som grundlag for tvangsfuldbyrdelse. Uden denne sætning kan fogedretten ikke foretage udlæg på gælds brevet alene. (*Retsplejeloven § 478, stk. 1*)
10. Er der flere skyldnere eller en kautionist, skal de underskrive selve gælds brevet. Flere udstedere hæfter solidarisk, medmindre andet er aftalt, og fuldbyrdelse kan kun ske hos den, der ved sin underskrift på dokumentet har forpligtet sig som skyldner, selvskyldnerkautionist eller pantsætter. (*Gældsbrevsloven § 2, stk. 1*)
11. Dokumentet skal dateres og underskrives af skyldneren; underskriften kan tilføjes digitalt. Originalen skal opbevares, da den som hovedregel skal indleveres til fogedretten ved anmodning om tvangsfuldbyrdelse. (*Retsplejeloven § 488, stk. 2*)

12. Der bør tages stilling til kvittering og afskrivning: skyldneren kan kræve kvittering for afdrag og påtegning på gælds brevet, og hele gælden skal kun betales mod udlevering af dokumentet. (*Gældsbrevsloven § 21, stk. 1*)
13. Ved lån inden for gaveafgiftskredsen skal gælds brevet fremstå som et reelt lån – uden forudtalt eftergivelse – og eftergivelse ud over det afgiftsfrie bundbeløb skal anmeldes og afgiftsberigtiges. (*Boafgiftsloven § 22, stk. 1*)

LOV

Boafgiftsloven § 22, stk. 1

Gældsbrevsloven § 2, stk. 1

Gældsbrevsloven § 3, stk. 1

Gældsbrevsloven § 5, stk. 1

Gældsbrevsloven § 11, stk. 2

Gældsbrevsloven § 21, stk. 1

Renteloven § 3, stk. 1

Retsplejeloven § 478, stk. 1, 4

Retsplejeloven § 484

Retsplejeloven § 488, stk. 2

§ 3 Hvad er et gælds brev – og hvad gældsbrevsloven faktisk regulerer

Et gælds brev er i dansk ret en **skriftlig, ensidig og ubetinget erklæring om at skyld et bestemt pengebeløb**. Definitionen står ikke i loven, men den er afgørende i praksis: gøres skyldforholdet betinget (»beløbet betales, hvis projektet lykkes«), eller er beløbet ikke fastlagt, er dokumentet et almindeligt skyldbevis eller en låneaftale – ikke et gælds brev – og hverken retsplejelovens særlige fuldbyrdesadgang eller gældsbrevslovens omsætningsregler kan bringes i anvendelse.

Gælds brevet stifter ikke gælden. Det dokumenterer den, og [gældsbrevslovens § 1](#) understreger netop, at udstederen ikke ved at underskrive mister sine indsigelser fra det retsforhold, der gav anledning til udstedelsen, medmindre andet er aftalt eller følger af særlige omstændigheder. Det princip holder også, når fordringen sælges videre: Det Finansielle Ankenævn behandlede i sag 610/2023 en klage over en bank, selv om fordringen var solgt til et finansieringsselskab, netop fordi indsigelsen angik det oprindelige retsforhold.

Loven er i vidt omfang **deklaratorisk** og udfylder de huller, parterne efterlader: er intet aftalt om betalingstiden, er lånet på anfordring; er intet aftalt om betalingsstedet, skal der betales på fordringshaverens bopæl eller forretningssted, jf. [§ 3, stk. 1](#); og er gælds brevet udstedt af flere, hæfter de solidarisk, medmindre andet er aftalt, jf. [§ 2, stk. 1](#). Den solidariske hæftelse overrasker jævnligt medunderskrivere – i Det Finansielle Ankenævns sag 122/2002 hæftede to kautionister solidarisk for hele lånet, selv om de indbyrdes havde regnet med en halvering, fordi gælds brevets tekst var klar og utvetydig.

Gyldighedsspørgsmål afgøres derimod uden for gældsbrevsloven – efter aftalelovens almindelige ugyldighedsregler og [aftalelovens § 36](#) om urimelige aftalevilkår. Er långiveren erhvervsdrivende og låntageren forbruger, gælder desuden kreditaftalelovens beskyttelsesregler, herunder pligten til at vurdere forbrugerens kreditværdighed før aftalens indgåelse efter [kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1](#). En tilsidesættelse af den pligt kan efter praksis kun føre til aftalens ugyldighed, hvis der foreligger en grovere tilsidesættelse.

LOV

Aftaleloven § 36, stk. 1

Gældsbrevsloven § 1

Gældsbrevsloven § 2, stk. 1

Gældsbrevsloven § 3, stk. 1

Kreditaftaleloven § 7c, stk. 1

PRAKSIS

Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod hæftelse som meddebitor og påstand om manglende kreditværdighedsvurdering ved lån i Ikano Bank

19.12.2024

Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod gyldighed og omfang af selvskyldnerkaution for anlægslån

20.08.2002

§ 4 Simpelt gældsbrev eller omsætningsgældsbrev – valget der afgør indsigelser og sikringsakt

Gældsbrevsloven deler gældsbreve i to hovedgrupper, og valget træffes i ordlyden. **Omsætningsgældsbreve** er efter § 11, stk. 2 ihæندهavergældsbreve, ordregældsbreve, pantebreve i registreret skib eller luftfartøj uden »ikke til ordre«-forbehold, samt navnegældsbreve, der utvetydigt angiver at være omsætningsgældsbreve. Alt andet er et **simpelt gældsbrev**, jf. § 26. Til private lån mellem familiemedlemmer og til almindelige virksomhedslån bør man som klar hovedregel vælge det simple navnegældsbrev – gerne med et udtrykkeligt »ikke til ordre«.

Forskellen er ikke akademisk. Ved **simple gældsbreve** får erhververen efter §§ 27-28 ikke bedre ret end overdrageren: skyldneren beholder sine indsigelser og sin modregningsret, indtil han får kundskab eller formodning om overdragelsen. Sikringsakten er **denuntiation** – underretning af skyldneren – og uden den har overdragelsen ingen gyldighed mod overdragerens kreditorer, jf. § 31, stk. 1. Skyldneren kan omvendt betale med frigørende virkning til den oprindelige kreditor, så længe han er i god tro, jf. § 29. At det gennemførte kreditorskifte skal kunne dokumenteres, illustreres af Det Finansielle Ankenævns sag 383/2015, hvor nævnet fandt, at der var sket et gyldigt kreditorskifte, fordi klageren behørigt var underrettet om transporten.

Ved **omsætningsgældsbreve** er logikken vendt om. Legitimationen knytter sig til besiddelsen og til en sammenhængende række af skriftlige overdragelser, jf. § 13, og en godtroende erhverver, der har fået brevet i hænde, kan efter § 15, stk. 1 ekstingvere skyldnerens såkaldt svage indsigelser – herunder at vederlaget aldrig blev modtaget, at betaling var sket, eller at skyldforholdet var ophørt ved aftale. Sikringsakten ved pantsætning er rådighedsberøvelse: erhververen skal have gældsbrevet i hænde, jf. § 22. Modregning er tilsvarende stærkt begrænset efter § 18, stk. 1.

De **stærke indsigelser** overlever dog altid. Efter § 17 kan udstederen selv over for en erhverver i god tro påberåbe sig, at gældsbrevet var falsk eller forfalsket, underskrevet uden fuldmagt, ugyldigt på grund af voldelig tvang, mindreårighed eller manglende evne til at handle fornuftsmæssigt – eller at fordringen er ophørt ved forældelse, prækclusion, tvangsakkord eller gældssanering. For tinglyste negotiable pantebreve gælder en parallel regel i **tinglysningslovens § 27 a**. Der er en uddybende gennemgang af praksis i **praksisoversigten om omsætningsgældsbreve, indsigelser og ekstinktion**.

LOV	Gældsbrevsloven § 11, stk. 2	Gældsbrevsloven § 13	Gældsbrevsloven § 15, stk. 1
	Gældsbrevsloven § 17	Gældsbrevsloven § 22	Gældsbrevsloven § 27
			Gældsbrevsloven § 31, stk. 1
	Tinglysningsloven § 27a		
PRAKSIS	Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod hæftelse som meddebitor og påstand om manglende kreditværdighedsvurdering ved lån i Ikano Bank		
	19.12.2024		
	Det finansielle ankenævn · Ugyldighedsindsigelse mod kreditorskifte og klage over overtræksrente efter overdragelse af lån		
	05.05.2017		

§ 5 Fuldbyrdelesklausulen og vejen gennem fogedretten

Retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 5, gør et gældsbrev til et selvstændigt tvangsfuldbyrdelesgrundlag, **når det udtrykkeligt er bestemt i dokumentet**, at det kan tjene som grundlag for fuldbyrkelse. Bestemmelsen sparer

kreditor for et helt anerkendelsessøgsmål og er den enkeltklausul, der giver gælds brevet dets praktiske værdi. Efter § 478, stk. 4, kan fuldbyrdelse ske hos enhver, der ved sin underskrift på dokumentet har forpligtet sig som skyldner, selvskyldnerkautionist eller pantsætter – og underskriften kan siden en lovændring i 2014 tilføjes digitalt.

Tidsmæssigt gælder, at fuldbyrdesfristen efter [retsplejelovens § 484](#) er 14 dage efter den dag, ydelsen kunne kræves betalt, medmindre andet er bestemt i dokumentet; kortere frist end 4 søgnedage kan ikke aftales. Anmodning om tvangsfuldbyrdelse kan først indgives, når fristen er udløbet, jf. [§ 486, stk. 1](#). Er kreditor erhvervsdrivende eller anvender inkasso, skal der desuden forinden være sendt en påkravsskrivelse med mindst 10 dages frist efter [inkassolovens § 10, stk. 3](#). Ved anmodningen skal originaldokumentet som hovedregel indleveres – eller en skriftlig repræsentation, hvis gælds brevet er underskrevet digitalt.

En afgørende forskel fra domme er, at skyldneren **kan** gøre indsigelser gældende under fogedforretningen. Efter [retsplejelovens § 501, stk. 1](#) nægter fogedretten at fremme forretningen, hvis det efter den bevisførelse, der kan ske dér, er betænkeligt at fremme den, og fogedretten kan efter stk. 4 henvise en omfattende bevisførelse til almindelig rettergang. Kræver indsigelsen mundtlige forklaringer – typisk en påstand om, at underskriften er falsk – må sagen derfor for domstolene; Det Finansielle Ankenævn afviste af tilsvarende grund sag 318/2021 om et gælds brev, hvor klageren gjorde gældende, at hendes underskrift var forfalsket. Modsat står det stærkt, når skyldneren gentagne gange har underskrevet skylderklæringer: i sag 245/2024 kunne banken ikke pålægges at fremlægge yderligere dokumentation, fordi klageren i 2008 havde underskrevet et gælds brev på beløbet og siden bekræftet gælden i frivillige forlig.

Vælger kreditor i stedet betalingspåkravsvejen, sker inddrivelsen efter [retsplejelovens § 477 b](#), og påkravet får med fogedrettens påtegning virkning som fuldbyrdesgrundlag. Endelig sætter [§ 490, stk. 1](#) en 12-måneders karensperiode for nye udlægsforretninger, når en forretning har været forgæves. Fremgangsmåden ved selve fogedforretningen er beskrevet nærmere i oversigten om [fogedretsbehandling](#), og kautionistens stilling i oversigten om [kautions gyldighed, hæftelse og regres](#).

LOV	Inkassoloven § 10, stk. 3	Retsplejeloven § 478, stk. 4	Retsplejeloven § 484
	Retsplejeloven § 486, stk. 1	Retsplejeloven § 488, stk. 2	Retsplejeloven § 501, stk. 1
PRAKSIS	Det finansielle ankenævn · Krav om dokumentation for lånoptagelse fra år 2000 og indsigelse mod gældens størrelse i sag mod Nordea 04.03.2025 Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod hæftelse for lån fra 2007 pga. påstand om falsk afvist af Det Finansielle Ankenævn 16.06.2022 Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod gyldighed og omfang af selvskyldnerkaution for anlægslån 20.08.2002		

§ 6 Forældelse: 10-årsfristen, renterne og anfordringslånets fælde

Er der udstedt gælds brev for fordringen, er forældelsesfristen 10 år efter forældelseslovens § 5, stk. 1, nr. 1 – et såkaldt særligt retsgrundlag. Den samme 10-årsfrist følger af § 6, stk. 1, for fordringer i henhold til pengelån. Fristens **begyndelsestidspunkt** er derimod det, folk tager fejl af: den regnes fra det tidligste tidspunkt, til hvilket fordringshaveren kunne kræve fordringen opfyldt. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår udtrykkeligt, at »skal ydelsen erlægges straks efter påkrav, regnes fristen fra det tidligst mulige tidspunkt for påkravets fremsættelse«. For et anfordringsgælds brev betyder det, at fristen løber fra udbetalingen – ikke fra det påkrav, kreditor måtte finde på at sende 15 år senere.

Renter deler ikke hovedstolens skæbne: krav på senere forfaldne renter, gebyrer og lignende forældes efter 3 år, jf. forældelseslovens § 5, stk. 2, sammenholdt med § 3, stk. 1. Et rentekrav, der aldrig opkræves, forsvinder derfor løbende, selv om selve gælden består.

Afbrydelse sker først og fremmest ved, at skyldneren udtrykkeligt eller ved sin handlemåde **erkender** sin forpligtelse, jf. [forældelseslovens § 15](#) – hvorefter en ny frist løber fra erkendelsesdagen, jf. [§ 19, stk. 2](#) – eller ved retslige skridt og ved indgivelse af anmodning om udlæg, jf. [§ 18, stk. 1](#). Praksis viser begge udfald. I Det Finansielle Ankenævns sag 322/2021 blev det lagt til grund, at forældelsesfristen for gældsbreve er 10 år efter § 5, stk. 1, nr. 1, og at klagernes underskrift på et frivilligt forlig i 2017 afbrød fristen og startede en ny. Omvendt fandt nævnet i sag 195/2007, at et gældsbrev fra 1986 var forældet, fordi automatiske træk på en budgetkonto uden restgældsoplysninger ikke kunne anses for en erkendelse af gælden – og at rentekravet bortfaldt med hovedstolen. I sag 369/2003 var en underskrift på et gældssaneringsforslag, der aldrig førte til kendelse, heller ikke tilstrækkelig til at skabe et særligt retsgrundlag, mens gældsbrevet i sag 238/2006 og skylderkendelserne i sag 167/2006 holdt kravet i live. Reglerne om afbrydelse er behandlet samlet i oversigten om [forældelse af pengekrav og afbrydelse](#).

Den praktiske konsekvens for et familielån er enkel: enten skal skyldneren med jævne mellemrum bekræfte gælden skriftligt, eller også skal der afdrages og kvitteres, så gælden ikke stille og roligt forsvinder på tiende-året – med den yderligere ubehagelighed, at en forældet fordring i dødsboet let bliver omkvalificeret til en gave.

LOV

Forældelsesloven § 2, stk. 1

Forældelsesloven § 3, stk. 1

Forældelsesloven § 5, stk. 1

Forældelsesloven § 6, stk. 1

Forældelsesloven § 15

Forældelsesloven § 18, stk. 1

Forældelsesloven § 19, stk. 2

PRAKSIS

Det finansielle ankenævn · Indsigelse om forældelse af gæld fra 2008 og gyldigheden af frivilligt forlig indgået i 2017 04.03.2022

Det finansielle ankenævn · Afgørelse om forældelse af gældsbrev fra 1986: Spørgsmål om afbrydelse af 20-årig frist ved automatiske betalinger 13.11.2007

Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod gældshæftelse for lån fra 1991 og spørgsmål om forældelse 06.02.2007

Det finansielle ankenævn · Opgørelse af renter og forældelse af gæld i dødsbo efter skylderkendelser fra 1996 og 1998 06.02.2007

Det finansielle ankenævn · Gældssaneringsforslag uden efterfølgende kendelse udgjorde ikke et særligt retsgrundlag for afbrydelse af forældelse 23.03.2004

§ 7 Familielånet: rentefrihed, anfordringsvilkår og gaveafgift

Det rentefri anfordringslån mellem forældre og børn er lovligt og veletableret i skattepraksis. Skattestyrelsen definerer i Den juridiske vejledning C.A.6.1.7 et anfordringslån som et lån, der kan opsiges helt eller delvist af kreditor eller debitor med højst 14 dages varsel, og fastslår, at anfordringslån **hverken medfører indkomstskattepligt eller gaveafgiftspligt** for låntageren, når de indgås mellem interesseforbundne fysiske personer i et gavemiljø. Der er ikke hjemmel i boafgiftsloven til at kapitalisere den løbende rentefordel ved et rentefrit lån inden for gaveafgiftskredsen, jf. bl.a. TfS 1997.791 og SKM2015.57.SR, hvor et rente- og afdragsfrit anfordringsgældsbrev kunne indgå til kurs 100 som led i berigtigelsen af en overdragelse mellem far og datter.

Betingelsen er, at lånet er **reelt**. Det forudsætter skriftlighed, dokumenterede pengestrømme, bogføring hos begge parter og fravær af en forudtalet eftergivelse. Går dokumentationen i stykker, falder konstruktionen: i SKM2009.36.VLR blev et påstået familielån ikke anerkendt skattemæssigt, selv om der forelå et lånedokument.

Omvendt blev en klager i SKM2021.179.LSR ikke anset for gaveafgiftspligtig af overførsler fra familien, fordi lånene var dokumenteret ved gældsbreve.

Eftergivelse er det kritiske øjeblik. En gaves værdi fastsættes til handelsværdien på modtagelsestidspunktet efter [boafgiftslovens § 27, stk. 1](#), og Højesteret fastslog i SKM2024.561.HR, at værdien af et anfordringsgælds brev mellem nærtstående, der er rente- og afdragsfrit og uden løbetid, som **klart udgangspunkt skal ansættes til pålydende (kurs 100)** ved gældseftergivelsen. Udgangspunktet kan kun fraviges, hvis skyldneren godtgør, at han hverken var eller kunne forventes at blive i stand til at indfri gælds brevet fuldt ud. Beløb, der eftergives ud over det årlige afgiftsfri bundbeløb til børn m.fl., udløser derfor gaveafgift på 15 pct. efter [boafgiftslovens § 23, stk. 1](#), og gaven skal anmeldes senest 1. maj i det følgende år.

To yderligere fælder er værd at kende. For det første ændrer en ændring af lånevilkårene lånets skattemæssige identitet: Ligningsrådet fandt i SKM2003.545.LR, at det at gøre et forrentet anfordringslån rentefrit måtte anses for indfrielse og stiftelse af nye fordringer med kursgevinst/-tab til følge. For det andet er en klausul om, at gælden bortfalder ved långivers død, ikke et anfordringsvilkår, men en dødsdisposition, der kun er gyldig i testamentsform, jf. [arvelovens § 69](#) om testamentets formkrav – det var netop den usikkerhed, der fik Landsskatteretten til at afvise spørgsmålet i SKM2024.52.LSR. Samspillet mellem lån, gave og afgift er behandlet nærmere i oversigten om [rente frit familielån, anfordringslån og gaveafgift](#).

LOV

[Arveloven § 69](#)[Arveloven § 93, stk. 1](#)[Boafgiftsloven § 22, stk. 1](#)[Boafgiftsloven § 23, stk. 1](#)[Boafgiftsloven § 26, stk. 1](#)[Boafgiftsloven § 27, stk. 1](#)

§ 8 Typiske faldgruber

Fuldbyrdelsesklausulen mangler. Uden en udtrykkelig bestemmelse om, at dokumentet kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse, er gælds brevet ikke omfattet af retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 5. Kreditor må da først anlægge et anerkendelsessøgsmål eller indlevere betalingspåkrav og afvente fogedrettens påtegning, før der overhovedet kan foretages udlæg. Det koster typisk mange måneder, retsafgift og advokatomkostninger – og giver skyldneren tid til at tømme sine aktiver.

Kautionisten eller medskyldneren underskriver ikke selve gælds brevet. Fuldbyrdelse kan efter retsplejelovens § 478, stk. 4, kun ske hos den, der **ved sin underskrift på dokumentet** har forpligtet sig som skyldner, selvskyldnerkautionist eller pantsætter. Står kautionisten kun i en sideløbende e-mail, en separat erklæring uden fuldbyrdelses klausul – eller er han fejlagtigt anført som vitterlighedsvidne – kan der ikke gøres udlæg hos ham på gælds brevet. Omvendt hæfter den, der skriver under som medudsteder, solidarisk for hele beløbet, uanset at parterne internt havde aftalt en deling.

Originalen er væk. Ved anmodning om tvangsfuldbyrdelse skal det originale dokument som hovedregel indleveres til fogedretten, jf. retsplejelovens § 488, stk. 2 (ved digital underskrift dog en skriftlig repræsentation). Ved omsætningsgælds breve er besiddelsen tillige afgørende for legitimationen og for sikringsakten ved pantsætning, og skyldneren er kun forpligtet til at betale mod udlevering af gælds brevet, jf. [gælds brevslovens § 21](#). Et bortkommet gælds brev må mortificeres, før kravet kan gennemtvinges.

Ingen renteaftale – og renterne forældes hurtigere end hovedstolen. Er rente ikke aftalt, får kreditor ingen løbende forrentning af lånet; kun morarente fra forfaldsdagen, og hvis ingen forfaldsdag er fastsat i forvejen, først 30 dage efter påkrav, jf. [rentelovens § 3, stk. 2](#). Hertil kommer, at krav på senere forfaldne renter og gebyrer

forældes efter 3 år, selv om hovedstolen har 10 år. Et rentekrav, der ikke opkræves og afbrydes løbende, smuldrer derfor år for år.

Anfordringslånet, der "jo aldrig forfalder". Forældelsesfristen regnes fra det tidligste tidspunkt, hvor fordringshaveren kunne kræve fordringen opfyldt, jf. [forældelseslovens § 2, stk. 1](#) – og skal ydelsen erlægges straks efter påkrav, løber fristen fra det tidligst mulige tidspunkt for påkravets fremsættelse, altså reelt fra udbetalingen. Et anfordringslån i familien er derfor forældet 10 år efter udbetalingen, hvis fristen ikke afbrydes ved skyldnerens skriftlige erkendelse eller retslige skridt. Det er en af de hyppigste og dyreste misforståelser om anfordringsgældsbriefe.

Klausul om, at gælden bortfalder ved långivers død. En allonge eller klausul om, at restgælden bortfalder, når långiveren dør, er en gave bestemt til at opfyldes efter giverens død og dermed en dødsdisposition omfattet af [arvelovens § 93, stk. 1, nr. 1](#). Den er kun civilretligt gyldig, hvis testamentets formkrav er iagttaget. Landsskatteretten afviste af netop den grund et bindende svar om en sådan allonge (SKM2024.52.LSR, der ændrede SKM2022.532.SR), og Skatterådet fandt samtidig, at et lån med dødsbortfaldsvilkår slet ikke er et anfordringslån.

Eftergivelse af familielånet ansættes til kurs 100. Eftergives et rente- og afdragsfrit anfordringsgældsbrief mellem nærtstående, fastsættes gavens værdi som klart udgangspunkt til gældsbriefets pålydende, jf. Højesterets dom SKM2024.561.HR (tidligere instans SKM2024.32.VLR). Udgangspunktet kan kun fraviges, hvis skyldneren godtgør, at han hverken var eller kunne forventes at blive i stand til at indfri gældsbriefet. Eftergivelse ud over bundbeløbet i boafgiftsloven udløser derfor gaveafgift af hele beløbet, og gaven skal anmeldes senest 1. maj i det følgende år, jf. [boafgiftslovens § 26, stk. 1](#).

Simpelt gældsbrief overdrages uden at skyldneren underrettes. Overdragelse af et simpelt gældsbrief til eje eller pant har ingen gyldighed mod overdragerens kreditorer, før skyldneren har fået underretning om overdragelsen. Springes denuntiationen over, står erhververen uden beskyttelse, hvis overdrageren går konkurs eller får udlæg – og skyldneren kan samtidig betale med frigørende virkning til den oprindelige kreditor. Omvendt bevarer skyldneren ved simple gældsbriefe sine indsigelser fra det oprindelige retsforhold, også over for en ny kreditor.

Mundtligt familielån bliver til en "gave-påstand". Uden skriftligt gældsbrief, bogføring og dokumenterede pengestrømme risikerer overførslen at blive kvalificeret som gave – med gaveafgift eller indkomstbeskatning til følge – eller som arveforskud, der skal afregnes i skifteretten. Selv et lånedokument er ikke altid nok: i SKM2009.36.VLR blev et påstået familielån ikke anerkendt, selv om der forelå et lånedokument, fordi udbetalings- og afviklingsforløbet ikke kunne dokumenteres.

§ 9 Relaterede dokumenter

- [Kautionserklæring](#) – At hæfte for andres gæld – selvskyldner vs. simpel kaution, bankens oplysningspligter og privatkautionistens værn
- [Gavebrief](#) – Dokumentation af gaver – afgiftsfri bundbeløb, gaveanmeldelse, særejeklausuler og kreditorernes grænser
- [Testamente](#) – Rådighed over arven inden for tvangsarvens grænser – notartestamente, friarv og de dispositioner der holder i skifteretten
-

[Købsaftale \(fast ejendom\)](#) – Bolighandlens hoveddokument – fortrydelsesret, advokatforbehold, huseftersynsordningen og sælgers ansvarsfraskrivelse

- [Ægtepagt](#) – Aftalen om formueordningen i ægteskabet – særejeformer, gyldig tinglysning og pensionskompensation

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Boafgiftsloven § 22	stk. 1	Forældelsesloven § 5	stk. 1
Gældsbriefsloven § 11	stk. 2	Gældsbriefsloven § 15	stk. 1
Gældsbriefsloven § 26		Gældsbriefsloven § 31	stk. 1
Retsplejeloven § 478	stk. 1	Retsplejeloven § 488	stk. 2

MATERIALE Citerede afgørelser

10 afgørelser

DET FINANSIELLE ANKENÆVN · NÆVN / KLAGEINSTANS			10
04.03.2025	Krav om dokumentation for lånoptagelse fra år 2000 og indsigelse mod gældens størrelse i sag mod Nordea		245/2024
19.12.2024	Indsigelse mod hæftelse som meddebitor og påstand om manglende kreditværdighedsvurdering ved lån i Ikano Bank		610/2023
16.06.2022	Indsigelse mod hæftelse for lån fra 2007 pga. påstand om falsk afvist af Det Finansielle Ankenævn		318/2021
04.03.2022	Indsigelse om forældelse af gæld fra 2008 og gyldigheden af frivilligt forlig indgået i 2017		322/2021
05.05.2017	Ugyldighedsindsigelse mod kreditorskifte og klage over overtræksrente efter overdragelse af lån		383/2015
13.11.2007	Afgørelse om forældelse af gældsbrief fra 1986: Spørgsmål om afbrydelse af 20-årig frist ved automatiske betalinger		195/2007
06.02.2007	Opgørelse af renter og forældelse af gæld i dødsbo efter skylderkendelser fra 1996 og 1998		167/2006
06.02.2007	Indsigelse mod gældshæftelse for lån fra 1991 og spørgsmål om forældelse		238/2006
23.03.2004	Gældssaneringsforslag uden efterfølgende kendelse udgjorde ikke et særligt retsgrundlag for afbrydelse af forældelse		369/2003
20.08.2002	Indsigelse mod gyldighed og omfang af selvskyldnerkaution for anlægslån		122/2002

04

PRAKSISSOVERSIGT · ERHVERVSKONTRAKTER

Handelsbetingelser (webshop/B2C)

Vilkårene bag købsknappen – forbrugeraftalelovens oplysningskrav, fortrydelsesret og de vilkår der ikke binder

Version 1 · Opdateret 21. jul. 2026 · 23 afgørelser · 2007-2024

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Handelsbetingelser (også kaldt salgs- og leveringsbetingelser eller "vilkår og betingelser") er det standarddokument, en webshop præsenterer for forbrugeren før og i forbindelse med købet.

Dokumentet har to funktioner på én gang: det er *aftalegrundlaget* mellem butikken og kunden, og det er det praktiske sted, hvor den erhvervsdrivende opfylder det lovpligtige oplysningskatalog ved fjernsalg. Ingen lov siger, at dokumentet skal hedde "handelsbetingelser" – men [forbrugeraftaleloven § 8, stk. 1](#) opregner 24 oplysninger, der **skal** gives klart og forståeligt inden aftaleindgåelsen, og i praksis er det umuligt at leve op til dem uden et samlet vilkårssæt.

Parterne er en **erhvervsdrivende** og en **forbruger**, der hovedsagelig handler uden for sit erhverv, jf. [§ 2, stk. 1](#) – og det er den erhvervsdrivende, der har bevisbyrden for, at en aftale *ikke* er en forbrugeraftale, ligesom for at oplysningskravene er opfyldt, jf. [§ 7, stk. 1](#). Salget sker som **fjernsalg**, hvor parterne ikke er fysisk til stede samtidig. Det afgørende er, at loven er ufravigelig: efter [§ 33](#) kan den ikke fraviges til skade for forbrugeren, og [købeloven § 1, stk. 2](#) gør bl.a. mangelsreglerne og den 2-årige reklamationsret præceptive. Et vilkår, der giver forbrugeren mindre end loven, er derfor ikke bare "dårlig service" – det er uvirksomt.

Oversigten er bygget som en arbejdsgang: først hvornår pligten indtræder og hvornår den kun udløses betinget, dernæst checklisten over hvad betingelserne skal indeholde, så de typiske fejl med deres konsekvens, og til sidst uddybende afsnit om oplysningskravenes placering i købsflowet, fortrydelsesretten, vedtagelse og urimelige vilkår samt håndhævelsen.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Forbrugeraftaleloven kan ikke fraviges til skade for forbrugeren ([§ 33](#)), og købelovens mangels- og reklamationsregler er ufravigelige i forbruger køb ([købeloven § 1, stk. 2](#)) – et vilkår, der giver mindre end loven, er uvirksomt, uanset at kunden har afkrydset "jeg accepterer".
- 02** Den erhvervsdrivende har **bevisbyrden** for, at oplysningskravene er opfyldt ([forbrugeraftaleloven § 7, stk. 1](#)) – kan du ikke dokumentere, hvad kunden så på købstidspunktet, taber du tvisten.

- 03** Oplysningerne efter § 8, stk. 1 er **en integreret del af aftalen** og kan kun ændres ved udtrykkelig aftale (§ 9, stk. 2); har du ikke oplyst om ekstraomkostninger eller returudgifter, skal forbrugeren ikke betale dem (§ 9, stk. 3).
- 04** Er købsknappen ikke mærket »ordre med betalingsforpligtelse« el.lign., og er nøgleoplysningerne ikke fremhævet umiddelbart før bestillingen, er **forbrugeren slet ikke bundet** af aftalen (§ 12, stk. 3).
- 05** Manglende oplysning om fortrydelsesretten på varigt medium forlænger fristen fra 14 dage til **op til 12 måneder + 14 dage** (§ 19, stk. 4) – og forbrugeren hæfter da heller ikke for værdiforringelse (§ 24, stk. 5).
- 06** Undtagelserne fra fortrydelsesretten i § 18, stk. 2 skal fortolkes **snævert**; hverken standardvarer i valgfrie mål, "bestillingsvarer" eller en brudt plastemballage om en madras falder uden for retten.
- 07** Ved fortrydelse skal alle beløb inkl. standardleveringsomkostninger tilbagebetales senest 14 dage og med samme betalingsmiddel uden gebyr (§ 22) – tilbageholdelse må kun ske, til varen eller returdokumentation er modtaget.
- 08** Urimelige standardvilkår kan tilsidesættes helt eller delvis efter **aftaleloven § 38 c**, jf. § 36, og uklare vilkår fortolkes mod den erhvervsdrivende (§ 38 b, stk. 1) – som samtidig har bevisbyrden for individuel forhandling.
- 09** Brug af ulovlige eller urimelige vilkår er i sig selv en overtrædelse af god markedsføringsskik (**markedsføringsloven § 3, stk. 1**) og kan udløse påbud, forbud, tilbagebetalingspåbud og bøde.

§ 1 Hvornår er dokumentet påkrævet?

Lovpligtigt – ved alt fjernsalg til forbrugere. Sælger du varer eller ikkefinansielle tjenesteydelser til forbrugere via webshop, app, e-mail, telefon eller sociale medier, skal du inden aftaleindgåelsen give oplysningerne i **forbrugerftaleloven § 8, stk. 1, nr. 1-24** på en klar og forståelig måde og – hvis du markedsfører på dansk – på dansk, jf. § 8, stk. 4. Oplysningerne skal formidles med midler tilpasset teknikken, jf. § 11, stk. 1, og de bliver **en integreret del af aftalen**, som kun kan ændres ved udtrykkelig aftale, jf. § 9, stk. 2. Hertil kommer e-handelslovens permanente oplysningskrav om navn, adresse, e-mail og CVR-nummer, jf. **e-handelsloven § 7**, og kravet om, at kontrakt- og salgsbetingelser skal kunne lagres eller gengives af kunden, jf. § 11, stk. 2. Overtrædelse af hovedparten af oplysningskravene er **bødesanktioneret**, jf. **forbrugerftaleloven § 34, stk. 1**.

Betinget pligt – udløses af konkrete forhold. Sælger du *abonnementer eller løbende leverancer*, skal aftalen efter § 28, stk. 3 indeholde en bestemmelse, der tydeligt angiver opsigelsesvarsel og opsigelsestidspunkt, og som ikke må være uforenelig med forbrugers ufravigelige opsigelsesret efter § 28, stk. 1. Driver du en *onlinemarkedsplads*, gælder de yderligere oplysningskrav i § 8 a om tredjemands identitet og rangordningsparametre. Leverer du *digitalt indhold uden fysisk medium*, skal du indhente og bekræfte forbrugers udtrykkelige samtykke til straks-levering og anerkendelse af fortrydelsesrettens bortfald, jf. § 13, stk. 2. Markedsfører du en *handelsmæssig garanti*, skal garantierklæringen udleveres på varigt medium senest ved levering med det indhold, der følger af **markedsføringsloven § 17**.

Undtaget. Oplysningskravene i kapitlet gælder ikke for de aftaletyper, der er nævnt i § 7, stk. 2 – bl.a. dagligvarer leveret på faste ruter, fast ejendom, opførelse af bygning, pakkerejser og spil med pengeindsats. Salg **B2B** er ikke omfattet af forbrugeraftaleloven; her er handelsbetingelser frivillige, men til gengæld reelt fri aftalefrihed inden for [aftaleloven § 36](#).

Frivilligt, men retssikrende. Ud over minimumskravene bør betingelserne regulere aftalens indgåelse (tilbud/accept), ejendomsforbehold, ansvarsbegrænsning inden for de ufravigelige rammer, force majeure, persondata og lovvalg – bemærk dog, at en lovvalgsklausul uden for EØS ikke kan afskære forbrugeren fra ufravigelige EØS-regler, jf. § 32, og at en forudgående værnetingsaftale ikke binder forbrugeren, jf. [retsplejeloven § 245, stk. 2](#).

§ 2 Det skal dokumentet indeholde

1. Fuld identifikation af sælgeren: navn/selskabsnavn, CVR-nummer, den fysiske adresse hvor virksomheden er etableret, telefonnummer og e-mailadresse – og adressen hvortil klager kan sendes. Kommunikationsmidlerne skal gøre det muligt at kontakte butikken hurtigt og effektivt. (*Forbrugeraftaleloven § 8, stk. 1*)
2. Varens eller tjenesteydelsens vigtigste egenskaber og den **samlede pris inkl. moms, afgifter, fragt og alle andre uundgåelige omkostninger** – oplyst klart og i umiddelbar tilknytning til prisen, både på oversigts- og produktside. Kan prisen ikke beregnes på forhånd, skal beregningsmåden oplyses. (*Markedsføringsloven § 6, stk. 2*)
3. Vilkår om betaling, levering og opfyldelse, herunder leveringstidspunktet. Er intet aftalt, skal varen leveres uden unødig forsinkelse og senest 30 dage efter aftalens indgåelse; ved tjenesteydelser gælder samme 30-dagesfrist efter forbrugeraftalelovens § 27. (*Købeloven § 74, stk. 1*)
4. Senest ved bestillingsprocessens begyndelse skal det klart og let læseligt fremgå, om der gælder **leveringsbegrænsninger**, og hvilke **betalingsmidler** der accepteres. (*Forbrugeraftaleloven § 11, stk. 4*)
5. Bestillingsknappen skal på let læselig måde være mærket »ordre med betalingsforpligtelse« el.lign., og umiddelbart før bestillingen skal varens egenskaber, totalpris, abonnementsudgift pr. periode, aftalens varighed og minimumsbinding gengives tydeligt og i fremhævet form. (*Forbrugeraftaleloven § 12, stk. 2*)
6. Fortrydelsesretten: at den findes, dens **14-dages varighed**, hvornår fristen begynder at løbe, og fremgangsmåden ved utvetydig erklæring – samt **standardfortrydelsesformularen i lovens bilag 3**. Bruges standardvejledningen i bilag 1 korrekt udfyldt, anses oplysningskravet for opfyldt. (*Forbrugeraftaleloven § 19, stk. 1*) Sælges der online, skal betingelserne også oplyse, at aftalen kan fortrydes via fortrydelsesfunktionen »**Fortryd aftale**«, og hvor på siden den findes. (*Forbrugeraftaleloven § 20 a, i kraft 19. juni 2026*)
7. Hvis fortrydelsesretten ikke gælder for bestemte varer eller ydelser, skal det oplyses, at forbrugeren ikke kan fortryde – og under hvilke omstændigheder retten i givet fald mistes (fx ved brudt forsegling på hygiejnevarer eller ved samtykke til straks-levering af digitalt indhold). (*Forbrugeraftaleloven § 18, stk. 2*)
8. At forbrugeren selv afholder de direkte **returomkostninger** (ellers bærer butikken dem), returfristen på 14 dage fra fortrydelsesmeddelelsen, og at forbrugeren kun hæfter for værdiforringelse ved håndtering ud over det nødvendige for at fastslå varens art, egenskaber og funktion. (*Forbrugeraftaleloven § 24*)
- 9.

At alle betalinger inkl. den billigste standardlevering tilbagebetales **senest 14 dage** efter modtaget fortrydelsesmeddelelse, med samme betalingsmiddel og uden gebyr for forbrugeren – med mulighed for at tilbageholde, indtil varen eller returdokumentation er modtaget. (*Forbrugeraftaleloven § 22, stk. 1*)

10. Oplysning om at **købelovens mangelsregler** gælder, dvs. den 2-årige reklamationsfrist og beføjelserne afhjælpning, omlevering, forholdsmæssigt afslag og ophævelse – samt om eventuel eftersalgsservice og handelsmæssig garanti, der aldrig må præsenteres som erstatning for de lovbestemte rettigheder. (*Købeloven § 83, stk. 1*)
11. En **bekræftelse af aftalen på varigt medium** inden for rimelig tid efter aftaleindgåelsen og senest ved levering, indeholdende § 8-oplysningerne. Vilkårene skal desuden kunne lagres eller gengives af kunden, og der skal være tekniske værktøjer til at finde og rette indtastningsfejl før bestillingen. (*Forbrugerftaleloven § 13, stk. 1*)
12. Klageadgang: butikkens egen fremgangsmåde ved klager, en e-mailadresse og henvisning til det relevante klageorgan (Forbrugerklagenævnet/Nævnenes Hus eller et godkendt privat ankenævn). Bemærk at den lovhenviste EU-onlineplatform er nedlagt pr. 20. juli 2025, så et link dertil skal fjernes. (*Forbrugerklageoven § 5, stk. 1*)

LOV

Forbrugerftaleloven § 8, stk. 1

Forbrugerftaleloven § 11, stk. 4

Forbrugerftaleloven § 12, stk. 2

Forbrugerftaleloven § 13, stk. 1

Forbrugerftaleloven § 18, stk. 2

Forbrugerftaleloven § 19, stk. 1

Forbrugerftaleloven § 22, stk. 1

Forbrugerftaleloven § 24

Forbrugerklageoven § 5, stk. 1

Købeloven § 74, stk. 1

Købeloven § 83, stk. 1

Markedsføringsloven § 6, stk. 2

§ 3 Fjernsalg, forbrugerbegrebet og det ufravigelige gulv

Handelsbetingelser til en webshop skal skrives på et retligt grundlag, hvor tre lag ligger oven på hinanden. Nederst ligger **aftalefriheden**: du bestemmer selv, hvad du sælger, til hvilken pris og på hvilke leveringsvilkår. Midt i ligger de **ufravigelige forbrugerregler**: [forbrugerftaleloven § 33](#) fastslår kort og godt, at loven ikke kan fraviges til skade for forbrugeren, og [købeloven § 1, stk. 2](#) gør bl.a. §§ 73-79 og §§ 81-87 præceptive i forbruger køb. Øverst ligger **rimelighedskontrollen** i aftalelovens §§ 36 og 38 c, som rammer selv vilkår, der ikke direkte strider mod en paragraf.

Afgrænsningen af, hvem der er forbruger, er ikke butikkens valg. Efter [§ 2, stk. 1](#) er det afgørende, om modparten hovedsagelig handler uden for sit erhverv, og efter stk. 2 har den erhvervsdrivende **bevisbyrden** for, at en aftale ikke er en forbrugerftale. Samme fordeling gælder oplysningskravene: [§ 7, stk. 1](#) lægger bevisbyrden hos butikken. Et vilkår om, at "kunden erklærer at handle som erhvervsdrivende", eller en afkrydsningsboks om at man "har læst og accepteret betingelserne", flytter ikke bevisbyrden.

En fjernsalgsaftale opstår, når aftalen frem til og med indgåelsen udelukkende er indgået ved fjernkommunikation som led i et organiseret system, jf. [§ 3, nr. 4](#). Forbrugerklagenævnet har med den betragtning givet en kunde fortrydelsesret, selv om varen blev afhentet og betalt i en fysisk butik, fordi bestillingen blev afgivet i webshoppens indkøbskurv – og har omvendt anvendt dansk ret på et køb hos en svensk netbutik, fordi hjemmesiden var på dansk med danske priser og kontaktoplysninger. Forbrugerombudsmanden har tilsvarende udtalt, at danske webshops, der markedsfører sig i EU/EØS, skal overholde dansk forbrugerbeskyttelse **og** eventuelle strengere regler i forbrugers bopælsland.

Handelsbetingelserne kan altså ikke "vælge sig ud" af markedet ved en lovvalgsklausul; § 32 sikrer forbrugeren ufravigelige EØS-regler, uanset hvad kontrakten siger.

LOV

Forbrugeraftaleloven § 2, stk. 1

Forbrugeraftaleloven § 3

Forbrugeraftaleloven § 7, stk. 1

Forbrugeraftaleloven § 32

Forbrugeraftaleloven § 33

Købeloven § 1, stk. 2

PRAKSIS

Forbrugerklagenævnet · Forbrugerklagenævnet: Lovvalg og reklamationsret ved køb hos udenlandsk internetfirma med dansksproget hjemmeside 27.09.2007

Forbrugerombudsmanden · Forbrugerombudsmandens vurdering af fortrydelsesret ved salg via webshop til EU/EØS-lande 21.08.2014

§ 4 Hvor i købsflowet skal oplysningerne stå?

Det er sjældent *indholdet* af handelsbetingelserne, der fælder en webshop – det er **placeringen**. Loven arbejder med tre niveauer. For det første skal § 8-oplysningerne gives eller stilles til rådighed inden aftaleindgåelsen med midler tilpasset teknikken, jf. § 11, stk. 1; på hjemmesider med elektronisk handel skal leveringsbegrænsninger og accepterede betalingsmidler stå klart og let læseligt **senest ved bestillingsprocessens begyndelse**, jf. § 11, stk. 4. For det andet skal et udvalg af de mest indgribende oplysninger – varens egenskaber, totalpris, abonnementsudgifter, aftalens varighed og minimumsbinding – gentages "tydeligt og i fremhævet form" **umiddelbart før** bestillingen afgives, jf. § 12, stk. 1. For det tredje skal aftalen bekræftes på varigt medium senest ved levering, jf. § 13, stk. 1.

Det er dette andet niveau, der oftest svigter. Højesterets dom af 7. december 2023 om tre netbutikker viser konsekvensen: når abonnementsforpligtelsen hverken fremgik af ordresiden eller indgik i den samlede pris, kunden godkendte, var forbrugerne ikke bundet efter § 12, stk. 3 – og selskaberne blev påbudt at tilbagebetale alle ikke-forældede opkrævninger med renter fra hver enkelt betaling, jf. [markedsføringsloven § 24, stk. 1, nr. 2](#). Bestemmelsen gennemfører [artikel 8, stk. 2, i forbrugerrettighedsdirektivet](#), som EU-Domstolen har fortolket rent tekstbaseret i Fuhrmann-2 (C-249/21) og udvidet til betingede betalingsforpligtelser i Conny (C-400/22).

På prissiden gælder et parallelt krav: uundgåelige omkostninger skal oplyses i **umiddelbar tilknytning til prisen**, jf. [markedsføringsloven § 6, stk. 3](#). Forbrugerombudsmanden har indskærpet dette over for en webshop, hvis fragtinformation forsvandt ved scroll, over for en butik der reklamerede "gratis fragt – uanset beløb" og alligevel opkrævede et gebyr for tunge varer, og over for en onlineauktion, der først viste salær og moms sent i flowet. Ved online-supermarkeder er der dog accepteret en løsning med et gennemgående varevognsikon, fordi forbrugerne har en vis forventning om leveringsomkostninger. Endelig kræver [e-handelsloven § 10](#) og § 11 oplysning om de tekniske led i aftaleindgåelsen, om aftalen opbevares, om sprog – og værktøjer til at finde og rette indtastningsfejl før ordren afgives.

LOV

E-handelsloven § 10, stk. 1

Forbrugeraftaleloven § 11, stk. 4

Forbrugeraftaleloven § 12, stk. 1

Forbrugeraftaleloven § 13, stk. 1

Markedsføringsloven § 6, stk. 3

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret påbyder tre selskaber at tilbagebetale millioner for ulovlige abonnementsfælder 07.12.2023

EU-Domstolen · Oplysningspligt ved fjernsalgsaftaler med betinget betalingsforpligtelse: Fortolkning af begrebet "ordre med betalingsforpligtelse" 30.05.2024

EU-Domstolen · Fortolkning af betalingsoplysninger ved e-handel: Betydningen af teksten på bestillingsknappen 07.04.2022

Forbrugerombudsmanden · Krav om tydelig oplysning af fragtomkostninger i umiddelbar tilknytning til prisen 31.05.2024

Forbrugerombudsmanden · Webshop's prisoplysninger om "gratis fragt" og gebyr for "tung vare" var vildledende 27.09.2021

§ 5 Fortrydelsesretten: fristen, undtagelserne og pengene tilbage

Fortrydelsesretten er den enkeltbestemmelse, hvor forkerte handelsbetingelser koster mest. Udgangspunktet er 14 dage regnet fra varens fysiske modtagelse – eller fra aftalens indgåelse ved tjenesteydelser og digitalt indhold uden fysisk medium, jf. § 19, stk. 2. Forbrugeren udøver retten ved en **utvetydig erklæring**, jf. § 20, stk. 1; Forbrugerklagenævnet har accepteret formuleringer som "jeg ønsker at hæve købet" og "jeg afbestiller" som gyldig fortrydelse, og retten kan udøves allerede før levering. Ved fortrydelse ophører begge parter opfyldelsespligt, jf. § 21.

Fra **19. juni 2026** skal en webshop desuden have en **fortrydelsesfunktion**, jf. § 20 a (indsat ved [lov nr. 723 af 20. juni 2025](#)). Funktionen skal være mærket »Fortryd aftale« eller en tilsvarende utvetydig formulering, have en fremtrædende plads og være tilgængelig uafbrudt, indtil fortrydelsesfristen udløber. Forbrugeren udfylder en kort onlineerklæring (navn, hvilken aftale og hvor bekræftelsen skal sendes hen) og indsender den med en knap mærket »Bekræft fortrydelse«. Butikken skal derefter uden unødigt forsinkelse sende en kvittering på varigt medium med erklæringens indhold samt dato og tidspunkt for indsendelsen. Funktionen er et supplement - forbrugeren kan fortsat fortryde på andre måder efter § 20.

Sanktionen for manglende oplysning er skarp: er oplysningen efter § 8, stk. 1, nr. 11 ikke givet på varigt medium, løber fristen først fra det tidspunkt, den gives, og udløber senest **12 måneder efter** 14-dagesperioden, jf. § 19, stk. 4. Samtidig hæfter forbrugeren slet ikke for værdiforringelse, jf. § 24, stk. 5. Forbrugerklagenævnet har på det grundlag godkendt en returnering til en underleverandørs adresse, fordi butikken ikke havde oplyst korrekt fremgangsmåde. Er butikkens fortrydelsesvejledning derimod korrekt, hæfter forbrugeren for værdiforringelse ved håndtering ud over det nødvendige – nævnet har fx skønsmæssigt fastsat 500 kr. for en espressomaskine, hvorpå der var brygget ca. 20 kopper kaffe.

Undtagelseskatalogets 15 punkter i § 18, stk. 2 skal fortolkes snævert. Forbrugerombudsmanden har afvist, at reb og kæder solgt i metermål eller senge konfigureret af standardvalg er "fremstillet efter forbrugers specifikationer", og har underkendt et generelt vilkår om, at bestillingsvarer var undtaget. EU-Domstolen har i sagen om en madras fastslået, at hygiejneundtagelsen i § 18, stk. 2, nr. 5 ikke omfatter madrasser med brudt plastemballage. Ved digitalt indhold bortfalder retten kun, hvis forbrugeren har givet forudgående udtrykkeligt samtykke, har anerkendt rettens bortfald, og butikken har bekræftet begge dele, jf. § 25, stk. 3.

Pengesiden er lige så fast: alle beløb inkl. den billigste standardlevering skal tilbage senest 14 dage, med samme betalingsmiddel og uden gebyr, jf. § 22, stk. 1 og 2. Forbrugeren afholder de direkte returudgifter – men **kun** hvis det er oplyst efter § 8, stk. 1, nr. 14; ellers bærer butikken dem, jf. § 9, stk. 3. Forbrugerklagenævnet har underkendt fradrag for "administration" og "værdiforringelse" ved en fortrydelse afgivet før afsendelse. Til gengæld viser nævnets madras-afgørelse, at forbrugeren mister retten, hvis varen ikke returneres inden 14 dage efter meddelelsen – en tvist om fradragets størrelse berettiger ikke til at holde varen tilbage.

LOV

[Forbrugeraftaleloven § 19, stk. 2](#)[Forbrugeraftaleloven § 20, stk. 1](#)[Forbrugeraftaleloven § 22, stk. 1](#)[Forbrugeraftaleloven § 24, stk. 5](#)[Forbrugeraftaleloven § 25, stk. 3](#)

PRAKSIS	Forbrugerklagenævnet · Fortrydelsesret ved køb af madras – manglende returnering af varen	15.10.2019
	Forbrugerklagenævnet · Forbruger hæfter for værdiforringelse af espressomaskine ved fortrydelse	15.10.2019
	Forbrugerklagenævnet · Manglende oplysning om fortrydelsesret: Returnering til afsender godkendt	24.09.2009
	Forbrugerklagenævnet · Fjernsalg: Fortrydelse før afsendelse - Ret til fuld tilbagebetaling	27.08.2007
	Forbrugerombudsmanden · Skræddersyede senge og fortrydelsesret: Er de omfattet af undtagelsen i Forbrugeraftaleloven?	20.03.2015
	Forbrugerombudsmanden · Vilkår om undtagelse af fortrydelsesret for bestillingsvarer i strid med Forbrugeraftaleloven	17.08.2011

Vedtagelse og urimelige vilkår – hvornår binder betingelserne overhovedet?

§ 6

Et vilkår binder kun, hvis det er **vedtaget**. EU-Domstolen har i C-263/22 fastslået, at gennemsigtighedskravet i direktivet om urimelige kontraktvilkår ([direktiv 93/13/EØF](#)) skal fortolkes bredt: forbrugeren skal **altid** have mulighed for inden aftaleindgåelsen at gøre sig bekendt med samtlige vilkår, og et byrdefuldt vilkår, som forbrugeren ikke har kunnet læse, binder ikke. I dansk ret spejles dette af [aftaleloven § 38 b, stk. 2](#), hvorefter skriftlige forbrugervilkår skal udarbejdes klart og forståeligt, og af stk. 1, der fortolker tvivl til forbrugers fordel og lægger bevisbyrden for individuel forhandling hos den erhvervsdrivende. Praktisk betyder det, at jo mere byrdefuldt et vilkår er, jo tættere på købsknappen skal det stå – en linkboks i footeren rækker ikke.

Selv vedtagne vilkår kan tilsidesættes. Efter [aftaleloven § 38 c, stk. 1](#) gælder § 36 i forbrugeraftaler med den skærpelse, at et vilkår, der er i strid med hæderlig forretningsskik og skaber betydelig skævhed til skade for forbrugeren, kan ændres eller tilsidesættes – og forbrugeren kan kræve resten af aftalen opretholdt uændret. Forbrugerombudsmanden har på det grundlag underkendt et vilkår om ensidig ændring af priser og gebyrer uden individuelt varsel som urimeligt og ugyldigt, og har afvist gebyrer ved opsigelse af et abonnement, fordi de gjorde den ufravigelige opsigelsesret i [§ 28, stk. 1](#) illusorisk. En påbudssag mod en webshop ramte fire klassikere på én gang: begrænsning af fortrydelsesretten ved brudt forsegling, generelt annulleringsforbehold, to måneders reklamationsfrist og en værnetingsklausul.

Et særligt praktisk spørgsmål er, **hvornår aftalen er indgået**. Mange betingelser indeholder et forbehold om, at bindende aftale først opstår ved en separat ordrebekræftelse. Forbrugerklagenævnet har accepteret, at et sådant forbehold kan være tilstrækkeligt tydeligt tilkendegivet – men fandt alligevel, at butikken var bundet, fordi den automatisk genererede "tak for din bestilling"-mail med ordrenummer, samlet pris og forsendelsesoplysninger ikke fremhævede, at ordren blot var et ubesvaret tilbud. Omvendt kan en forbruger ikke fastholde et køb til en **åbenlys prisfejl**, jf. [aftaleloven § 32, stk. 1](#), hvor nævnet har afvist et krav om levering af en klapvogn til 250 kr. mod en normalpris på 4.499 kr.

LOV	Aftaleloven § 36, stk. 1	Aftaleloven § 38b, stk. 1	Aftaleloven § 38c, stk. 1
	Forbrugeraftaleloven § 28, stk. 3	Retsplejeloven § 245, stk. 2	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Forbrugerbeskyttelse og gennemsigtighed: Krav om forudgående kendskab til udelukkelsesvilkår i forsikringsaftaler		20.04.2023
	Forbrugerombudsmanden · Urimeligt aftalevilkår om ensidig ændring af priser og gebyrer uden varsel		17.12.2024
	Forbrugerombudsmanden · Ulovlige og urimelige kontraktvilkår i webshops forretningsbetingelser		01.07.2014
	Forbrugerklagenævnet · Bindende aftale om køb af sko og træningstrøje trods prisfejl og forbehold i handelsbetingelser		31.05.2023

§ 7 Håndhævelse: påbud, bøder og klagenævn

Handelsbetingelser håndhæves ad tre spor. **Civilretligt** kan forbrugeren gøre gældende, at et vilkår er uvirksomt eller aftalen ikke bindende – og bringe sagen for Forbrugerklagenævnet eller et godkendt privat ankenævn efter [forbrugerklage-loven § 9](#). Taber butikken, betaler den ikke bare kravet, men også sagsomkostninger til Nævnenes Hus. Se den løbende nævnspraksis i oversigterne over [forbrugerklager over varer og tjenester](#) og [mangelsbeskyttelse](#).

Markedsføringsretligt fører Forbrugerombudsmanden tilsyn. Forhandlingsprincippet i [markedsføringsloven § 28, stk. 1](#) betyder, at de fleste sager ender med en indskærpelse og en tilretning – men tilsidesættes et tilsagn, kan der meddeles påbud efter stk. 2, og domstolene kan efter [§ 24, stk. 1](#) nedlægge forbud, erklære aftaler ugyldige og påbyde genoprettelse, herunder tilbagebetaling. Højesterets abonnementsdom af 7. december 2023 er det klareste eksempel. Bødeudmålingen sker efter [§ 37, stk. 3 og 6](#), og ved overtrædelser der rammer forbrugere i mindst to andre medlemsstater, kan bøden nå 4 pct. af omsætningen i de berørte lande, jf. [§ 37, stk. 8](#). Baggrunden findes i praksisoversigterne om [vildledende markedsføring online](#) og [forbrugerbeskyttelse](#).

Strafferetligt er selve oplysningssviget sanktioneret: [forbrugeraftaleloven § 34, stk. 1](#) straffer med bøde overtrædelse af bl.a. [§ 8, stk. 1, nr. 1-5, 8-13 og 16-24](#) samt [§§ 8 a, 10, 11 og 13](#), og juridiske personer kan ifalde strafansvar efter stk. 3. En webshop, der ikke oplyste om 14 dages fortrydelsesret, blev således idømt en bøde på 20.000 kr. ved byretten, hvor det blev tillagt skærpende vægt, at hjemmesiden ikke blev rettet efter Forbrugerombudsmandens henvendelse. Også bødeloftet på 4 pct. af omsætningen gælder her, jf. [§ 34, stk. 4](#).

To praktiske noter til opdateringen af eksisterende betingelser: den EU-onlineplatform for tvistbilæggelse, som [forbrugerklage-loven § 5](#) kræver et link til, blev **nedlagt pr. 20. juli 2025** ved [forordning \(EU\) 2024/3228](#), så et fortsat link peger på en død side og bør erstattes af en henvisning til det relevante danske klageorgan. Og gebyrvilkår skal tjekkes mod [betalingsloven § 121, stk. 2 og 3](#): der må slet ikke opkræves gebyr for de kort, hvis interbankgebyrer er reguleret i interbankgebyr-forordningen, og for øvrige betalingsinstrumenter må gebyret aldrig overstige butikkens egne omkostninger ved transaktionen. Yderligere fortrydelsespraksis er samlet i oversigten om [fortrydelsesret ved fjernsalg](#).

LOV	Betalingsloven § 121, stk. 2	Forbrugeraftaleloven § 34, stk. 1
	Forbrugerklage-loven § 5, stk. 1	Markedsføringsloven § 24, stk. 1
	Markedsføringsloven § 37, stk. 3	Markedsføringsloven § 28, stk. 2
PRAKSIS	Forbrugerombudsmanden · Ulovlig opkrævning af betaling før levering i webshop og fysisk butik 26.03.2024 Forbrugerombudsmanden · Højesteret pålægger netbutikker at tilbagebetale uretmæssigt opkrævede abonnementsbetalinger grundet mangelfuld oplysning 07.12.2023 Forbrugerombudsmanden · Dansk møbelvirksomhed kritiseres for manglende overholdelse af forbrugeraftaleloven vedrørende fortrydelsesret og oplysningspligt 16.03.2022 Forbrugerombudsmanden · Webshops krav om forudbetaling i "Buy from Boat"-proces i strid med god markedsføringsskik 05.11.2021 Forbrugerombudsmanden · Bøde for manglende oplysning om fortrydelsesret på webshop 17.07.2014	

§ 8 Typiske faldgruber

Købsknappen siger "Bestil" – og aftalen binder derfor ikke. Efter [forbrugeraftaleloven § 12, stk. 2](#) skal knappen være mærket »ordre med betalingsforpligtelse« eller en tilsvarende utvetydig formulering, og efter stk. 3 er forbrugeren **alene bundet, hvis stk. 1 og 2 er overholdt**. EU-Domstolen fastslog i Fuhrmann-2 (C-249/21), at vurderingen udelukkende beror på teksten *på selve knappen* – resten af bestillingsflowet er irrelevant – og i Conny (C-400/22), at kravet også gælder, når betalingsforpligtelsen er betinget af en fremtidig begivenhed. Konsekvensen er ikke en bøde, men at hele købet kan rulles tilbage.

Abonnementet er gemt i vilkårene i stedet for fremhævet i flowet. Højesteret pålagde 7. december 2023 tre netbutikker at tilbagebetale samtlige ikke-forældede abonnementsopkrævninger, fordi det ikke fremgik klart og tydeligt på ordresiden, at køb til "medlemspris" udløste et løbende abonnement. Fremgangsmåden blev betegnet som "groft vildledende og klart retsstridig", og der blev tilkendt renter helt fra hver enkelt opkrævning. En henvisning i de generelle betingelser eller en faktura bag et log-in redder ikke oplysningspligten.

Fortrydelsesoplysningen gives kun på hjemmesiden – ikke på varigt medium. Fortrydelsesfristen løber først fra den dag, forbrugeren har modtaget oplysningerne efter [§ 8, stk. 1, nr. 11](#) på et **varigt medium**, jf. [§ 19, stk. 3](#). Er de aldrig givet, udløber retten først op til **12 måneder** efter 14-dagesperioden, jf. [§ 19, stk. 4](#) – og forbrugeren hæfter samtidig ikke for værdiforringelse. Forbrugerklagenævnet har flere gange forlænget fristen alene med den begrundelse, at oplysningen kun stod på hjemmesiden. Manglende fortrydelsesoplysning på en webshop har desuden udløst bøde ved byretten.

Egne, snævrere fortrydelsesvilkår: "8 dage", "ubruds emballage", "ikke taget i brug", "bestillingsvarer undtaget". Undtagelserne i [§ 18, stk. 2](#) er udtømmende og skal fortolkes snævert. Forbrugerombudsmanden har afvist, at standardvarer i valgfrie mål eller møbler samlet af standardvalg er "fremstillet efter forbrugers specifikationer", og EU-Domstolen har fastslået, at en madras med brudt plastemballage ikke er en hygiejneundtaget vare. Et vilkår, der betinger fortrydelse af ubruds emballage eller manglende ibrugtagning, er derfor uvirksomt efter [§ 33](#) – og udgør samtidig en overtrædelse af god markedsføringsskik.

Reklamationsretten forkortes, eller garantien sælges som erstatning for loven. Vilkår om, at mangler skal påberåbes inden fx to måneder, eller at der kun ydes "1 års garanti", strider mod den ufravigelige 2-årige reklamationsfrist i [købeloven § 83, stk. 1](#), jf. [§ 1, stk. 2](#). Forbrugerombudsmanden har givet påbud om at fjerne netop sådanne vilkår fra en webshops forretningsbetingelser. En handelsmæssig garanti er kun et **tillæg**, og garantierklæringen skal udtrykkeligt oplyse, at de lovbestemte rettigheder ikke berøres, jf. [markedsføringsloven § 17, stk. 2](#).

Fragt og gebyrer dukker først op i kurven ("drip pricing"). Uundgåelige leveringsomkostninger og tillægsgebyrer skal oplyses klart i umiddelbar tilknytning til prisen – også på produktoversigten. Forbrugerombudsmanden har indskærpet reglerne over for webshops, der viste fragt i en bjælke, som forsvandt ved scroll, der reklamerede "gratis fragt" og alligevel opkrævede et "tung vare"-gebyr, og som først viste salær og moms i kurven. Sådan markedsføring er en vildledende udeladelse efter [markedsføringsloven § 6, stk. 1](#) og kan straffes med bøde efter [§ 37, stk. 3](#).

Betaling trækkes før afsendelse – uden udtrykkelig aftale. Købelovens samtidighedsgrundsætning betyder, at forbrugeren som udgangspunkt ikke skal betale, før varen afsendes. Forbrugerombudsmanden har gentagne gange fastslået, at automatisk træk før afsendelse er i strid med [markedsføringsloven § 3, stk. 1](#) og [§ 4](#), medmindre forudbetaling er udtrykkeligt aftalt og sagligt og rimeligt begrundet – og har afvist "leveringssikkerhed" som begrundelse. Et standardvilkår om forudbetaling er altså ikke i sig selv nok.

Forbehold om at kunne annullere ordren – og om værneting og ensidige ændringer. Forbrugerklagenævnet har pålagt en webshop at levere til den annoncerede pris, fordi den automatiske "tak for din bestilling"-mail ikke tydeligt tog forbehold for, at aftalen først var bindende ved en senere ordrebekræftelse; generelle forbehold i betingelserne var ikke nok. Vilkår om ensidig ændring af priser og gebyrer uden individuelt varsel er kendt urimelige og ugyldige efter [aftaleloven § 36](#), jf. § 38 c, og en forudgående værnetingsaftale binder slet ikke forbrugeren, jf. [retsplejeloven § 245, stk. 2](#).

§ 9 Relaterede dokumenter

- [Privatlivspolitik](#) – Oplysningspligten efter GDPR art. 13-14 omsat til ét dokument – hvad den skal indeholde, og hvad Datatilsynet slår ned på
- [Samtykkeerklæring \(GDPR\)](#) – Gyldigt samtykke som behandlingsgrundlag – frivilligt, specifikt, informeret og dokumenterbart (art. 4, nr. 11 og art. 7)
- [Databehandlersaftale](#) – Den lovpligtige aftale mellem dataansvarlig og databehandler efter GDPR art. 28 – krav, indhold og faldgruber
- [IT-kontrakt \(systemleverance/SaaS\)](#) – Kontrakten om softwareleverancer og cloud-drift – K-standarderne, agile leverancer, SLA'er og exit

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Aftaleloven § 38c	stk. 1	Forbrugeraftaleloven § 8	stk. 1
Forbrugeraftaleloven § 12	stk. 3	Forbrugeraftaleloven § 18	stk. 2
Forbrugeraftaleloven § 19	stk. 4	Forbrugeraftaleloven § 33	
Købeloven § 1	stk. 2	Købeloven § 83	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

22 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

1

07.12.2023	Højesteret påbyder tre selskaber at tilbagebetale millioner for ulovlige abonnementsfælder	4440-5326
------------	--	-----------

EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL

3

30.05.2024	Oplysningspligt ved fjernsalgsaftaler med betinget betalingsforpligtelse: Fortolkning af begrebet "ordre med betalingsforpligtelse"	C-400/22
20.04.2023	Forbrugerbeskyttelse og gennemsigtighed: Krav om forudgående kendskab til udelukkelsesvilkår i forsikringsaftaler	C-263/22
07.04.2022	Fortolkning af betalingsoplysninger ved e-handel: Betydningen af teksten på bestillingsknappen	C-249/21

FORBRUGEROMBUDSMANDEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

12

17.12.2024	Urimeligt aftalevilkår om ensidig ændring af priser og gebyrer uden varsel
31.05.2024	Krav om tydelig oplysning af fragtomkostninger i umiddelbar tilknytning til prisen
26.03.2024	Ulovlig opkrævning af betaling før levering i webshop og fysisk butik
07.12.2023	Højesteret pålægger netbutikker at tilbagebetale uretmæssigt opkrævede abonnementsbetalinger grundet mangelfuld oplysning
16.03.2022	Dansk møbelvirksomhed kritiseres for manglende overholdelse af forbrugeraftaleloven vedrørende fortrydelsesret og oplysningspligt
05.11.2021	Webshops krav om forudbetaling i "Buy from Boat"-proces i strid med god markedsføringsskik
27.09.2021	Webshop's prisoplysninger om "gratis fragt" og gebyr for "tung vare" var vildledende
20.03.2015	Skræddersyede senge og fortrydelsesret: Er de omfattet af undtagelsen i Forbrugeraftaleloven?
21.08.2014	Forbrugerombudsmandens vurdering af fortrydelsesret ved salg via webshop til EU/EØS-lande
17.07.2014	Bøde for manglende oplysning om fortrydelsesret på webshop
01.07.2014	Ulovlige og urimelige kontraktvilkår i webshops forretningsbetingelser
17.08.2011	Vilkår om undtagelse af fortrydelsesret for bestillingsvarer i strid med Forbrugeraftaleloven

FORBRUGERKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

6

31.05.2023	Bindende aftale om køb af sko og træningstrøje trods prisfejl og forbehold i handelsbetingelser	23/01132
15.10.2019	Fortrydelsesret ved køb af madras – manglende returnering af varen	18/11434
15.10.2019	Forbruger hæfter for værdiforringelse af espressomaskine ved fortrydelse	18/14282
24.09.2009	Manglende oplysning om fortrydelsesret: Returnering til afsender godkendt	01-08-8912
27.09.2007	Forbrugerklagenævnet: Lovvalg og reklamationsret ved køb hos udenlandsk internetfirma med dansksproget hjemmeside	2006-4051/7-1093
27.08.2007	Fjernsalg: Fortrydelse før afsendelse - Ret til fuld tilbagebetaling	2005-4031/7-1498

05

PRAKSISOVERSIGT · ERHVERVSKONTRAKTER

IT-kontrakt (systemleverance/SaaS)

Kontrakten om softwareleverancer og cloud-drift – kravspecifikation, prøver, SLA, ansvarsbegrænsning og exit

Version 1 · Opdateret 21. jul. 2026 · 17 afgørelser · 2009-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

En IT-kontrakt regulerer forholdet mellem en **kunde** og en **IT-leverandør** om levering, tilpasning, drift og vedligeholdelse af software – fra den klassiske systemleverance (leverandøren udvikler og idriftsætter et system efter kundens kravspecifikation) over abonnementsbaseret SaaS/cloud (kunden får brugsret til en standardtjeneste, der driftes hos leverandøren) til rene drifts-, support- og vedligeholdelsesaftaler. I praksis er de fleste kontrakter blandinger: en systemleverance med efterfølgende drift, eller en SaaS-aftale med tilkøbt konfiguration og integrationer.

Kontrakttypen har **ingen egen lovregulering** i dansk ret. Købeloven er deklaratorisk og skrevet om løsøre, ikke om software, og obligationsrettens almindelige regler om misligholdelse giver kun grovkornede svar på, hvornår et IT-system er "mangelfuldt". Derfor bærer aftalen alt: leverancens indhold, hvornår den er godkendt, hvad forsinkelse koster, hvem der ejer koden og dataene, og hvordan kunden kommer ud igen. Samtidig er en række **enkeltvilkår** blevet lovbundne af EU-regulering – databehandleraftalen efter GDPR, exit- og porteringsvilkår efter dataforordningen, minimumsindhold i finansielle enheders IKT-kontrakter efter DORA og sikkerhedskrav i leverandørkæden efter NIS 2.

Oversigten er ordnet sådan: først hvornår kontrakten (og de lovbundne enkeltvilkår) kræves, dernæst en checkliste over det indhold, kontrakten bør og skal have i sin naturlige rækkefølge, så de typiske faldgruber med deres konsekvenser, og til sidst uddybende afsnit om kontrakttyperne, vandfald kontra agile forløb, ansvarsbegrænsningens grænser, exit og leverandørafhængighed, persondata- og sikkerhedskrav samt de særlige regler, når kunden er forbruger.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ingen lov kræver en IT-kontrakt, og købelovens regler er deklaratoriske, jf. [Købeloven § 1](#) – det, kontrakten ikke regulerer, afgøres af obligationsrettens almindelige regler og af bevisbyrden.
- 02** Kravspecifikationen er den altdominerende tvistkilde: uklare krav bliver til leverandørens fortolkningsret, og krav, der ikke står i bilaget, kan som udgangspunkt ikke kræves opfyldt bagefter.
- 03** Behandler leverandøren personoplysninger på kundens vegne, er en databehandleraftale med indholdet i [GDPR artikel 28, stk. 3](#) ufravigelig – og ansvaret for den ligger hos kunden som dataansvarlig.

- 04** Ansvarsbegrænsninger er som udgangspunkt gyldige mellem erhvervsdrivende, men kan tilsidesættes efter [aftaleloven § 36](#), og en fraskrivelse af ansvar for forsæt eller grov uagtsomhed i datarelaterede vilkår er direkte ikke-bindende efter [dataforordningen artikel 13, stk. 4](#).
- 05** Exit er ikke længere kun et forhandlingsspørgsmål for cloud- og SaaS-aftaler: dataforordningen fastsætter obligatoriske frister, dataformater og gebyrgrænser for skift af leverandør.
- 06** Rettigheder til specialudviklet kode overgår ikke automatisk til kunden – [ophavsretsloven § 53](#) hviler på en specialitetsgrundsætning, hvorefter en overdragelse kun rækker så langt, som den udtrykkeligt er aftalt.
- 07** Agile og vandfaldsbaserede kontrakter har forskellige misligholdelsesankere: uden aftalte delleverancer, målbare acceptkriterier og en prioriteringsmekanisme har kunden i et agilt forløb ingen konkret leverance at reklamere over eller hæve på.
- 08** Reklamations- og forældelsesfrister løber, uanset hvad kontrakten siger: den almindelige 3-årige frist i [forældelsesloven § 3](#) rammer også krav mod IT-leverandører.

§ 1 Hvornår er dokumentet påkrævet?

Ingen generel lovpligt. Der findes ingen dansk lov, der kræver, at en aftale om levering af IT skal være skriftlig eller have et bestemt indhold. Dansk aftaleret bygger på formfrihed, og [Købeloven § 1](#) fastslår udtrykkeligt, at lovens bestemmelser "kun kommer til anvendelse, for så vidt ikke andet er udtrykkelig aftalt, eller må anses for indeholdt i aftalen eller følger af handelsbrug eller anden sædvane". Baggrundsretten er altså fravigelig – og den er så dårligt tilpasset software, at fraværet af en kontrakt i praksis betyder, at ingen ved, hvad der var aftalt. Kontrakten er derfor **frivillig, men reelt uundværlig**.

Betinget pligt til bestemte kontraktvilkår. En række situationer udløser lovkrav til, hvad kontrakten *skal* indeholde:

- **Personoplysninger.** Behandler leverandøren personoplysninger på kundens vegne – hvad næsten enhver SaaS-, drifts- og supportleverandør gør – skal behandlingen reguleres af en skriftlig kontrakt med det indhold, der er opregnet i [GDPR artikel 28, stk. 3](#), jf. artiklens stk. 9 om skriftlighedskravet. Databehandlaftalen indgår typisk som bilag til IT-kontrakten.
- **Cloud- og databehandlingstjenester.** Aftaler om databehandlingstjenester (cloud, SaaS, edge, hosting) skal efter [dataforordningen artikel 25, stk. 2](#) indeholde en række obligatoriske exit-vilkår: maksimal opsigelsesfrist på to måneder, overgangsperiode på højst 30 kalenderdage, udtømmende specifikation af eksporterbare data, mindst 30 dages udtræksperiode og sletning derefter. Skiftegebyrer skal udfases og må fra den 12. januar 2027 slet ikke opkræves, jf. [artikel 29](#). Digitaliseringsstyrelsen fører tilsyn og kan udstede påbud, jf. [datadelingsloven § 9](#).
- **Finansielle enheder.** Er kunden en finansiell enhed omfattet af DORA, er kontraktens minimumsindhold direkte lovbestemt i [DORA artikel 30, stk. 2](#) – og skærpet i stk. 3 for IKT-tjenester, der understøtter kritiske eller vigtige funktioner (fuldstændige serviceniveauer med kvantitative mål, revisionsret, beredskabstest, exitstrategier med obligatorisk overgangsperiode).

- **Væsentlige og vigtige enheder efter NIS 2.** Enheder omfattet af [NIS 2-loven § 6, stk. 1, nr. 4](#) skal håndtere forsyningskædesikkerhed, herunder de sikkerhedsrelaterede aspekter af forholdet til direkte leverandører og tjenesteudbydere. I praksis opfyldes pligten ved sikkerheds-, underretnings- og revisionsvilkår i leverandørkontrakten.
- **Offentlige ordregivere.** Er kontrakten udbudspligtig, er indholdet i vidt omfang låst af udbudsmaterialet, og efterfølgende ændringer er begrænset af [udbudsloven § 178](#) om ændring af grundlæggende elementer. Offentlige myndigheders IT-systemer med personoplysninger kan desuden være omfattet af lokationskravet i [databeskyttelsesloven § 3, stk. 9](#).
- **Forbrugerkunder.** Leveres digitalt indhold eller en digital tjeneste til en forbruger – herunder mod betaling i form af personoplysninger – gælder købelovens præceptive mangelsregler, jf. [købeloven § 4 a, stk. 3](#), sammenholdt med lovens § 1, stk. 2. Vilkår, der stiller forbrugeren ringere, er ugyldige.

Frivilligt, men retssikrende. Alt det øvrige – kravspecifikation, tidsplan, overtagelsesprøve, dagbod, mangelsbeføjelser, ansvarsloft, SLA-bod, rettighedsfordeling, escrow og transitionsbistand – er ren aftalefrihed. Uden disse vilkår afgøres tvisten af obligationsrettens almindelige regler, hvor kunden typisk har bevisbyrden for, hvad der var aftalt om funktionalitet, og hvor der hverken er dagbod, ansvarsloft eller pligt til at udlevere data i et brugbart format.

§ 2 Det skal dokumentet indeholde

1. Parter, kontraktgenstand og en udtømmende bilagsfortegnelse med klar fortolkningsrangorden mellem kontrakt, kravspecifikation, tilbud og SLA. Kontrakten bør udtrykkeligt angive, at vilkår i udbudsmateriale og tilbud, som ikke er gentaget i kontrakten eller dens bilag, ikke er bindende.
2. Leverancebeskrivelse og kravspecifikation, hvor krav er adskilt fra ønsker og optioner, og hvor funktions-, kapacitets- og integrationskrav er formuleret målbart. Ved agile forløb bør kontrakten i stedet beskrive den aftalte prioriterings- og styringsmekanisme, backlog-governance og hvad der udgør "færdig" leverance.
3. Tidsplan med bindende milepæle samt kundens medvirkenspligter (data, testressourcer, beslutningsfrister, adgang til testmiljøer) – og retsvirkningen af, at kunden ikke medvirker rettidigt.
4. Afprøvning: hvilke prøver der gennemføres (installations-, overtagelses- og driftsprøve), hvem der udfører dem, hvilke godkendelseskriterier og fejl kategorier der gælder, og hvad godkendelse retligt betyder for kundens senere mangelsbeføjelser.
5. Misligholdelse ved forsinkelse: dagbodens beregningsgrundlag og loft, hvilke milepæle den knytter sig til, om dagbod er eneste beføjelse, og hvornår kunden kan hæve – samt pligt til at reklamere over forsinkelse uden ugrundet ophold.
6. Mangelsbegreb, leverandørens afhjælpningspligt, svarfrister og de tidsmæssige yderrammer for at gøre krav gældende. Kontraktens reklamlationsfrister bør holdes inden for den almindelige 3-årige forældelsesfrist, som ikke kan aftales væk til skade for kravets rettidige indbringelse. (*Forældelsesloven § 3*)
7. Ansvarsbegrænsning: beløbsloft (typisk 12 måneders vederlag), undtagelse af indirekte tab og driftstab samt en udtrykkelig stillingtagen til datatab og databrud. Loftet skal fravige forsæt og grov uagtsomhed, da et ubetinget loft ellers risikerer tilsidesættelse som urimeligt. (*Aftaleloven § 36*)
8. Serviceniveauaftale (SLA) med målbare servicemål for opetid, svartider og reaktions-/løsningstider, en aftalt målemetode, rapportering, bod og eskalation. For finansielle enheders IKT-kontrakter, der

understøtter kritiske eller vigtige funktioner, skal SLA'en indeholde præcise kvantitative og kvalitative præstationsmål. (*DORA-forordningen om digital modstandsdygtighed i finanssektoren § 30, stk. 3*)

9. Immaterialrettigheder: hvem der har rettigheder til specialudviklet kode, hvilken brugsret kunden får til leverandørens standardkomponenter og tredjepartslicenser, håndtering af open source, og at kunden bevarer rettighederne til sine egne data. Overdragelsen skal beskrives udtrykkeligt, da en rettighedsoverdragelse ikke rækker videre end aftalt. (*Ophavsretsloven § 53*)
10. Fortrolighed om begge parter forretningshemmeligheder – herunder kildekode, systemdokumentation, sikkerhedsopsætning og kundens forretningsdata – med angivelse af varighed og af, hvilke medarbejdere og underleverandører der må få adgang. (*Erhvervshemmelighedsloven § 4*)
11. Databehandleraftale som bilag, når leverandøren behandler personoplysninger på kundens vegne: dokumenteret instruks, fortrolighed, sikkerhedsforanstaltninger, godkendelse af underdatabehandlere, bistand med de registreredes rettigheder, sletning eller tilbagelevering ved ophør samt revisions- og inspektionsret. (*Databeskyttelsesforordningen § 28, stk. 3*)
12. Sikkerhedskrav, underretning om hændelser uden unødigt forsinkelse samt kundens ret til audit eller til at modtage revisionserklæringer. For væsentlige og vigtige enheder skal forsyningskædesikkerheden håndteres, hvilket i praksis kræver, at kravene står i kontrakten. (*NIS 2-loven § 6, stk. 1*)
13. Exit: opsigelsesvarsler, udlevering af kundens data i et almindeligt anvendt og maskinlæsbart format, transitionsbistand til ny leverandør, sletning efter udtræksperioden og prisen for bistanden. For cloud- og SaaS-aftaler er frister og formatkrav lovbundne, og kontrakten bør desuden regulere escrow af kildekode og adgang til systemdokumentation. (*Dataforordningen om harmoniserede regler for adgang og brug af data § 25, stk. 2*)

LOV

Aftaleloven § 36

Databeskyttelsesforordningen § 28, stk. 3

Dataforordningen om harmoniserede regler for adgang og brug af data § 25, stk. 2

DORA-forordningen om digital modstandsdygtighed i finanssektoren § 30, stk. 3

Erhvervshemmelighedsloven § 4

Forældelsesloven § 3

NIS 2-loven § 6, stk. 1

Ophavsretsloven § 53

Systemleverance, SaaS eller drift – og hvorfor baggrundsretten ikke rækker

IT-kontrakter dækker retligt set flere forskellige aftaletyper, og valget af type afgør, hvilke beføjelser der overhovedet giver mening. **Systemleverancen** ligner en værksleverance: leverandøren skal frembringe et resultat, der opfylder en kravspecifikation, og leveringen afsluttes med en prøve og en overtagelsesdag. **SaaS og cloud** er derimod en løbende tjenesteydelse med brugsret til en standardløsning – her er der ingen "levering" at hæve på, men til gengæld en løbende tilgængelighedsforpligtelse, som SLA'en måler. **Drifts-, support- og vedligeholdelsesaftaler** er rene løbende ydelser, hvor det afgørende er servicemål, prisregulering og opsigelsesvarsler. De fleste større kontrakter kombinerer typerne, og det er netop i overgangene – fra projekt til drift, fra standard til tilpasning – at tvisterne opstår.

Den deklaratoriske baggrundsret hjælper kun lidt. Købelovens mangels- og forsinkelsesregler er skrevet om løsøre og anvendes i bedste fald analogt på software, og de kan under alle omstændigheder fraviges ved aftale mellem erhvervsdrivende. Ophavsretsloven giver kunden nogle ufravigelige minimumsrettigheder som bruger – retten til at fremstille et sikkerhedseksempel og til at undersøge programmet kan ikke fraviges ved

aftale, jf. [ophavsretsloven § 36, stk. 3](#) – men den regulerer ikke, hvem der ejer det, leverandøren udvikler. Er koden frembragt af leverandørens ansatte under udførelsen af deres arbejde, tilfalder ophavsretten som udgangspunkt leverandøren som arbejdsgiver, jf. [ophavsretsloven § 59](#); skal kunden have rettigheder, skal det aftales udtrykkeligt.

Markedets svar på tomrummet er standardkontrakter. Staten har siden begyndelsen af 1990'erne udgivet standardkontrakter til IT-anskaffelser – den ældre generation findes stadig som [Vejledning om Statens standardkontrakt for standardiserede edb-systemer](#), der bl.a. indeholder de klassiske vilkår om driftsprøve, hæftelse for underleverandører og indeståelse for tredjemands rettigheder. Den er i dag i praksis afløst af Finansministeriets og Digitaliseringsstyrelsens K-standarder: **K01** til kortvarige IT-projekter, **K02** til længerevarende leverancer efter en vandfaldsmodel og **K03** til længerevarende projekter baseret på iterativ og agil metode. K-standarderne er ikke bindende ret, men fungerer som markedsreference og forhandlingsudgangspunkt også i rent private aftaler – og den ældre vejlednings pointe gælder stadig: når man tilpasser i kontraktteksten, skal man passe på ikke at bryde sammenhængen mellem parternes beføjelser.

LOV

[KøbeLoVen § 1](#)[Ophavsretsloven § 36, stk. 3](#)[Ophavsretsloven § 59](#)

§ 4 Vandfald eller agilt – to helt forskellige misligholdelsesanker

I den vandfaldsbaserede kontrakt er alt hængt op på **kravspecifikationen og overtagelsesprøven**. Kravene beskrives detaljeret på forhånd, leverandøren udvikler mod dem, og prøven afgør, om leverancen er kontraktmæssig. Beføjelserne følger naturligt: består prøven ikke inden for en aftalt frist, løber dagbod, og efter et vist antal mislykkede forsøg opstår ophævelsesretten. Prisen for modellen er, at kunden skal kunne beskrive sit behov præcist på et tidspunkt, hvor det ofte endnu ikke er kendt – og at enhver senere erkendelse bliver til en betalbar ændringsanmodning.

I det agile forløb er kravene indledningsvis kun beskrevet overordnet og konkretiseres løbende. Rigsrevisionen har i sine undersøgelser af statslige IT-projekter beskrevet netop den forskel og noteret, at ministerierne i stigende grad anvender agil eller delvist agil metode – men også, at valget af metode ikke i sig selv får projekterne bedre i mål. Kontraktilt er udfordringen, at når tid og økonomi låses, og kun scope kan flytte sig, forsvinder den faste leverance, som misligholdelsesbeføjelserne normalt knytter sig til. Den agile kontrakt må derfor bygge sine anker andre steder: på **aftalte delleverancer og releases** med egne acceptkriterier, på en **prioriteringsmekanisme**, hvor kunden har den reelle beslutningsret over backloggen, på **krav til teamets sammensætning og kontinuitet**, og på en **ophørs- og afregningsmodel**, der gør det muligt at stoppe et forløb, som ikke skaber værdi, uden at kunden har betalt for et resultat, der aldrig kom.

Uanset model bør reklimations- og påmindelsesdisciplinen stå i kontrakten. Reklamerer kunden ikke rettidigt over forsinkelse eller mangler, risikerer kunden at fortabe beføjelserne, og den yderste ramme sætter forældelsesreglerne. Skal leverandøren betale renter af tilbagebetalings- eller erstatningskrav, følger forfaldstidspunktet af aftalen – ellers af [renteloven § 3](#). Retspraksis om, hvornår en IT-leverance er så mangelfuld eller forsinket, at kontrakten kan hæves, er samlet i praksisoversigten om [IT-systemleverancer, forsinkelse og mangler](#), og de almindelige rammer for ophævelse og erstatning i [misligholdelse, ophævelse og erstatning i kontrakt](#).

LOV

[Forældelsesloven § 3](#)[Renteloven § 3](#)

§ 5 Ansvarsbegrænsning, SLA og grænserne for aftalefriheden

Ansvarsbegrænsningen er kontraktens dyreste enkeltvilkår. Markedsstandarden er et beløbsloft svarende til 12 måneders vederlag kombineret med en undtagelse af indirekte tab. Problemet er, at netop de tab, en fejlslagen IT-leverance forvolder – **driftstab, tabte data, omkostninger til reetablering og til en erstatningsleverandør** – ofte kvalificeres som indirekte. En kunde, der accepterer klausulen uden at trække datatab, databrud og krænkelse af tredjemands rettigheder ud af undtagelsen, har reelt accepteret at bære risikoen selv.

Aftalefriheden har dog grænser. [Aftaleloven § 36](#) giver adgang til at ændre eller tilsidesætte et vilkår helt eller delvist, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre det gældende, og der tages ved vurderingen hensyn både til forholdene ved aftalens indgåelse, til aftalens indhold og til senere indtrufne omstændigheder. Et ubetinget ansvarsloft, der også dækker forsæt og grov uagtsomhed, er den klassiske kandidat til tilsidesættelse. For datarelaterede vilkår mellem virksomheder er retstilstanden skærpet: et **ensidigt pålagt** vilkår om adgang til og anvendelse af data eller om ansvar og retsmidler er slet ikke bindende, hvis det er urimeligt, og det anses navnlig for urimeligt, hvis det udelukker eller begrænser ansvaret for forsætlige handlinger eller grov uagtsomhed, udelukker modpartens retsmidler eller giver den, der har pålagt vilkåret, eneret til at afgøre, om det leverede opfylder aftalen. Bevisbyrden for, at et vilkår *ikke* er ensidigt pålagt, ligger hos den, der har fremsat det.

SLA'en er ansvarsbegrænsningens praktiske modstykke: den omsætter driftsforpligtelsen til målbare tal og knytter en bod til afvigelser. Uden en aftalt målemetode, et defineret nedetidsbegreb og en rapporteringsforpligtelse er servicemålene reelt uden indhold. For finansielle enheder er kravene lovbundne: [DORA artikel 30, stk. 2](#) kræver bl.a. en klar og fuldstændig beskrivelse af de leverede funktioner og tjenester, angivelse af behandlings- og lagringssteder, bestemmelser om adgang, genopretning og tilbagesendelse af data ved insolvens eller ophør, beskrivelser af serviceniveauet og opsigelsesrettigheder – og for IKT-tjenester, der understøtter kritiske eller vigtige funktioner, tillige præcise kvantitative præstationsmål, uindskrænket revisions- og inspektionsret samt exitstrategier med en obligatorisk overgangsperiode.

LOV

[Aftaleloven § 36](#)[Dataforordningen om harmoniserede regler for adgang og brug af data § 13, stk. 4](#)[DORA-forordningen om digital modstandsdygtighed i finanssektoren § 30, stk. 2](#)

§ 6 Exit, escrow og leverandørafhængighed

Exit-vilkårene afgør, om kunden nogensinde kan komme videre. Kontrakten bør regulere fire ting: **hvornår** aftalen kan bringes til ophør, **hvilke data** kunden får med og i hvilket format, **hvilken bistand** leverandøren skal yde under overgangen og til hvilken pris, og **hvad der sker med kopier** hos leverandøren bagefter. Hertil kommer adgang til systemdokumentationen – uden den kan kunden hverken kravspecifilere en ny anskaffelse eller konkurrenceudsætte driften.

For cloud- og SaaS-aftaler er dette ikke længere forhandlingsstof alene. [Dataforordningen artikel 23](#) pålægger udbydere af databehandlingstjenester at fjerne prækommercielle, kommercielle, tekniske, kontraktmæssige og organisatoriske hindringer for, at kunden kan skifte, og artikel 25 fastsætter det obligatoriske aftaleindhold:

højst to måneders opsigelsesfrist for at indlede skiftet, en obligatorisk overgangsperiode på maksimalt 30 kalenderdage (i særlige tilfælde op til syv måneder mod behørig begrundelse), en udtømmende specifikation af eksporterbare data, en udtræksperiode på mindst 30 dage og fuldstændig sletning derefter. Skiftegebyrer er under udfasning og må ikke opkræves fra den 12. januar 2027. Rent skræddersyede tjenester, der ikke udbydes i stor kommerciel målestok, er dog undtaget fra dele af regelsættet. Digitaliseringsstyrelsen er tilsynsmyndighed, og styrelsens afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. [datadelingsloven § 4, stk. 2](#).

Escrow – deponering af kildekode og byggeinstruktioner hos tredjemand med udleveringsret ved leverandørens konkurs eller væsentlige misligholdelse – er fortsat ren aftalefrihed, men bør ses i sammenhæng med konkursretten: konkursboet kan vælge at indtræde i gensidigt bebyrdende aftaler, jf. [konkursloven § 55](#), og kan ved løbende ydelser altid opsiges med en måneds varsel. Uden en escrow-ordning og uden dokumenterede rettigheder til systemdokumentationen kan kunden stå uden både kode og drift.

For offentlige kunder er leverandørafhængighed også et udbudsretligt problem. Rigsrevisionen konstaterede i beretning nr. 8/2016 om statens udbud af IT-drift og -vedligeholdelse, at otte større kontrakter aldrig havde været udbudt – bl.a. med henvisning til manglende systemdokumentation, uklare rettigheder og for store omkostninger ved leverandørskift – og Statsrevisorerne fulgte så sent som i november 2025 op på, at flere legacy-kontrakter fortsat ikke er konkurrenceudsat. Ændringer i en igangværende kontrakt kan kun ske inden for rammerne af klare, præcise og entydige ændringsklausuler, jf. [udbudsloven § 179](#), og ordregiveren har efter [udbudsloven § 185](#) adgang – og i visse tilfælde pligt – til at bringe kontrakten til ophør. De udbudsretlige rammer er uddybet i praksisoversigten om [udbudsret](#).

LOV

[Dataforordningen om harmoniserede regler for adgang og brug af data § 23](#)[Konkursloven § 55](#)[Udbudsloven § 179](#)[Udbudsloven § 185](#)

Persondata, sikkerhed og tilsynspraksis – hvor kontrakten faktisk § 7 håndhæves

Den del af IT-kontrakten, der oftest bliver prøvet af en myndighed, er ikke dagboden – det er databehandlerbilaget. Datatilsynet har i en lang række tilsynssager konkretiseret, hvad der kræves, og kritikken rammer **kunden som dataansvarlig**, ikke kun leverandøren.

I tilsynet med Randers Kommune udtalte Datatilsynet alvorlig kritik, fordi kommunen manglede aftaler med 68 databehandlere, og fordi instruksens ikke var tilstrækkeligt præcis – i ét tilfælde fremgik det af et bilag, at leverandøren brugte brugeradfærdsdata til markedsførings- og produktformål, uden at kommunen havde forholdt sig til hjemlen. I tilsynet med Viborg Kommune fandt tilsynet det utilstrækkeligt, at en aftale gav leverandøren ret til selv at ændre ydelsesbeskrivelsen, hvor kommunens tavshed blev fortolket som accept: en dataansvarlig kan ikke overlade det til leverandøren at definere formålene. Konsekvensen af at gå uden om instruksens kan være dramatisk – i sagen om økonomisystemet ØS Indsigt tog leverandøren en SaaS-underleverandør i brug, som ikke var opført på listen over godkendte underdatabehandlere, og Datatilsynet fandt, at leverandøren derved selv blev **dataansvarlig** for videregivelsen og manglede behandlingsgrundlag, ligesom overførslen til tredjelande blev uhjemlet. En underdatabehandlers nægtelse af at udlevere oplysninger til den dataansvarlige har ligeledes udløst alvorlig kritik – hvilket viser, hvorfor revisions- og oplysningsretten skal stå i kontrakten og gælde hele kæden.

Cloud-specifikke spørgsmål går igen: tilsynet med Region Syddanmarks brug af Microsoft 365 satte rammerne for offentlige myndigheders cloud-anvendelse, og Datatilsynet har taget stilling både til utilsigtede overførsler ved teknisk routing og til, hvor langt generelle tilladelser til tredjelandsoverførsler i databehandleraftaler kan gå. Tilsyn, der er ført korrekt – som hos Beskæftigelsesministeriet og Skatteforvaltningen – er endt uden kritik, mens manglende opfølgning hos Styrelsen for International Rekruttering og Integration udløste kritik. Pointen er den samme hver gang: kontrakten skal ikke bare indgås, den skal følges op.

Selve **udviklingen** kan også blive sanktioneret. I sagen om mit.dk indstillede Datatilsynet Netcompany til en bøde på 15 mio. kr. og politianmeldte virksomheden, fordi kritiske risikoscenarier ikke var identificeret og testet inden idriftsættelsen, og fordi der ikke var udarbejdet en konsekvensanalyse. Tilsvarende fik Sundhedsdatastyrelsen kritik for ikke at kontrollere, om personoplysninger utilsigtet lå i et agilt DevOps-miljø, mens et tilsyn med Salling Groups login- og rettighedsstyring endte uden kritik. Det taler for, at IT-kontrakten indeholder konkrete krav til testregime, testdata, privacy by design og adskillelse af udviklings- og produktionsmiljøer – ikke blot en henvisning til "passende sikkerhed". Er kunden en væsentlig eller vigtig enhed efter NIS 2, skal forsyningskædesikkerheden desuden håndteres aktivt, og for visse digitale udbydere præciserer Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2024/2690, at kontrakterne bl.a. skal angive cybersikkerhedskrav, baggrundskontrol af leverandørens ansatte, pligt til at underrette om hændelser uden unødigt forsinkelse og retten til audit eller til at modtage auditrapporter.

LOV	Databeskyttelsesforordningen § 28, stk. 3	Databeskyttelsesloven § 3, stk. 9
	NIS 2-loven § 6, stk. 1	
PRAKSIS	Datatilsynet · Datatilsynets vurdering af generelle tilladelser til tredjelandsoverførsler i databehandleraftaler	23.01.2026
	Datatilsynet · Region Syddanmarks brug af Microsoft 365: Datatilsynets vurdering af rammerne for cloud-løsninger	15.02.2024
	Datatilsynet · Netcompany politianmeldt og indstillet til bøde på 15 mio. kr. efter alvorligt sikkerhedsbrud på mit.dk	12.01.2024
	Datatilsynet · Kritik af Styrelsen for International Rekruttering og Integrations manglende tilsyn med databehandlere	16.12.2022
	Datatilsynet · Beskæftigelsesministeriets tilsyn med databehandler: Datatilsynet udtaler ingen kritik	15.12.2022
	Datatilsynet · Skatteforvaltningens tilsyn med databehandlere i overensstemmelse med reglerne	15.12.2022
	Datatilsynet · Datatilsynets afklaring af utilsigtede overførsler og teknisk routing til tredjelande	29.03.2022
	Datatilsynet · Sundhedsdatastyrelsen får kritik for manglende kontrol med personoplysninger i it-miljø	16.03.2022
	Datatilsynet · Alvorlig kritik af underdatabehandlers nægtelse af at udlevere oplysninger til dataansvarlig	07.02.2022
	Datatilsynet · Datatilsynets tilsyn med Salling Group A/S vedrørende it-sikkerhed og rettighedsstyring	15.01.2021
	Datatilsynet · Alvorlig kritik af databehandler for behandling af personoplysninger uden for instruks	19.12.2019
	Datatilsynet · Alvorlig kritik af Randers Kommunes mangelfulde styring af databehandlere	05.08.2019
	Datatilsynet · Alvorlig kritik og påbud til Viborg Kommune i sag om Google Workspace	05.08.2019

§ 8 Når kunden er forbruger – SaaS-vilkår under præceptiv beskyttelse

Sælges softwaren eller tjenesten til en forbruger, forsvinder aftalefriheden i vidt omfang. Aftaler om levering af **digitalt indhold eller en digital tjeneste** er forbruger køb, når leveringen sker mod betaling af et pengebeløb,

et digitalt udtryk for værdi eller mod personoplysninger, jf. [købeloven § 4 a, stk. 3](#). Dermed gælder købelovens mangelsbeføjelser – afhjælpning, omlevering, forholdsmæssigt afslag og ophævelse, jf. [købeloven § 78](#) – og de kan ikke fraviges til skade for forbrugeren. Free and open source-licenser uden betaling samt visse finansielle, sundhedsfaglige og spilrelaterede tjenester er undtaget.

Selve vilkårene skal desuden være gennemsigtige. En skriftlig aftale, der tilbydes forbrugeren, skal være udarbejdet på en klar og forståelig måde, jf. [aftaleloven § 38 b](#), og tvivl fortolkes mod den erhvervsdrivende, når vilkåret ikke har været individuelt forhandlet. Er et vilkår i strid med hæderlig forretningsskik og skaber en betydelig skævhed til skade for forbrugeren, kan det tilsidesættes efter [aftaleloven § 38 c](#).

Forbrugerombudsmandens praksis er retningsgivende for tre vilkårstyper, der er standard i SaaS-abonnementer. For det første **ensidige ændringer**: forbeholder udbyderen sig ret til at ændre ydelsen eller prisen, skal begrundelsen og retningslinjerne for ændringen fremgå af aftalen, forbrugeren skal varsles direkte og individuelt, og varslet skal være tydeligt fremhævet og oplyse om konsekvenserne – ellers er vilkåret urimeligt. For det andet **gebyrer**: det skal fremgå klart af vilkårene, efter hvilke kriterier gebyrer kan ændres eller indføres, og kriterierne må ikke være usaglige. For det tredje **bindings- og udtrædelsesvilkår**: gebyrer, der reelt gør opsigelsesretten illusorisk, er blevet krævet fjernet. Endelig har Forbrugerombudsmanden anset **generelle ansvarsfraskrivelser** i rådgivningsforhold for at stride mod god skik – en påmindelse om, at den B2B-standardklausul, der fraskriver alt ansvar, ikke uden videre kan genbruges i forbrugerforhold.

LOV	Aftaleloven § 38b	Aftaleloven § 38c	Købeloven § 4a, stk. 3	Købeloven § 78
PRAKSIS	Forbrugerombudsmanden · Elselskabs opkrævning af urimelige gebyrer ved opsigelse af varmepumpeabonnement 26.06.2025 Forbrugerombudsmanden · Forbrugerombudsmandens udtalelse om varsling af ændringer i programpakker og priser 18.12.2014 Forbrugerombudsmanden · Juridisk rådgiver tilsidesatte formelle krav og anvendte ansvarsfraskrivelse 03.07.2013 Forbrugerombudsmanden · Teleselskab pålagt at præcisere kriterier for gebyrændringer i abonnementsvilkår 07.04.2009			

§ 9 Typiske faldgruber

Kravspecifikationen er en ønseseddel, ikke en specifikation. Behovsopgørelser, der blander bindende krav med "ønsker", "forventninger" og hensigtserklæringer, gør leverandøren til fortolker af sin egen leveranceforpligtelse. Krav, der ikke fremgår af bilaget ved kontraktindgåelsen, kan som udgangspunkt ikke kræves opfyldt bagefter – og bliver i stedet til betalbare ændringsanmodninger. Konsekvensen er budgetoverskridelse hos kunden og en tvist, hvor kunden bærer bevisbyrden for, hvad der var aftalt.

Overtagelsesprøven godkendes uden dokumenteret fejlliste. En godkendelse afgivet under pres for at komme i drift – uden en registreret liste over udestående fejl, deres kategori og afhjælpningsfrist – svækker kundens position markant. Leverandøren vil efterfølgende anføre, at systemet blev accepteret som kontraktmæssigt, og at senere reklamationer er for sene. Godkendelse bør derfor altid ske med forbehold og bilagt en fejlliste med aftalte frister.

Dagbod uden ophævelsesanker. En dagbodsklausul med loft, der samtidig er kundens eneste misligholdelsesbeføjelse ved forsinkelse, betyder, at kunden efter loftets udløb hverken kan hæve eller kræve

erstatning – men blot kan vente. I forliste projekter er det netop ophævelsesadgangen, der har værdi. Kontrakten bør derfor knytte en udtrykkelig ophævelsesret til bestemte milepæle eller til, at dagbodsloftet nås.

Ansvarsbegrænsningen rammer også datatab og databrud. Standardklausulen "leverandøren er ikke ansvarlig for indirekte tab, herunder driftstab og tab af data" flytter hele risikoen for et databrud eller en mislykket migrering over på kunden – også når kunden hæfter over for tilsynsmyndigheder og registrerede. Fraskrivelse for forsæt og grov uagtsomhed holder desuden ikke: for ensidigt pålagte datarelaterede vilkår mellem virksomheder er de direkte ikke-bindende, og generelt kan de tilsidesættes efter [aftaleloven § 36](#).

Ingen exit-plan – og dermed lock-in. Uden aftalte krav til dataformat, transitionsbistand og pris kan kunden reelt ikke skifte leverandør: data udleveres i leverandørens eget format, systemdokumentationen ejes af leverandøren, og migreringen bliver dyrere end at blive. For cloud- og SaaS-aftaler er lock-in-vilkår nu tillige retsstridige efter dataforordningens skifteregler, og for offentlige kunder har manglende exit ført til, at kontrakter reelt aldrig er blevet konkurrenceudsat.

Databehandleraftalen kopieres ind som ureflekteret standardbilag. Bilaget underskrives, uden at kunden forholder sig til, hvilke oplysninger leverandøren behandler, om leverandøren også bruger data til egne formål som produktforbedring, og hvilke underdatabehandlere der er godkendt. Datatilsynet har i flere sager udtalt alvorlig kritik af netop dette – bl.a. hvor en leverandør ensidigt kunne ændre ydelsesbeskrivelsen med kundens stiltiende accept, og hvor en SaaS-underleverandør blev taget i brug uden godkendelse, med den følge at databehandleren blev anset for selvstændig dataansvarlig uden behandlingsgrundlag.

Agile forløb uden misligholdelsesankers. Når tid og økonomi låses, og kun scope kan flytte sig, forsvinder den målbare leverance, som misligholdelsesbeføjelserne normalt knytter sig til. Uden aftalte delleverancer, acceptkriterier pr. iteration og en prioriteringsmekanisme med kundens beslutningsret står kunden uden reklamationsobjekt – og risikerer at betale for et forløb frem for et resultat.

Offentlige kunder ændrer kontrakten ud over det tilladte. Udvidelser, forlængelser og tilkøb i et længerevarende IT-projekt kan udgøre en ændring af grundlæggende elementer, som kræver nyt udbud, jf. [udbudsloven § 178](#). Ordregiveren kan blive mødt med krav om, at kontrakten bringes til ophør, og risikerer erstatningsansvar og sanktionen "uden virkning". Klare, præcise og entydige ændringsklausuler i udbudsmaterialet er den lovlige vej til fleksibilitet.

§ 10 Relaterede dokumenter

- [Databehandleraftale](#) – Den lovpligtige aftale mellem dataansvarlig og databehandler efter GDPR art. 28 – krav, indhold og faldgruber
- [Fortrolighedsaftale \(NDA\)](#) – Hemmeligholdelsesaftalen før forhandlinger og samarbejder – og dens samspil med forretningshemmelighedsloven
- [Konsekvensanalyse \(DPIA\)](#) – Databeskyttelseskonsekvensanalyse efter art. 35 – hvornår den udløses, metoden og forhåndshøring af Datatilsynet
- [Artikel 30-fortegnelse](#) – Fortegnelsen over behandlingsaktiviteter – GDPR's interne keredokument og Datatilsynets første anmodning ved tilsyn
- [Entreprisekontrakt \(AB 18\)](#) – Byggeriets aftalegrundlag – vedtagelse af AB 18, fravigelser, dagbod, aflevering og 5-års-ansvaret

- [Handelsbetingelser \(webshop/B2C\)](#) – Vilkårene bag købsknappen – forbrugeraftalelovens oplysningskrav, fortrydelsesret og de vilkår der ikke binder

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Aftaleloven § 36		Databeskyttelsesforordningen § 28	stk. 3
Dataforordningen om harmoniserede regler for adgang og brug af data § 25	stk. 2	Forældelsesloven § 3	
Købeloven § 1		NIS 2-loven § 6	stk. 1
Ophavsretsloven § 53		Udbudsloven § 178	

MATERIALE Citerede afgørelser

17 afgørelser

DATATILSYNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

13

23.01.2026	Datatilsynets vurdering af generelle tilladelser til tredjelandsoverførsler i databehandlaftaler	2025-211-3556
15.02.2024	Region Syddanmarks brug af Microsoft 365: Datatilsynets vurdering af rammerne for cloud-løsninger	2023-431-0012
12.01.2024	Netcompany politianmeldt og indstillet til bøde på 15 mio. kr. efter alvorligt sikkerhedsbrud på mit.dk	
16.12.2022	Kritik af Styrelsen for International Rekruttering og Integrations manglende tilsyn med databehandlere	2021-421-0102
15.12.2022	Beskæftigelsesministeriets tilsyn med databehandler: Datatilsynet udtaler ingen kritik	2021-421-0097
15.12.2022	Skatteforvaltningens tilsyn med databehandlere i overensstemmelse med reglerne	2021-421-0099
29.03.2022	Datatilsynets afklaring af utilsigtede overførsler og teknisk routing til tredjelände	2022-212-3529
16.03.2022	Sundhedsdatastyrelsen får kritik for manglende kontrol med personoplysninger i it-miljø	2021-442-12991
07.02.2022	Alvorlig kritik af underdatabehandlers nægtelse af at udlevere oplysninger til dataansvarlig	2022-431-0167
15.01.2021	Datatilsynets tilsyn med Salling Group A/S vedrørende it-sikkerhed og rettighedsstyring	2020-41-0064
19.12.2019	Alvorlig kritik af databehandler for behandling af personoplysninger uden for instruks	2019-442-3996
05.08.2019	Alvorlig kritik af Randers Kommunes mangelfulde styring af databehandlere	2018-423-0021
05.08.2019	Alvorlig kritik og påbud til Viborg Kommune i sag om Google Workspace	2018-423-0022

FORBRUGEROMBUDSMANDEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

4

26.06.2025	Elselskabs opkrævning af urimelige gebyrer ved opsigelse af varmepumpeabonnement
18.12.2014	Forbrugerombudsmandens udtalelse om varsling af ændringer i programpakker og priser
03.07.2013	Juridisk rådgiver tilsidesatte formelle krav og anvendte ansvarsfraskrivelse
07.04.2009	Teleselskab pålagt at præcisere kriterier for gebyrændringer i abonnementsvilkår

06

PRAKSISOVERSIGT · ERHVERVSKONTRAKTER

Kautionserklæring

At hæfte for andres gæld – selvskyldner vs. simpel kaution, bankens oplysningspligter og privatkautionistens værn

Version 1 · Opdateret 21. jul. 2026 · 21 afgørelser · 2005-2024

[Læs online](#)

INTRODUKTION

En **kautionserklæring** er en sikkerhedsstillelse, hvor én person (kautionisten) over for en kreditor påtager sig at indestå for en anden persons (hovedskyldnerens) gæld. Der er altså altid tre parter: kautionisten, kreditor og hovedskyldneren – og kautionisten får typisk intet vederlag og ingen ejerandel i det, pengene bruges til. Kautionen er **accessorisk**: den kan aldrig være større end hovedforpligtelsen, den følger dennes indsigelser, og den falder bort, når gælden indfries.

Dansk ret har ingen samlet "kautionslov". Gyldigheden og rækkevidden hviler dels på almindelige obligationsretlige grundsætninger og aftaleretten – herunder [aftaleloven § 36](#) om urimelige aftaler – dels på et meget detaljeret forbrugerværn for kaution stillet **uden for erhvervsforhold** over for et pengeinstitut: [lov om finansiel virksomhed § 48](#), der efter [§ 53 a](#) i det væsentlige også gælder realkreditinstitutter. Dette regelsæt fastsætter skriftlighedskrav, beløbsloft, informationspligt, underretningsfrister og et automatisk bortfald efter 10 (henholdsvis 5) år.

Oversigten er ordnet sådan: først **hvornår** dokumentet er frivilligt, og hvilke krav der alligevel udløses, når man vælger at kautionere; dernæst **checklisten** over hvad erklæringen skal og bør indeholde; så de **typiske faldgruber** med deres konsekvenser; og til sidst uddybende sektioner om kautionstyper, grænsen mellem privat- og erhvervskaution, kreditors løbende pligter samt tilsidesættelse, regres og forældelse.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Kaution er en frivillig sikkerhedsstillelse – men underskriften er bindende, og med en eksekutionsklausul kan kreditor gå direkte i fogedretten mod en selvskyldnerkautionist uden dom.
- 02** Kautionen er accessorisk: den kan ikke overstige hovedforpligtelsen, den følger hovedskyldnerens indsigelser, og den bortfalder, når gælden indfries.
- 03** Selvskyldnerkaution giver kreditor adgang til at kræve betaling af kautionisten straks ved misligholdelse, mens simpel kaution først kan gøres gældende efter forgæves retsforfølgning af hovedskyldneren.

- 04** For kaution uden for erhvervsforhold i et pengeinstitut kan kautionisten aldrig hæfte for mere end lånets hovedstol eller kredittens maksimum ved aftalens indgåelse – ubegrænsede alskyldskautitioner er udelukket, jf. [lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 4](#).
- 05** Har pengeinstituttet ikke opfyldt informationspligten, kan kautionen kun gøres gældende, hvis kautionisten på anden vis havde et forsvarligt grundlag for at bedømme risikoen.
- 06** Overskrides 3-måneders-fristen for underretning om misligholdelse, begrænses hæftelsen til det, gælden ville have udgjort ved rettidig betaling – og kravet tabes helt i det omfang, kautionistens regres er forringet.
- 07** En privat kautionsforpligtelse bortfalder automatisk efter 10 år, eller efter 5 år ved kredit med variabelt beløb eller lån uden fast forfaldstidspunkt, hvis den ikke forinden er gjort gældende.
- 08** Står kautionen i misforhold til kautionistens økonomi, kan den tilsidesættes helt eller delvis – både efter § 48, stk. 10 og efter [aftaleloven § 36](#).
- 09** En kautionist, der betaler, indtræder i kreditors krav mod hovedskyldneren, og flere kautionister deler indbyrdes ligeligt; forældelsen over for kautionisten følger hovedfordringen, jf. [forældelsesloven § 11](#).

§ 1 Hvornår er dokumentet påkrævet?

Kautionserklæringen er frivillig. Ingen bestemmelse i dansk ret pålægger nogen at stille kaution, og ingen lov kræver, at et låneforhold sikres ved kaution. Kaution opstår udelukkende, fordi kreditor betinger sig sikkerheden – typisk fordi hovedskyldneren ikke selv kan kreditgodkendes – og kautionisten accepterer. Der findes heller intet almindeligt formkrav: uden for pengeinstitutområdet kan kaution i princippet påtages mundtligt eller ved konkludent adfærd. Men bevisbyrden for indholdet er da kreditors, og i praksis er en skriftlig erklæring en forudsætning for at kunne dokumentere hæftelsens omfang og art.

Betinget pligt – kravene udløses hos kreditor, når kautionen først stilles. Vælger man at kautionere uden for erhvervsforhold for et lån eller en kredit ydet af et pengeinstitut, indtræder en række ufravigelige krav, som kreditor skal opfylde for overhovedet at kunne gøre kautionen gældende: forudgående information om risici og udlevering af debtors årsopgørelse, lønsedler eller årsregnskab (§ 48, stk. 1), aftale på papir eller andet varigt medium (stk. 3), beløbsloft svarende til hovedstolen eller kredittens maksimum (stk. 4), årlig skriftlig meddelelse om gældens størrelse (stk. 5), meddelelse inden 3 måneder ved låntagers udeblivelse eller ved henstand uden kautionistens samtykke (stk. 6) samt automatisk bortfald efter 10 år – 5 år ved kredit med variabelt beløb eller lån uden fast forfaldstidspunkt (stk. 9). Reglerne gælder tilsvarende for tredjemands pant uden for erhvervsforhold (stk. 11).

Inden for erhvervsforhold er værnet langt tyndere: her gælder alene § 47, hvorefter pengeinstituttet ved låntagers udeblivelse skal give kautionisterne skriftlig meddelelse senest 6 måneder efter forfaldsdagen – og ved undladelse taber kravet i det omfang, kautionisternes regreskrav mod låntageren er blevet forringet. Kautionerer man for en kreditgiver, der **ikke** er penge- eller realkreditinstitut (fx en forbrugslånsvirksomhed), gælder § 48 slet ikke; her må kautionisten støtte sig på god skik-reglerne, den obligationsretlige loyalitetspligt og [aftaleloven § 38 c](#), jf. § 36.

Frivilligt, men retssikrende. Selv hvor loven ikke stiller krav, bør erklæringen skriftligt fastlægge kautionstypen (selvskyldner eller simpel), et beløbsmaksimum, en tidsbegrænsning, hvilke poster der dækkes, og hvordan regressen fordeles mellem flere kautionister. Ønsker kreditor at kunne gå i fogedretten uden først at føre retssag, skal dokumentet desuden indeholde en udtrykkelig eksekutionsklausul, jf. [retsplejeloven § 478, stk. 4](#).

§ 2 Det skal dokumentet indeholde

1. Erklæringen skal identificere kautionisten, kreditor og hovedskyldneren og præcist angive den forpligtelse, der kautioneres for – låne- eller kreditnummer, hovedstol, kreditmaksimum og formål. Uden en entydig identifikation af hovedforpligtelsen kan hæftelsens omfang ikke fastlægges. (*Lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 1*)
2. Kautionstypen bør fremgå udtrykkeligt: er der tale om selvskyldnerkaution (kreditor kan kræve betaling straks ved misligholdelse) eller simpel kaution (først efter forgæves retsforfølgning af hovedskyldneren). Uden angivelse opstår en fortolkningstvist, som kreditor som koncipist typisk taber.
3. Kautionen skal være beløbsmæssigt begrænset. For kaution uden for erhvervsforhold i et pengeinstitut kan kautionisten ikke hæfte for mere end lånets hovedstol eller kredittens maksimum ved kautionsaftalens indgåelse. (*Lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 4*)
4. Aftalen skal udfærdiges på papir eller andet varigt medium for at kunne gøres gældende. Skriftlighed er dermed en gyldighedsbetingelse for privatkautioner i pengeinstitutter – ikke blot et bevismæssigt hensyn. (*Lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 3*)
5. Dokumentet skal dokumentere, at kautionisten forud har fået en afbalanceret beskrivelse af risiciene og har modtaget debtors seneste årsopgørelse, tre seneste lønsedler eller seneste årsregnskab. Rådgivningen skal være relevant, retvisende og fyldestgørende og orientere om de relevante risici. (*Bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder § 8, stk. 3*)
6. Det skal fremgå klart, hvilke poster kautionen dækker – hovedstol, renter, gebyrer og eventuel misligholdelsesrente – og udtrykkeligt, hvis kautionen helt eller delvis dækker eksisterende ("gammel") gæld. Uklare vilkår i forbrugerforhold fortolkes mod den erhvervsdrivende, der har affattet dem. (*Aftaleloven § 38b, stk. 1*)
7. Erklæringen bør angive løbetid og ophørsvilkår, herunder om og hvordan kautionisten kan opsigte kautionen for fremtidige forpligtelser. For privatkautioner bortfalder forpligtelsen under alle omstændigheder efter 10 år – eller 5 år ved kredit med variabelt beløb eller lån uden fast forfaldstidspunkt – hvis den ikke forinden er gjort gældende. (*Lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 9*)
8. Vilkår om kreditors løbende oplysningspligt skal med: pengeinstituttet skal hvert år skriftligt meddele kautionisten størrelsen af den gældspost, kautionen sikrer. (*Lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 5*)
9. Erklæringen skal forholde sig til ændringer i hovedforholdet – henstand, forhøjelse, omlægning og forlængelse. Giver der henstand uden kautionistens samtykke, skal kreditor give meddelelse inden 3

måneder, og et forhåndssamtykke til henstand i erklæringen kan forlænge kautionistens eksponering betydeligt. (*Lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 6*)

10. Er der flere kautionister, bør erklæringen regulere den indbyrdes fordeling og regressen. Udgangspunktet er solidarisk hæftelse udadtil og ligedeling indbyrdes, med adgang til at kræve den manglende andel fra de øvrige, hvis én ikke kan betale. (*Gældsbrevsloven § 2, stk. 2*)
11. Ønsker kreditor at kunne tvangsfuldbyrde uden dom, skal dokumentet indeholde en udtrykkelig bestemmelse om, at det kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse; fuldbyrdelse kan da ske hos enhver, der har underskrevet som skyldner, selvskyldnerkautionist eller pantsætter. Erklæringen bør desuden dateres, underskrives af alle parter og udleveres i kopi til kautionisten. (*Retsplejeloven § 478, stk. 4*)

LOV

Aftaleloven § 38b, stk. 1

Bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder § 8, stk. 3

Gældsbrevsloven § 2, stk. 2

Lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 1, 3, 4, 5, 6, 9

Retsplejeloven § 478, stk. 4

Selvskyldnerkaution, simpel kaution og tredjemandspant – hvad du skriver under på

Den vigtigste sondring i enhver kautionserklæring er, **hvornår** kreditor må gå til kautionisten. Ved **selvskyldnerkaution** hæfter kautionisten som var det hans egen gæld: kreditor kan kræve betaling straks ved hovedskyldnerens misligholdelse, uden først at have forsøgt inddrivelse hos denne. Ved **simpel kaution** indtræder hæftelsen først, når kreditor forgæves har søgt sig fyldestgjort hos hovedskyldneren – typisk ved dokumenteret insolvens eller forgæves udlægsforretning. Sondringen har også processuel betydning: en selvskyldnerkautionist, der har underskrevet et gælds brev eller et udenretligt skriftligt forlig med eksekutionsklausul, kan tvangsfuldbyrdes direkte i fogedretten, jf. [retsplejeloven § 478](#), stk. 1, nr. 4 og 5, jf. stk. 4.

En anden akse er **begrænset over for ubegrænset** kaution. Den begrænsede kaution angiver et maksimum, som hæftelsen ikke kan overstige – og den er derfor immun over for, at kreditor senere udvider hovedskyldnerens engagement. I sag 527/2010 blev en far, der havde kautioneret med maksimum 1,3 mio. kr., ikke frigjort, da banken senere hævdede virksomhedens kreditmaksimum fra 1,5 til 5 mio. kr. uden hans viden: netop fordi kautionen var beløbsbegrænset, var hans retlige forpligtelse uændret. Den ubegrænsede kaution – ofte formuleret som en **alskyldserklæring** ("til sikkerhed for enhver forpligtelse, som debitor har eller får") – er derimod den farligste konstruktion, der findes i sikkerhedsretten. I sag 262/2008 blev en alskyldspantsætning af et sommerhus for en families transportvirksomhed skåret ned til summen af de kautioner, pantsætteren samtidig havde påtaget sig, med henvisning til princippet i § 48, stk. 4 – men først efter at kravet var betalt under forbehold, og sparekassen meddelte efterfølgende, at den ikke ville følge afgørelsen.

Endelig sidestiller loven **tredjemandspant** med kaution: stiller man pant i sin egen bolig for en andens gæld uden for erhvervsforhold, gælder samtlige beskyttelsesregler i § 48 tilsvarende. Det er en vigtig pointe, fordi mange opfatter pantsætning som en "mindre" forpligtelse end kaution – hvor den reelt er den mest indgribende, fordi den rammer boligen direkte.

LOV

Lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 4, 11

Retsplejeloven § 478, stk. 1

PRAKSIS	Det finansielle ankenævn · Afslag på bortfald af kautionshæftelse og godkendelse af aftalt misligholdelsesrente på 25 %	21.11.2011
	Det finansielle ankenævn · Pantsætters hæftelse begrænset til kautionsbeløb trods alskyldserklæring i ejerpantebrev	27.03.2009

§ 4 Privatkautionist eller erhvervskautionist? Grænsen der afgør beskyttelsen

Hele forskellen mellem et robust forbrugerværn og næsten intet værn ligger i, om kautionen er stillet **uden for erhvervsforhold**. Er den det, gælder § 48 med skriftlighedskrav, beløbsloft, informationspligt, årlig meddelelse, 3-måneders-underretning, 10-års-bortfald og adgang til tilsidesættelse ved misforhold til kautionistens økonomi. Er den stillet inden for erhvervsforhold, står kautionisten alene tilbage med § 47 – 6-måneders-meddelelsen ved låntagers udeblivelse, med tab af kravet i det omfang regressen forringes – samt de almindelige aftaleretlige ugyldighedsregler.

Afgrænsningen foretages efter kautionistens **reelle tilknytning** til den virksomhed, der kautioneres for, ikke efter hvad parterne kalder forholdet. I sag 293/2017 blev en kautionist, der var direktør og i en periode bestyrelsesmedlem, anset for at have bestemmende indflydelse – kautionen var erhvervsmæssig, og Det Finansielle Ankenævn afviste sagen som liggende uden for nævnets kompetence, uanset at han hverken ejede selskabet eller havde stor indkomst. I sag 283/2014 fik en kvinde ansat i fleksjob samme resultat, fordi hun var registreret som direktør i CVR, havde underskrevet en ledelsespåtegning og fremstod som medejer over for banken. Omvendt blev en ægtefælle uden ejerandel i sag 27/2013 behandlet som privatkautionist – men han tabte alligevel, fordi han udtrykkeligt havde vedstået at hæfte for den saldo, der bestod, da han opsigde kautionen for fremtidige forpligtelser.

En tredje kategori bliver ofte overset: kaution over for kreditgivere, der slet ikke er penge- eller realkreditinstitutter. Her gælder § 48 ikke. Forbrugerombudsmanden fandt i sag fom-86275, at en forbrugslånsvirksomhed havde tilsidesat den obligationsretlige loyalitetsforpligtelse og markedsføringslovens god skik-krav ved at indgå en kautionsaftale uden overhovedet at vurdere kautionistens økonomi – en førtidspensionist og eneforsørger – og at aftalen derfor skulle tilsidesættes som ugyldig efter [aftaleloven § 38 c](#), jf. § 36, med krav på tilbagebetaling. Beskyttelsen findes altså, men den skal hentes et andet sted i retssystemet. Baggrunden for og rækkevidden af bankens rådgivningsansvar er behandlet nærmere i [praksisoversigten om bankrådgivning](#).

LOV

[Aftaleloven § 38c, stk. 1](#)
[Lov om finansiell virksomhed § 47](#)
[Lov om finansiell virksomhed § 48, stk. 1](#)

PRAKSIS	Det finansielle ankenævn · Ankenævnet afviser klage over kautionsforpligtelse pga. direktør- og bestyrelsespost i selskabet (erhvervsforhold)	21.08.2018
	Det finansielle ankenævn · Afvisning af indsigelse mod kautionshæftelse trods påstand om manglende ledelsesdeltagelse og fleksjobstatus	10.01.2017
	Det finansielle ankenævn · Privatkautionist hæftede for gæld trods opsigelse af fremtidige forpligtelser og manglende medejerskab i selskabet	12.12.2013
	Forbrugerombudsmanden · Forbrugerombudsmanden tilsidesætter kautionsaftale grundet manglende vurdering af kautionistens økonomiske forhold	21.02.2023

§ 5 Kreditors pligter før og under kautionens løbetid

Før aftalen skal pengeinstituttet sikre sig, at kautionisten er tilstrækkeligt informeret om aftalens indhold og konsekvenserne af at påtage sig forpligtelsen, herunder gennem en afbalanceret beskrivelse af risiciene. Dertil kommer den konkrete dokumentation om debtors økonomi: seneste årsopgørelse fra SKAT, de seneste tre lønsedler eller – kautioneres der for en erhvervsdrivendes gæld – seneste årsregnskab. Sanktionen er skarp: er kravene ikke opfyldt, kan kautionen **kun** gøres gældende, hvis kautionisten på anden vis havde et forsvarligt grundlag for at bedømme risikoen. Hertil kommer den almindelige rådgivningspligt i [bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder § 8](#), hvorefter rådgivningen skal være relevant, retvisende og fyldestgørende og orientere om de relevante risici – en pligt, der efter [lov om finansiell virksomhed § 43](#) også kan udløse erstatningsansvar. I sag 21301016/2014 bemærkede nævnet således, at instituttet burde have oplyst kautionisten om, at kautionen ville besværliggøre hans egen fremtidige boligfinansiering – men frifandt alligevel, fordi alternativet havde stillet ham dårligere.

Under løbetiden har instituttet to selvstændige underretningspligter. Den første er den årlige skriftlige meddelelse om størrelsen af den gældspost, kautionen sikrer. Den anden – og praktisk vigtigste – er meddelelsen inden 3 måneder efter, at låntageren er udeblevet med hovedstol, afdrag eller renter; samme frist gælder, hvis instituttet giver låntageren henstand uden kautionistens samtykke. Retsvirkningen er todelt: hæftelsen begrænses til det beløb, gælden ville have udgjort ved rettidig betaling frem til tre måneder før meddelelsen, og uanset dette tabes kravet helt i det omfang, kautionistens regreskrav mod låntageren er blevet forringet. Fristoverskridelse er dog ikke i sig selv en frikendelse: i sag 283/2014 førte den ikke til bortfald, fordi gælden i hele perioden oversteg kautionsmaksimum, og kautionisten derfor ikke havde lidt tab.

En særlig risiko ligger i **ændringer i hovedforholdet**. Forhøjes lånet uden kautionistens samtykke, kan hæftelsen ikke udvides – se sag 480/2020 om en banks fejlbehæftede låneforhøjelse. Men et **forhåndssamtykke til henstand** i selve kautionserklæringen kan forlænge eksponeringen markant: i den sag, hvor Procesbevillingsnævnet meddelte 3.-instansbevilling under j.nr. 22/13834, lagde Vestre Landsret netop vægt på, at kautionisten i erklæringen havde accepteret, at banken måtte give henstand uden hans aktive medvirken – hvorfor forældelsesfristen ikke kunne regnes fra den oprindelige indfrielsesdato.

LOV

[Bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder § 8, stk. 3](#)[Lov om finansiell virksomhed § 43, stk. 1](#)[Lov om finansiell virksomhed § 48, stk. 5, 6](#)

PRAKSIS

Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod kautionsforpligtelse efter bankens fejlbehæftede forhøjelse af lån uden kautionistens samtykke 30.06.2021

Det finansielle ankenævn · Afvisning af indsigelse mod kautionshæftelse trods påstand om manglende ledelsesdeltagelse og fleksjobstatus 10.01.2017

Procesbevillingsnævnet · 3.-instansbevilling om forældelsesfristens begyndelsestidspunkt for krav mod selvskyldnerkautionist ved forlænget kassekreditaftale 31.03.2023

§ 6 Når kautionen gøres gældende: tilsidesættelse, regres og forældelse

Tilsidesættelse. En privat kautionsforpligtelse kan tilsidesættes helt eller delvis, hvis den står i misforhold til kautionistens økonomi – en regel, der i praksis anvendes side om side med [aftaleloven § 36](#) og for brugere med den skærpede vurdering i § 38 c. I sag 228/2021 førte kombinationen af § 48, stk. 10 og aftalelovens § 36 til en delvis nedsættelse af kravet mod kautionisten. Vurderingen foretages på **stiftelsestidspunktet**: i sag 272/2011 blev en folkepensionists kaution på 275.000 kr. ikke anset for at stå i urimeligt misforhold, fordi hun

ejede fast ejendom med en nettoformue på 1,5–1,9 mio. kr. Også de klassiske ugyldighedsregler spiller ind – udnyttelse af manglende indsigt eller afhængighedsforhold efter [aftaleloven § 31](#) og hæderlighedsreglen i [§ 33](#) påberåbes hyppigt, men slår sjældent igennem alene. Den bredere praksis om ugyldighedsgrundene er samlet i [praksisoversigten om aftalelovens §§ 31–38](#), og den samlede kautionspraksis i [praksisoversigten om kautions gyldighed, hæftelse og regres](#).

Regres. Betaler kautionisten, indtræder han i kreditors krav mod hovedskyldneren (subrogation) og kan søge sig fyldestgjort dér – i praksis ofte illusorisk, fordi hovedskyldneren netop er insolvent. Er der flere kautionister, hæfter de solidarisk over for kreditor, men deler indbyrdes ligeligt; princippet i [gældsbrevsloven § 2](#), stk. 2, om at de øvrige må udrede hver sin del af det, en insolvent medskyldner ikke betaler, anvendes tilsvarende. Netop derfor er det afgørende, at kreditors dispositioner ikke forringer regressen: det er hele begrundelsen for, at både [§ 47](#) og [§ 48](#), stk. 8, lader kravet bortfalde i det omfang, regreskravet er blevet forringet ved manglende underretning. I sag 21309151/2014 gjorde kautionister netop gældende, at de var afskåret fra at byde på ejendommen og afværge auktionen, fordi de ikke var indkaldt til tvangsauktionen – nævnet afviste dog sagen som uegnet til nævnsbehandling. Se videre i [praksisoversigten om solidarisk hæftelse og regres](#).

Forældelse. Efter [forældelsesloven § 11](#) bestemmes forældelsesfristen over for kautionisten efter de regler, der gælder for fordringen mod hovedskyldneren – for pengelån og ubevilgede overtræk typisk 10 år, jf. [§ 6](#). Begyndelsestidspunktet har været omstridt: Østre Landsret frifandt under dissens en selvskyldnerkautionist i U 2023.4854 Ø med den begrundelse, at udskydelsesreglen i [forældelsesloven § 2](#), stk. 5, ikke kunne overføres til kautionsforholdet, fordi kravene ikke hviler på samme aftalegrundlag. Procesbevillingsnævnet meddelte 3.-instansbevilling under j.nr. 23/41574, og Højesteret omgjorde ved dom af 27. august 2024 (BS-6940/2024-HJR): kreditor kan kun rette krav mod kautionisten, når kreditor har et aktuelt, uopfyldt krav mod hovedskyldneren, og restgælden forfaldt derfor tidligst ved tvangsauktionen. Konsekvensen for kautionisten er ubehagelig – forældelsen begynder ikke nødvendigvis at løbe ved den første misligholdelse, og et krav kan dukke op mange år senere. Den selvstændige tidsbegrænsning ligger derfor i [§ 48](#), stk. 9's automatiske bortfald efter 10 (eller 5) år, som ikke kan aftales væk, men som ikke gør en aftale med længere angivet løbetid ugyldig – den bortfalder blot ved fristens udløb, jf. sag 155/2005.

LOV

[Aftaleloven § 36, stk. 1](#)
[Forældelsesloven § 2, stk. 5](#)
[Forældelsesloven § 11](#)
[Gældsbrevsloven § 2, stk. 2](#)
[Lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 10](#)

PRAKSIS

Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod kautionsforpligtelse pga. økonomisk misforhold: Delvis nedsættelse af kravet mod kautionist efter omlægning af lån	20.09.2022
Det finansielle ankenævn · Kautionisters hæftelse ved manglende underretning om tvangsauktion og efterfølgende afvisning fra Ankenævnet	28.05.2014
Det finansielle ankenævn · Spørgsmål om hæftelse for kaution og særskilt lån til søns virksomhedsdrift	09.10.2012
Det finansielle ankenævn · Kautionsforpligtelse for tidligere ægtefælles andelsboliglån og indsigelse mod rådgivning om frigørelse ved skilsmisse	02.11.2005
Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om begyndelsestidspunktet for forældelse af krav mod selvskyldnerkautionist (U 2023.4854 Ø)	12.01.2024

§ 7 Typiske faldgruber

Ubegrænset kaution eller alskyldserklæring. En erklæring, der dækker "ethvert mellemværende", udsætter kautionisten for en hæftelse, der vokser med hovedskyldnerens dispositioner. I privatkautioner er hæftelsen

automatisk skåret ned til hovedstolen eller kreditmaksimum, men i erhvervsforhold hæfter man reelt for alt. Nævnspraksis fortolker alskyldserklæringer indskrænkende – i sag 262/2008 blev en pantsætters hæftelse begrænset til de beløb, hun samtidig havde kautioneret specifikt for – men det kræver en tvist at nå dertil.

"Erhvervskaution i forklædning" – beskyttelsen gælder ikke ejerledere. Er kautionisten direktør, bestyrelsesmedlem, medejer eller reel ejerleder i den virksomhed, der kautioneres for, anses kautionen som stillet inden for erhvervsforhold. Så bortfalder hele værnet i § 48 – kun 6-måneders-meddelelsen i § 47 er tilbage – og Det Finansielle Ankenævn afviser tilmed sagen som erhvervsmæssig, jf. sag 293/2017 og sag 283/2014, hvor en registrering som direktør i CVR og en ledelsespåtegning var nok.

Kaution for gammel gæld uden at det oplyses. Bruges lånet i realiteten til at indfri hovedskyldnerens eksisterende, nødlidende gæld hos samme kreditor, påtager kautionisten sig en langt større risiko end ved en reel udvidelse af engagementet. I sag 165/2005 blev kautionen anset for uforbindende for de 330.000 kr., der gik til at nedbringe eksisterende gæld, fordi hverken dokumenterne eller erklæringen oplyste det. Fremgår det derimod, eller er kautionisten bekendt med debtors problemer, holder kautionen (sag 318/2012).

Kautionisten optager selv lånet i stedet for at kautionere. Foreslår banken, at man optager lånet i eget navn og videregiver provenuet til den, man ville hjælpe, mister man samtlige kautionistrettigheder. Man er da debitor, ikke kautionist, og de særlige informations-, beløbs- og underretningsregler finder ikke anvendelse – fastslået i sag 272/2011 om et lån på 100.000 kr., hvis provenu straks blev overført til sønnens kassekredit.

Ingen dokumentation for information og rådgivning. Kan pengeinstituttet ikke dokumentere, at kautionisten forud fik en afbalanceret risikobeskrivelse og debtors økonomiske oplysninger, kan kautionen kun gøres gældende, hvis kautionisten på anden vis havde et forsvarligt grundlag for at bedømme risikoen. Omvendt vejer en underskrevet kvittering for modtaget kautionspjecer tungt imod kautionisten – den påstand, at man kun fik ti minutter og aldrig så pjecen, slog ikke igennem i sag 318/2012.

Manglende eller for sen underretning ved misligholdelse. Får kautionisten ikke besked inden 3 måneder efter, at en ydelse er udeblevet, kan kautionen kun gøres gældende for det beløb, gælden ville have udgjort ved rettidig betaling frem til tre måneder før meddelelsen – og kravet tabes helt i det omfang, regressen mod låntageren er forringet. Fristoverskridelsen hjælper dog ikke, hvis den ikke har påført kautionisten et tab, fordi gælden hele tiden oversteg kautionsmaksimum (sag 283/2014).

Kautionen bortfalder ikke ved skilsmisse, samlivsophør eller salg. En af de hyppigste misforståelser er, at ægtefælle- eller samleverkaution automatisk ophører, når forholdet gør. Det gør den ikke: frigørelse kræver kreditors accept, og et mundtligt tilsagn om ophør er svært at bevise – i sag 536/2022 blev sagen afvist, netop fordi påstanden om et mundtligt frafald krævede vidneførsel. Tilsvarende blev kautionister ikke frigjort ved skilsmisse i sag 155/2005 eller ved bodeling i sag 57/2013 og sag 21301016/2014.

Tredjemandspant opfattes som "mindre farligt" end kaution. At stille pant i eget hus for en andens gæld er ikke en mildere forpligtelse – man risikerer boligen. Reglerne om information, beløbsloft, årlig meddelelse, 3-måneders-underretning og bortfald efter 10 år gælder derfor tilsvarende for tredjemandspant uden for erhvervsforhold, jf. § 48, stk. 11.

Kaution stillet over for andre end banker. Kautionerer man over for en forbrugslånsvirksomhed, en leverandør eller en udlejer, gælder § 48 slet ikke – hverken skriftlighedskrav, beløbsloft eller underretningsfrister. Forbrugerombudsmanden tilsidesatte i sag fom-86275 en sådan kautionsaftale som ugyldig, fordi virksomheden slet ikke havde vurderet kautionistens økonomi, men grundlaget var her markedsføringsretten og aftaleloven – ikke den finansielle særregulering.

§ 8 Relaterede dokumenter

- [Gældsrev](#) – Skylderklæringen på skrift – simple vs. omsætningsgældsrev, tvangsfuldbyrdelse og familielånets krav
- [Erhvervslejekontrakt](#) – Lejekontrakten for butik, kontor og lager – aftalefrihedens marked, markedslejerregulering og afståelsesret
- [Ejeraftale](#) – Aftalen mellem kapitalejerne – exit, forkøbsret, dødvande og hvorfor selskabslovens § 82 gør den nødvendig
- [Lejekontrakt \(beboelse, typeformular A10\)](#) – Boliglejekontrakten på den autoriserede formular – § 11-fravigelser, ufravigelige lejerregler og de vilkår der bortfalder

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Aftaleloven § 36	Aftaleloven § 38c
Forældelsesloven § 11	Gældsrevsloven § 2 stk. 2
Lov om finansiell virksomhed § 47	Lov om finansiell virksomhed § 48
Lov om finansiell virksomhed § 53a	Retsplejeloven § 478 stk. 4

MATERIALE Citerede afgørelser

21 afgørelser

DET FINANSIELLE ANKENÆVN · NÆVN / KLAGEINSTANS			18
15.11.2023	Afvisning af sag om kautionshæftelse grundet bevisusikkerhed om mundtligt tilsagn om ophør		536/2022
20.09.2022	Indsigelse mod kautionsforpligtelse pga. økonomisk misforhold: Delvis nedsættelse af kravet mod kautionist efter omlægning af lån		228/2021
30.06.2021	Indsigelse mod kautionsforpligtelse efter bankens fejlbehæftede forhøjelse af lån uden kautionistens samtykke		480/2020
21.08.2018	Ankenævnet afviser klage over kautionsforpligtelse pga. direktør- og bestyrelsespost i selskabet (erhvervsforhold)		293/2017
10.01.2017	Afvisning af indsigelse mod kautionshæftelse trods påstand om manglende ledelsesdeltagelse og fleksjobstatus		283/2014

28.05.2014	Kautionisters hæftelse ved manglende underretning om tvangsauktion og efterfølgende afvisning fra Ankenævnet	21309151/2014
20.12.2013	Frifindelse af realkreditinstitut i sag om kautionsansvar og hæftelse for vandskade på ubeboet ejendom	21303047/2013
12.12.2013	Privatkautionist hæftede for gæld trods opsigelse af fremtidige forpligtelser og manglende medejerskab i selskabet	27/2013
13.11.2013	Indsigelse om mangelfuld rådgivning ved kaution for tidligere ægtefælles lån i forbindelse med bodeling	57/2013
07.03.2013	Afgørelse om gyldighed af kautionsforpligtelse for søns erhvervsgæld trods indsigelse om manglende rådgivning	318/2012
09.10.2012	Spørgsmål om hæftelse for kaution og særskilt lån til søns virksomhedsdrift	272/2011
21.11.2011	Afslag på bortfald af kautionshæftelse og godkendelse af aftalt misligholdelsesrente på 25 %	527/2010
07.10.2011	Indsigelse mod kautionsforpligtelse efter overgang fra meddebitor til selvskyldnerkautionist ved samlivsophør	372/2010
27.03.2009	Pantsætters hæftelse begrænset til kautionsbeløb trods alskyldserklæring i ejerpantebrev	262/2008
21.01.2009	Uenighed om rækkevidden af tidsbegrænset kaution efter debtors konkurs	205/2008
15.12.2005	Delvist bortfald af kautionsforpligtelse grundet manglende oplysning om kaution for gammel gæld	165/2005
02.11.2005	Kautionsforpligtelse for tidligere ægtefælles andelsboliglån og indsigelse mod rådgivning om frigørelse ved skilsmisse	155/2005
18.08.2005	Afslag på nedsættelse af kautionshæftelse trods indsigelse om manglende sikring af pantsikkerhed	80/2005
PROCESBEVILLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		2
12.01.2024	Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om begyndelsestidspunktet for forældelse af krav mod selvskyldnerkautionist (U 2023.4854 Ø)	23/41574
31.03.2023	3.-instansbevilling om forældelsesfristens begyndelsestidspunkt for krav mod selvskyldnerkautionist ved forlænget kassekreditaftale	22/13834
FORBRUGEROMBUDSMANDEN · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
21.02.2023	Forbrugerombudsmanden tilsidesætter kautionsaftale grundet manglende vurdering af kautionistens økonomiske forhold	